

SBi 2006:02

Etniske minoriteters flytninger og boligvalg

En registeranalyse

Statens Byggeforskningsinstitut
DANISH BUILDING RESEARCH INSTITUTE

Etniske minoriteters flytninger og boligvalg

En registeranalyse

Hans Skifter Andersen

Titel	Etniske minoriteters flytninger og boligvalg
Undertitel	En registeranalyse
Serietitel	SBi 2006:02
Udgave	1. udgave
Udgivelsesår	2006
Forfatter	Hans Skifter Andersen
Sprog	Dansk
Sidetæl	95
Litteratur- henvisninger	Side 93
Emneord	Etniske minoriteter, boligvalg, boligområder, boligbestanden, bosætning
ISBN	87-563-1260-1
Pris	Kr. 210,00 inkl. 25 pct. moms
Omslagsfoto	Thorkild Ærø
Udgiver	Statens Byggeforskningsinstitut, Dr. Neergaards Vej 15, DK-2970 Hørsholm E-post sbi@sbi.dk www.sbi.dk

Eftertryk i uddrag tilladt, men kun med kildeangivelsen: SBi 2006:02: *Etniske minoriteters flytninger og boligvalg. En registeranalyse. (2006)*

Indhold

Forord	4
Indledning, hovedkonklusioner og sammenfatning	5
Indledning	5
Hovedkonklusioner	7
Sammenfatning.....	9
Etniske minoriteter i undersøgelsen	29
Udvælgelse af etniske minoriteter	29
Gruppering af etniske minoriteter	29
Karakteristik af de etniske minoriteter – personsammensætningen.....	33
Karakteristik af de etniske minoriteter – husstandssammensætningen ...	36
Etniske minoriteters boligforhold	43
Hvor i landet bor de etniske minoriteter?	43
Hvilke typer af boliger bor de i?	45
Boligstandarden.....	50
Etniske minoriteters boligmobilitet.....	52
Mobiliteten i forskellige livscyklusgrupper.....	52
Familieændringer i forbindelse med boligsift.....	54
Samlet flytning eller tilflytning	54
Familieændringer ved flytningen	55
Geografiske bevægelser ved boligflytning	57
Flytningernes geografiske afstand.....	57
Flytninger mellem land og by.....	60
Boligvalg og boligændringer ved flytningen	63
Hvilke boliger flytter de etniske minoriteter til?	63
Sammenhæng mellem flytteafstand og boligvalg.....	69
Bevægelserne på boligmarkedet.....	70
Til- og fraflytningens sammensætning for forskellige boligtyper	72
Statistiske analyser af etniske minoriteters boligvalg og flytninger	82
Valg af boligtyper	84
Sammenhængen mellem grad af integration og boligvalg	86
Forskelle mellem etniske gruppers boligvalg.....	88
I hvor høj grad flytter etniske minoriteter til almene boligområder med mange landsmænd?	90
Forskelle mellem til- og fraflytterne fra almene boligområder	92
Litteratur	93
Bilag 1 De anvendte databaser	94

Forord

Denne rapport bringer resultaterne af en registerundersøgelse af etniske minoriteters flytninger og boligvalg. Undersøgelsen er en del af et forskningsprojekt med titlen 'Årsager til og midler mod "ghettoisering"'. Projektet er et led i en større forskningsindsats, som SBI i samarbejde med Roskilde Universitetscenter har sat i gang med støtte fra det Strategiske Program for Velfærdsforskning (se <http://www.ruc.dk/ssc/forskning/projekter/slib/>). Forskningsprojektet består foruden denne undersøgelse af:

- Et litteraturstudie af danske udenlandske undersøgelser vedrørende etniske minoriteters boligvalg (In press)
- En surveyundersøgelse af etniske minoriteters motiver for valg af bolig
- Et kvalitativt studie af det samme
- En særlig undersøgelse af de husstande, som flytter til og fra de tre boligområder Vollsmose, Gellerupparken og Mjølnerparken, og deres motiver, finansieret af Landsbyggefonden.

Stud. Scient. Soc. Mikkel Rasmussen har medvirket i databehandlingen i projektet.

Statens Byggeforskningsinstitut
Afdelingen for Boliger og Byfornyelse
December 2005

Thorkild Ærø
Forskningschef

Indledning, hovedkonklusioner og sammenfatning

Indledning

Problemstillinger i undersøgelsen

Som et led i dette projekt er der gennemført et litteraturstudium vedrørende forskning om etniske minoriteters bosætning og boligvalg i Danmark og andre europæiske lande (In press). Dette studium viser, at der er nogle parallelle problemstillinger på dette område i forskellige lande i Europa. I næsten alle lande i Nordeuropa har der været en vækst i antallet af flygtninge og indvandrere gennem de sidste 25 år, og der har været en tendens til, at disse etniske minoriteter er bosat i bestemte dele af byerne – først og fremmest i socialt boligbyggeri.

Herved er opstået en række byområder med en lille andel af beboere fra det pågældende land og med mange fra forskellige indvandrerlande. I Danmark har disse områder fået prædikatet 'ghettoer', men denne betegnelse er misvisende. En mulig definition af en ghetto kan være 'et byområde, hvor en bestemt befolkningsgruppe koncentrerer sig mod deres vilje eller for at søge beskyttelse' (Christie 1990). Men det er karakteristisk for de europæiske byområder, at de sjældent er beboet af en bestemt etnisk gruppe, men tværtimod af mange forskellige grupper. Det, der karakteriserer dem, er tværtimod en relativt mindre repræsentation af én bestemt etnisk gruppe, nemlig de der har oprindelse i værtslandet. I denne rapport har områder med en stor andel af etniske minoriteter fået betegnelsen '**multietniske boligområder**'.

Den problemstilling, der har været central i mange undersøgelser er: Hvorfor har der været en tendens til, at etniske minoriteter i Europa er blevet klumpet sammen i bestemte byområder? Der har været principielt to forskellige svar på dette spørgsmål.

Det ene betoner de etniske minoriteters muligheder – eller mangel på samme – på boligmarkedet, hvor især arbejdsløshed og lave indkomster har begrænset deres boligmuligheder. Dertil kommer, at der i varierende grad har været tale om diskrimination, hvor de etniske minoriteter har haft svært ved at få adgang til visse dele af boligmarkedet. Når så mange af de etniske minoriteter er havnet i nogle bestemte boligområder, kan det skyldes, at det har været nemmere for dem at få adgang til områder, som andre ikke finder så attraktive. Det er også tidligere blevet påvist (Skifter Andersen 1998), at der er nogle selvforstærkende processer i multietniske byområder. Der har vist sig en sammenhæng mellem, hvor stor andel af områdets beboere, der er etniske minoriteter, og hvor ofte danskere forlader områderne eller flytter ind. En mindre efterspørgsel fra danskere skaber bedre rum for etniske minoriteter, som mangler bolig.

Det andet svar betoner de etniske minoriteters egne bosætningsvalg. Undersøgelser af deres boligønsker viser, at de ikke ønsker at bo i multietniske boligområder, dvs. områder, hvor der fx er få danskere. Men derimod vil de ofte gerne bo tæt på venner og familie og i en vis udstrækning deres egne landsmænd. Der kan være en tendens til, at dette motiv især findes hos etniske minoriteter, som er mindre integrerede og/eller føler sig isolerede i værtssamfundet, og derfor søger tryghed og beskyttelse i byområder, hvor de kan støtte sig til landsmænd. Man kan derfor formulere en hypotese om, at der er en omvendt sammenhæng mellem graden af økonomisk, social og kulturel integration af en etnisk gruppe og graden af fysisk segregering. Endelig er der formuleret en hypotese om, at etniske minoriteter i mindre

omfang investerer i ejerboliger, fordi de er usikre på, om de vil blive i landet eller vende tilbage til oprindelseslandet, eller fordi de anbringer deres opsparring i fast ejendom i hjemlandet.

Tidligere undersøgelser har også vist en tendens til, at etniske minoriteter søger væk fra mindre byer og landområder og ind til de større byer. Dette har især været tilfældet for de, der efter flygtningelovens regler er blevet placeret i mindre kommuner, hvor de efter en 3-årig bindingsperiode er flyttet ind til byerne. Ud over det ovennævnte motiv for at bo sammen med landsmænd, er der her også formuleret en hypotese om, at det er bedre muligheder for beskæftigelse, som lokker dem ind til byerne.

De multietniske boligområder, og tilflytningen til dem, er kommet i fokus, fordi der har vist sig en række problemer i områderne. Disse problemer har primært en sammenhæng med, at der er en koncentration af forskellige sociale problemer i områderne, som virker selvforstærkende (Skifter Andersen 2002 og 2003). Der er nogle konkrete problemer i relation til børn og unge fra etniske minoriteter i områderne (se fx Olsen 2005), men der mangler viden om, hvilken betydning det generelt har for integrationen, at etniske minoriteter bor i disse områder. I forbindelse med kvarterløftet i Vollsmose i Odense har man observeret, at etniske minoriteter, som kommer i beskæftigelse, ofte flytter væk fra området. Man har derfor formuleret en hypotese om, at Vollsmose fungerer som en 'integrationsssluse'. Etniske minoriteter, der ikke er særligt integrerede, flytter til området. Den særlige kommunale indsats i området skaffer en del af dem i arbejde, hvorefter de flytter ud igen. Er dette en effekt, som gælder i alle de multietniske boligområder, subsidiært i de af dem, hvor der gøres en særlig integrationsindsats?

De undersøgte spørgsmål

I fokus for denne undersøgelse er bl. a. følgende spørgsmål, som vil blive uddybet yderligere i de efterfølgende delprojekter:

- Flytter etniske minoriteter oftere til almene boliger og til boligområder med mange etniske minoriteter, når man tager hensyn til deres familieforhold, indkomst og beskæftigelse mv. ?
- Flytter etniske minoriteter til andre dele af boligmarkedet i det omfang deres indkomst og boligbehov burde berettige dem til?
- Er det de mindst integrerede og de dårligst stillede etniske minoriteter, som flytter til almene boliger og til multietniske boligområder?
- Flytter de etniske minoriteter oftere til boligområder med mange landsmænd, og hvilke typer af almene boliger og boligområder vælger de?
- Er fraflytterne fra almene boliger og multietniske boligområder mere integrerede og mere velstillede end tilflytterne og de, der flytter internt i afdelingerne?
- Gælder det for alle etniske minoriteter – og ikke kun flygtningene – at der er en bevægelse fra landet og de mindre byer til de større?
- Hvilke forskelle er der mellem forskellige etniske grupper mht. valg af bolig og byområde?

Rapportens indhold

Husstande er enheden i undersøgelsen, og den indledes derfor med en analyse af de etniske minoriteters husstandsstruktur og familieforhold, samt indkomst og beskæftigelse. De etniske minoriteter deles op i nogle grupper efter deres forventede grad af tilknytning til Danmark, som en indikator for integration. Desuden belyses forholdene for forskellige grupper af etniske minoriteter opdelt efter oprindelsesland.

I rapporten belyses først etniske minoriteters boligforhold og geografiske placering. Dernæst ses på deres boligmobilitet, hvilke ændringer, der sker i husstandene i forbindelse med flytninger og den geografiske afstand og retning af flytningerne. Hovedafsnittet belyser, hvilke boligtyper forskellige etniske minoriteter flytter til og bevægelserne på boligmarkedet mellem forskelli-

ge boliger. Almene boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter – i rapporten kaldet *multietniske boligområder* - er udskilt som en særlige boligtype i disse undersøgelser.

Undersøgelsens datagrundlag

Undersøgelsen er baseret på to forskellige datasæt:

- 1 Alle flyttende personer i 2002 og deres boliger og husstande før og efter flytningen
- 2 En 20 pct.s stikprøve af boligbestanden pr. 1.1.2004 og disse boligernes beboere

1. Datasæt med flyttende personer mv. og deres boliger

Datasættet er baseret på alle personer, som har skiftet adresse i løbet af et enkelt år, 2002. Desuden er udtrukket de ikke-flyttede personer, som bor på den til- og fraflyttede adresse ved hhv. starten og slutningen af året. For alle de udtrukne personer er der data om både personer og husstande før og efter flytningen – data vedrørende alder, indkomst, herkomst, beskæftigelse og uddannelse mv. En oversigt over datagrundlaget findes i bilag 1.

Endelig er der boligdata for de adresser, som personerne bor på pr. 1.1.2002, 1.1.2003.

2. Datasæt med 20 pct.s stikprøve af boliger og deres beboere

Datasættet er baseret på en stikprøve på 20 pct. af alle boliger i BBR pr. 1.1.2004. Der er udtrukket data om boligerne, samt om de personer og husstande, som bor på adresserne på det pågældende tidspunkt.

Disse data er desuden kombineret med data om almene boligafdelinger og deres etniske sammensætning (pr 1.1.2004), som stammer fra en database over almene boligafdelinger, opbygget af SBI i samarbejde med Landsbyggefonden (se Skifter Andersen 2005). Desuden er der brugt data fra en tredje database om kommunernes bolig- og beboersammensætning.

Hovedkonklusioner

Etniske minoriteter

Størsteparten af de etniske minoriteter i Danmark lever i husstande, som kun består af personer med samme herkomst, men der er også en del af bestemte nationaliteter, som lever i etnisk blandede husstande med danskere. De etniske minoriteter er yngre og lever oftere i børnefamilier end befolkningen som helhed. Der er desuden mange, som bor i flerfamiliehusstande. Disse er sjældent flergenerationsfamilier. En stor del af dem er ikke i beskæftigelse, men dette varierer meget mellem forskellige etniske grupper.

Geografisk placering og boligsituation

De etniske minoriteter er geografisk meget skævt fordelte og bor ofte i de mere urbaniserede dele af landet – sjældent i mindre byer og landområder. En meget stor del af dem bor i almene boliger (60 pct.) og mange bor i multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter (22 pct.). De bor de relativt ofte i ejerlejligheder og er mest underrepræsenteret i private udlejningsboliger og andelsboliger, samt i parcelhuse. Dette gælder også – men i mindre omfang - for etniske minoriteter i beskæftigelse og med gode indkomster. De etniske minoriteter har væsentligt dårligere pladsforhold end danskerne, men installationsstandarden er på næsten samme niveau. Dette gælder dog i mindre grad for de af dem, der bor i private udlejningsboliger og andelsboliger.

Mobilitet

Især de senest indvandrede flytter oftere end gennemsnittet, hvilket tyder på, at de aktivt søger at forbedre deres boligsituation. Men de tidligst indvandrede flytter relativt set sjældent og er måske låst fast i deres boligsituation. Mange af flytningerne består i flytning til og fra andre husstande. Kun for ca. en tredjedel af flytningerne er det samme husstand, der bor sammen før og efter flytningen. Dette tyder på en betydelig mobilitet mellem flerfamiliehusstandene.

Flytningernes geografiske retning

Flytningerne sker i stort omfang lokalt. Mere end 60 pct. flytter inden for samme by og næsten hver femte inden for samme almene boligafdeling. De etniske minoriteter flytter i langt mindre omfang end hele befolkningen på tværs af byer, kommuner og regioner.

Undersøgelsen tyder ikke på, at de tidligere undersøgelser vedrørende flytningens flyttemønster i særligt høj grad også gælder for alle indvandreres flytninger. De etniske minoriteter flytter sjældnere væk fra de mindre byer og landområderne end hele befolkningen, men det er endnu sjældnere, at de flytter til disse områder. Det er kun de senest indvandrede – hvoraf mange er flygtninge – som har en større nettoflytning fra disse områder. De sidst tilkomne indvandrere og flygtninge har også den relativt største nettotilflytning til de 3 store provinsbyer og Hovedstadsregionen, men antallet er ikke stort.

Boligvalget og mulige årsager hertil

De flyttende etniske minoriteters boligvalg følger i stor udstrækning samme skæve mønster som den måde, de i forvejen er placeret på boligmarkedet. Men flytningerne er ikke helt så skævt fordelte som bosætningen. I forhold til boligplaceringen er der relativt færre, der flytter til almene boliger og især til de multietniske boligområder. Der er også relativt færre, der flytter til private udlejningsboliger mv., end de udgør af beboerne, mens relativt flere flytter til ejerboliger.

Det er ofte de forventet mindst integrerede og dårligst stillede etniske minoriteter, der flytter til almene boliger og multietniske boligområder, men der er også familier med beskæftigelse og bedre indkomster imellem. De statistiske analyser viser, at den omfattende flytning af etniske minoriteter til almene boliger og multietniske boligområder ikke kan forklares ved forskelle i forhold til hele befolkningen med hensyn til familieforhold, beskæftigelse, indkomst og geografiske forhold. Undersøgelsen viser således, at der må være andre forklaringer på boligvalget. En af disse kunne være, at de etniske minoriteter ofte vælger at flytte til byområder, hvor der bor andre fra samme etniske gruppe. Undersøgelsen viser, at det har størst betydning, at det lokale etniske miljø har en vis størrelse. Når dette er tilstrækkeligt stort, betyder andelen af landsmænd blandt beboerne eller det samlede antal ikke noget særligt.

De etniske minoriteter flytter langt sjældnere til private udlejningsboliger og andelsboliger end andre grupper i hele befolkningen med tilsvarende økonomiske og sociale baggrund. Dette er den mest regulerede og mindst tilgængelige del af boligmarkedet, hvor adgangen er betinget af ikke-økonomiske forhold som netværk og forbindelser. Undersøgelsen tyder på, at etniske minoriteter mangler et netværk, der skaber adgang til disse boliger, eller at de diskrimineres. Den del af disse boliger, de har adgang til, er i højere grad de dårligste af boligerne.

Derimod har de etniske minoriteter alt andet lige en 60 pct. større sandsynlighed for at flytte til ejerlejligheder. En forklaring på dette valg kan være, at de er udelukket fra den private udlejningssektor.

De etniske minoriteter flytter også sjældnere til parcelhuse end deres indkomst og familiesituation burde medføre. Der er således en gruppe af etniske minoriteter, der har mulighed for at flytte i parcelhus, men fravælger det

til fordel for almene boliger. Dette kan forklares ved enten ønsket om at bo sammen med landsmænd, ved dårligere muligheder for at få kredit eller ved manglende interesse i at investere.

Til- og fraflytningen til multietniske boligområder

Beboerudviklingen i de multietniske boligområder er ikke i fokus i denne undersøgelse, men behandlet i en tidligere rapport (Skifter Andersen 2005). Denne viste, at der var en generel vækst i andelen af etniske minoriteter i almene boliger i perioden 1998-2004, men at tilvæksten var blevet spredt til nogle af de boligafdelinger, som ikke havde så mange ved starten af perioden. Undersøgelsen viste dog, at der var en tendens til øget koncentration af de enkelte etniske grupper. I denne undersøgelse vises det, at der både er en høj til- og fraflytning af etniske minoriteter til og fra de multietniske boligområder. Der er således lige så mange husstande, der flytter ud som ind i områderne. Men der er visse forskelle mellem til- og fraflytterne. Fraflytterne tilhører i højere grad de forventet mere integrerede etniske grupper, som efterkommere og de, der er danske statsborgere. Desuden er der flere i beskæftigelse og med højere indkomst blandt fraflytterne og flere på kontanthjælp blandt tilflytterne. Undersøgelsen kan ikke give svar på konsekvenserne af dette. Betyder det, at de mindre integrerede etniske minoriteter flytter ind i de multietniske boligområder og derefter flytter ud, når de er kommet i beskæftigelse, eller betyder det, at de multietniske boligområder ændres i retning af en større koncentration af mindre integrerede etniske minoriteter?

Forskelle mellem etniske grupper

Undersøgelsen viser, at der er meget store forskelle mellem forskellige etniske grupper med hensyn til flytninger og boligvalg – forskelle, der ikke kan forklares ved forskelle i demografiske, sociale og økonomiske forhold. Der må derfor findes nogle forklaringer, som tager udgangspunkt i de forskellige etniske gruppers normer og adfærd. Undersøgelsen tyder på, at nogle grupper – især de mindre integrerede – lægger større vægt på at bo i byområder med mange landsmænd end andre. Dette spørgsmål forventes at kunne belyses i en efterfølgende undersøgelse med en survey af etniske minoriteters begrundelser for boligvalg.

Sammenfatning

Udvælgelse og karakteristik af etniske minoriteter

De udvalgte personer og husstande

I denne undersøgelse fokuseres på indvandrere og deres direkte efterkommere fra mindre udviklede lande. Når vi i rapporten taler om etniske minoriteter, mener vi derfor disse personer. Etniske minoriteter er derfor personer fra lande udenfor Vesteuropa og EU, samt Nordamerika, Australien, Japan og New Zealand. Gruppen omfatter personer, som er født i disse lande, uanset om de har dansk statsborgerskab eller ej. Desuden omfattes deres efterkommere, dvs. personer hvor begge forældre er indvandrere.

De etniske minoriteter er opdelt i forskellige grupperinger efter forventet grad af tilknytning til Danmark (Efterkommere, danske statsborgere, indrejsetidspunkt), om de er flygtninge eller indvandrere, samt hvilke lande de kommer fra.

Der er ca. 290.000 personer i den gruppe, vi har identificeret som etniske minoriteter, svarende til ca. 5,5 pct. af hele befolkningen.

På husstands niveau er husstandene karakteriseret ved "husstandsoverhovedets" herkomst, hvor husstandsoverhovedet er den person i husstanden, der har den højeste bruttoindkomst.

En del af de husstande, hvor husstandsoverhovedet tilhører en etnisk minoritet er blandede familier. Vi forventer alt andet lige, at de blandede

dansk-etniske husstande vil være mere integrerede husstande, end hvor der ikke er personer med dansk herkomst.

I alt er der registreret ca. 2,4 mio. bolighusstande i databasen. Af disse er det små 80.000 husstande, svarende til 3,3 pct., der kun består af personer med samme herkomst – fra samme land – og kommer fra indvandrerlandene. Kun 11.000 husstande består af indvandrere fra forskellige lande. Der er desuden små 100.000 husstande (4 pct.), som består af både danskere og indvandrere fra disse lande. Af disse har 84.000 en hovedperson af dansk herkomst, mens 12.000 har en hovedperson af anden etnisk herkomst.

Efterkommerne er fortrinsvis børn og unge, hvorfor der er relativt få husstandsoverhoveder, som tilhører denne gruppe. Antallet af rene indvandrerhusstande udgør her kun 2.500.

Der er derimod et relativt stort antal rene indvandrerhusstande, hvor husstandsoverhovedet er dansk statsborger (31.000). Endelig er der 11.000 husstande, hvor husstandsoverhovedet ikke er dansk statsborger, men indvandret før 1990, og 34.000, hvor vedkommende er kommet efter 1990.

Ser man på de landegrupper, hvor hovedpersonen kommer fra, så er der flest husstande fra arabiske lande, efterfulgt af 'andre asiatiske lande', Balkan og Østeuropa, samt Tyrkiet.

Antallet af husstande, hvor overhovedet kommer fra flygtningelandene er i alt ca. 35.000, heraf er de 25.000 kommet efter 1990 og små 6.000 efter 1998.

Forskelle mellem etniske gruppers tilhørsforhold til Danmark

Man kan forvente, at blandede husstande og efterkommere har en større grad af tilhørsforhold til Danmark. Det kan desuden tænkes at de, der er danske statsborgere, og de tidligt indvandrede er mere integrerede end de sent indvandrede uden statsborgerskab.

Der er store forskelle mellem landegrupperne med hensyn til, i hvor høj grad husstandene tilhører grupper med større eller mindre forventet grad af integration. Det er først og fremmest husstande, hvor hovedpersonen kommer fra Asien og Afrika (eksklusiv de arabiske), samt Pakistan, der er blandede. Det er mest sjældent, at det er indvandrere fra Somalia, Afghanistan og arabiske lande.

Efterkommer husstande stammer oftest fra de gamle indvandrerlande Pakistan og Tyrkiet.

Dansk statsborgerskab er markant hyppigere hos hovedpersoner fra Iran efterfulgt af Pakistan og 'Andre lande'. Det er sjældnest hos somaliere og afghanere, som også har den største andel indvandret efter 1990 uden statsborgerskab. Blandt tyrkerne er mange tidlige indvandrere uden statsborgerskab.

Karakteristik af de etniske gruppers alder og sociale forhold

Der er også store forskelle på de forskellige etniske gruppers alder, uddannelse og sociale forhold. For de etniske minoriteter som helhed gælder det, at der er langt flere børn og unge end i befolkningen som helhed, hvorimod de ældre aldersgrupper er væsentlig underrepræsenteret. Det er, som man kan forvente, især efterkommerne, der i høj grad består af børn og unge. Mindre end hver femte efterkommer er 18 år eller ældre.

De voksne personer (18+ år) i undersøgelsen er blevet opdelt i en række socialgrupper efter deres grad af beskæftigelse og karakter af overførselsindkomst/offentlige ydelse:

- 1 *Førtidspensionister*: dominerende offentlige ydelse er førtidspension
- 2 *Kontanthjælpsmodtagere* mv.: dominerende offentlige ydelse er kontanthjælp eller revalidering, men er ikke i aktivering
- 3 *Folkepensionister* mv.: dominerende offentlige ydelse er folkepension eller efterløn

- 4 *Arbejdsløse mv.:* dominerende offentlige ydelse er enten arbejdsløshedsdagpenge, sygedagpenge, barseldagpenge, kommunal eller anden aktivering
- 5 *Studerende:* personer under uddannelse
- 6 *Beskæftigede:* Er i beskæftigelse med offentlige indkomstoverførsler, som udgør mindre end 30 pct. af bruttoindkomsten
- 7 *Andre:* hjemmegående, skoleelever over 17 år mv.

Mens 54 pct. af hele befolkningen over 17 år er i beskæftigelse efter de valgte kriterier – gruppe 6 -, så gælder det kun for 37 pct. af de etniske minoriteter. Det er især flygtninge og indvandrere efter 1990, hvor der er få i beskæftigelse. For de øvrige grupper er beskæftigelsen en del højere – det gælder især efterkommerne og indvandrede før 1990. Desuden er en stor del af efterkommerne under uddannelse.

Blandt de, der er udenfor arbejdsmarkedet, er der relativt få etniske minoriteter, som er på folkepension (5 pct. mod 21 for hele befolkningen). Det betyder, at næsten halvdelen af de etniske minoriteter er i den arbejdsdygtige alder, men ikke er i beskæftigelse. Der er ikke flere førtidspensionister, men især flere på kontanthjælp og dagpenge. Desuden er der relativt mange (9 pct.) over 17 år, som er helt udenfor systemerne ("Andre" = hjemmegående, skoleelever over 17 år mv.).

Blandt efterkommerne er der relativt få, der er på offentlige ydelser, men dog flere end gennemsnittet for hele befolkningen. Det er alle, der er kommet til landet efter 1990, og især de, der kommet fra flygtningelandene, der har en meget høj arbejdsløshed og mange, der er på kontanthjælp.

Der er meget store forskelle på beskæftigelsesgraden for de forskellige landegrupper af etniske minoriteter. Den laveste tilknytning til arbejdsmarkedet findes hos afghanere og somalier, hvor kun hver sjette eller mindre af de voksne over 17 år er i beskæftigelse. Ca. halvdelen af disse grupper er på kontanthjælp – desuden er hver fjerde somalier på dagpenge. Der er også få studerende blandt dem. Araberne udgør den tredjetungeste gruppe med en stor andel på kontanthjælp og dagpenge.

I den modsatte ende af skalaen findes indvandrerne fra Tyrkiet, asiatiske lande, andre afrikanske lande og "andre lande", hvor andel i beskæftigelse er 40-50 pct. Der er især få på kontanthjælp fra disse lande. Gruppen af indvandrede fra Balkan og Østeuropa har især mange folke- og førtidspensionister. Der er mange studerende blandt pakistanere og iranere, men også en del udenfor arbejdsmarkedet.

Karakteristik af de etniske minoriteter – husstandssammensætningen

Generelt har de etniske husstande noget yngre husstandsoverhoveder end de rent danske og end de blandede husstande. Det skyldes især, at ældre er meget underrepræsenterede. Blandt indvandrede før 1990 er der få helt unge husstandsoverhoveder, mens der er mange hos de sent indvandrede og hos efterkommerne.

Indvandrerhusstandene består i væsentligt højere grad af par med børn og sjældnere af par uden børn. Der er desuden en del flere enlige med børn blandt etniske minoriteter og en smule færre enlige uden børn. Det er især indvandrerfamilier med dansk statsborgerskab, eller som er kommet efter 1990, der ofte har børn, og det gælder i endnu højere grad for flygtningene blandt de sidste.

Andelen der bor i "storfamilier" – dvs. hvor flere generationer bor sammen - er lille, men der er en del andre typer af sammensatte husstande, hvor flere bor sammen uden at være medlem af samme kernefamilie (ikke kun forældre og børn). Det er især de blandede husstande og efterkommerne, som bor i sådanne husstande

En overrepræsentation af familier med små børn findes især blandt familier fra flygtningelandene i 90'erne – Somalia, Afghanistan og de arabiske lande, hvor over 40 pct. tilhører denne livscyklusgruppe. Der er også totalt

flest børnefamilier blandt disse grupper. Blandt somalierne er der en meget stor del (24 pct), som er enlige med børn, samtidig med at mange er sammensatte husstande (også 24 pct).

Tyrkerne har også mange børnefamilier (54 pct.), men det er i højere grad familier med ældre børn. De næste i rækken er pakistanerne med 46 pct. børnefamilier. Her er der også mange, som bor i sammensatte husstande (25 pct.). Alle de øvrige grupper har også flere børnefamilie end gennemsnittet, men afvigelsen er langt mindre.

Opdelingen af husstandene efter socialgruppe er baseret på hovedpersonens socialgruppe, men de beskæftigede er opdelt i to grupper efter den samlede husstandsindkomst (2003), hhv. lavere husstandsindkomst (under 400.000 kr) og højere indkomst (over 400.000). For alle husstande i Danmark gælder, at 58 pct. af husstandene har et husstandsoverhoved, som er i beskæftigelse. Det gælder kun for hver tredje af de af de etniske husstande, som har et husstandsoverhoved, der er kommet til landet efter 1990.

Blandt de tidligere indvandrede og de med dansk statsborgerskab er der dog flere med beskæftigelse (hhv. 45 og 50 pct.), men niveauet er dog stadig et stykke under gennemsnittet. Derimod er beskæftigelsen over gennemsnittet i de blandede husstande, og mange af disse har en høj husstandsindkomst.

Efterkommerne har næsten samme beskæftigelsesgrad som gennemsnittet og har samtidig – på grund af alderssammensætningen – en meget stor andel, der er under uddannelse.

Da der er få etniske minoriteter med folkepension, betyder dette, at mange af husstandene lever af andre overførselsindkomster. 55 pct. af indvandrershusstande, hvor hovedpersonen er kommet til Danmark efter 1990, er således primært baseret på enten kontanthjælp, førtidspension eller dagpenge. Hver tredje familie lever af kontanthjælp. Også etniske minoriteter indvandret før 1990, eller som har dansk statsborgerskab, har mange på disse overførselsindkomster (hhv. 45 og 42 pct.).

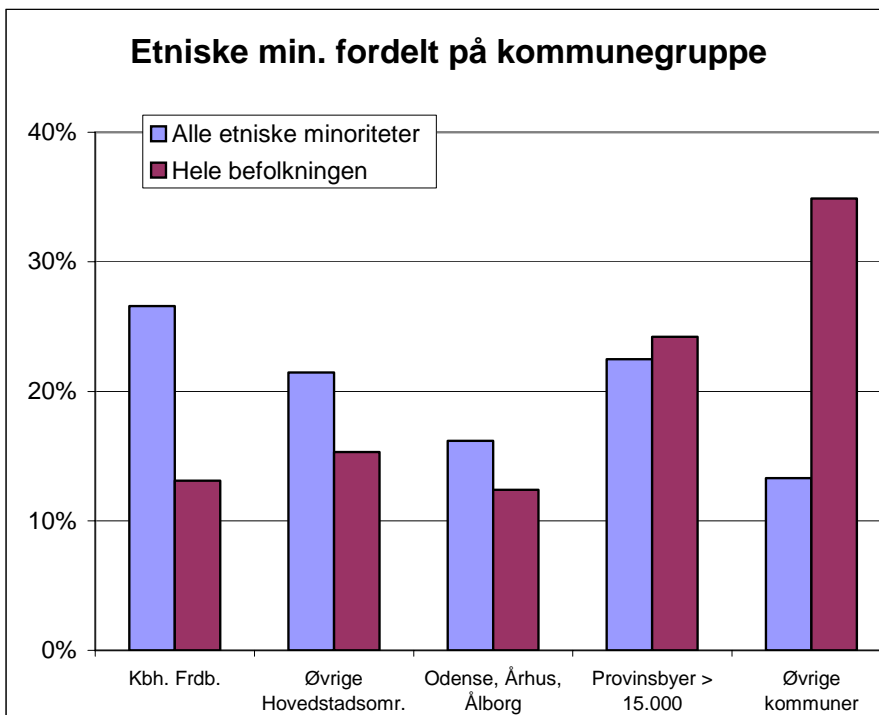
Husstandsindkomsten vil foruden af, hvor mange af beboerne der er i husstanden, og hvor mange af disse der er i beskæftigelse. Der er som helhed en sammenhæng mellem graden af tilhørsforhold til Danmark og den gennemsnitlige husstandsindkomst, men nogle af forskellene kan forklares ved forskelle i familietype mellem grupperne. De sidst indvandrede husstande har, som ventet, den laveste indkomst generelt og specielt for børnefamilierne, som ligger mere end 40 pct. under gennemsnittet for disse. Indkomsterne er højere for de tidligere indvandrede og for de der er danske statsborgere. Efterkommerne har også højere indkomster end disse to grupper. Endelig har de blandede husstande som helhed højere indkomst end gennemsnittet, men det skyldes familiesammensætningen. For par med børn er indkomsten en smule lavere end gennemsnittet.

Etniske minoriteters boligforhold

Vi ved fra forskellige undersøgelser i de senere år, at flygtninge tenderer at flytte mod de større byer, samt at de etniske minoriteter oftest bor i almene boliger. Vi ved også fra tidligere undersøgelser, at de etniske minoriteter har væsentligt dårligere boligforhold end danskerne i almindelighed, dvs. dårligere pladsforhold og oftere dårligere standard.

Den geografiske placering

Undersøgelsen viser, at de etniske minoriteter er meget geografisk skævt fordelte. Det er især efterkommerne, som er meget skævt placeret. Mindst skævt fordelte er de sidst tilkomne indvandrere og flygtninge.

Figur 1. Etniske minoriteter (husstande) fordelt på kommune-grupper, sammenlignet med hele befolkningens fordeling.

Det fremgår af Figur 1, at en relativt større del af de etniske minoriteter bor i de mest urbaniserede områder af landet, dvs. Hovedstaden og de tre store provinsbyer. Det er især efterkommerne, der bor i disse områder (i alt 81 pct.), samt de tidligste indvandrere (73 pct.) og de, der er danske statsborgere (71 pct.). De sidst tilkomne indvandrere er mere spredte til de mellemstore provinsbyer, hvilket kan have sammenhæng med reglerne for spredning af flygtninge til kommunerne.

Hovedstadsområdet – og ikke mindst København-Frederiksberg - har især en overrepræsentation af efterkommere og tidligt indvandrede. De tre store provinsbyer har derimod relativt mange med dansk statsborgerskab og sent indvandrede. Der er generelt meget få etniske minoriteter i de små provinskommuner, mens de mellemstore provinsbyer har en lille overrepræsentation af sent indvandrede.

Den suverænt mest skævt fordelte gruppe er pakistannerne, hvor 89 pct. bor i Hovedstaden.

Omvendt er afghannerne den mest lige fordelte gruppe med en – i forhold til alle etniske minoriteter – stor overrepræsentation i de små kommuner. Også indvandrere fra Balkan mv. og fra asiatiske lande bor relativt oftere i de små kommuner.

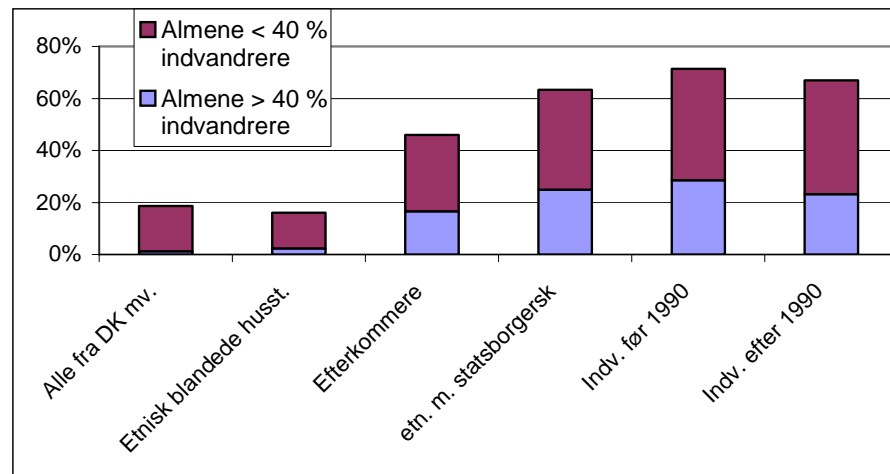
Tyrkerne bor relativt oftest i Københavns forstæder og mindre provinsbyer, iranerne i Københavns Kommune og de tre store provinsbyer. Det er også i disse tre byer, at der er en stor overrepræsentation af somalier.

Boligtype

I undersøgelsen er boligmarkedet delt op i grupper efter ejerform. Den almene sektor er opdelt i, hvad vi kalder for de *multietniske boligområder* - almene boligafdelinger, hvor mere end 40 pct. af beboerne er af anden etnisk herkomst end dansk (eller 'Rige lande') -, og de øvrige almene boligafdelinger. Boligerne er opdelt i følgende typer:

- 1 Almene multietniske boligområder (> 40 %etniske minoriteter)
- 2 Almene, øvrige boligområder
- 3 Private udlejningsboliger og andelsboliger
- 4 Ejerlejligheder
- 5 Ejerboliger i enfamiliehuse
- 6 Andre boligformer (fælleshusholdninger, kollegier, lejet værelse mv.)

Undersøgelsen viser en meget skæv fordeling af de etniske minoriteter på det danske boligmarked. Næsten halvdelen af husstandene skulle flyttes til andre boliger, hvis de skulle opnå en ligelig fordeling i boligtyperne.

Figur 2. Andelen af husstande med forskellig tilknytning til Danmark, som bor i almene boliger og i multi-etniske boligområder.

I Figur 2 ses, hvor stor en andel af etniske minoriteter med forskellig grad af tilhørsforhold til Danmark, som bor i almene boliger og i multi-etniske boligområder. Det er kun 2 pct. af alle husstande, som bor i multi-etniske almene boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. For rene indvandrerhusstande er det imidlertid hver fjerde husstand. Det er især de tidligere indvandrede og de, der har dansk statsborgerskab, som bor i disse boligområder. Det kan hænge sammen med, at de lange ventetider for mange almene boligafdelinger har gjort det sværere for de nytilkomne at flytte ind.

To ud af tre indvandrerfamilier bor i almene boliger – for indvandrerne før 1990 er det mere end 70 pct. For efterkommerne er det lidt under halvdelen (46 pct.). De blandede husstande bor sjældent i almene boliger.

Indvandrerne er især underrepræsenteret i enfamiliehusene, men også i ejerlejligheder, privatudlejning og andelsboliger. Men der er nogle forskelle mellem grupperne. De senest indvandrede bor ikke helt så sjældent i privat udlejning og andel. Det kan hænge sammen med spredningen af flygtninge til kommuner, hvor man ikke har så mange almene boliger. Etniske minoriteter med dansk statsborgerskab og især efterkommere bor relativt ofte i ejerlejligheder, hvor også de blandede husstande er væsentligt overrepræsenterede.

Andelen af etniske minoriteter, som bor i de multi-etniske boligområder med få danskere, er imidlertid forskellig for forskellige familietyper. De etniske minoriteters børnefamilier er i endnu højere grad koncentreret i de multi-etniske boligområder, hvor fx 38 pct. af de tidligt indvandrede børnefamilier bor. Kun hver femte børnefamilie i disse områder er rent danske familier.

Sammenligner man med familietypernes generelle fordeling i boligmassen, er der imidlertid også en meget høj overrepræsentation for par uden børn.

Der er desuden stor forskel på, hvordan etniske minoriteter fra forskellige landegrupper er fordelt i boligmassen. Analyserne viser, at alle landegrupperne er skævt fordelte i boligmassen, men nogle mere end andre. Somalierne er væsentligt mere skævt fordelte end de øvrige efterfulgt af arabere og afghanere.

Der er tre landegrupper, som er kraftigt overrepræsenteret i de multi-etniske almene boligafdelinger med mere end 40 pct. etniske minoriteter blandt beboerne. Det er somalierne, tyrkerne og araberne. Pakistanerne er også overrepræsenteret, men på et væsentligt lavere niveau. Derimod bor iraner-

ne og afghanerne, samt indvandrere fra andre lande i Afrika, Asien mm. Relativt sjældnere i disse områder.

I de øvrige almene boligområder er der derimod relativt mange iranere og afghanere, men også ofte somalier. Somalierne er den gruppe, som er mest koncentreret i den almene sektor, hvor mere end 80 pct. af gruppen bor. Der er også en del af dem, som bor i ikke-selvstændige boliger.

De etniske minoriteter, der i størst udstrækning har spredt sig til andre dele af boligmarkedet, er især asiaterne, 'Andre lande' og pakistanerne, der relativt ofte bor i ejerlejligheder. Afghanerne og indvandrere fra afrikanske lande bor relativt hyppigere i privat udlejning og indvandrere fra Balkan og Østeuropa i enfamiliehuse.

Betydning af beskæftigelse og indkomst

Det kan forventes, at de etniske minoriteters placering på boligmarkedet i en vis udstrækning er bestemt af deres sociale forhold – beskæftigelse og indkomst. Der er, som man kan forvente, en sammenhæng mellem de etniske minoriteters sociale placering og deres boligtype. En meget stor del af førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse (ca. 75 pct.) bor i almene boliger. Men der er også en stor del af de beskæftigede med lav eller højere indkomst, som bor her (hhv. 63 og 54 pct.). Det er kun blandt de beskæftigede med højere indkomst, at en del bor i ejerboliger (30 pct.), mens det er få blandt de øvrige.

Sammenlignet med alle husstande fordelt på socialgrupper har de etniske minoriteter i næsten alle socialgrupper en kraftig overrepræsentation i den almene sektor og især i de multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. De, der har den største overrepræsentation er de beskæftigede og folkepensionisterne, fordi der er relativt få danskere i disse grupper, som bor i almene boliger. Disse tal tyder på, at de etniske minoriteters boligplacering kun i mindre omfang kan forklares ved deres indkomst og beskæftigelse. De må i stedet forklares ved dårligere adgangsmuligheder til boliger (private udlejningsboliger og andelsboliger) og præference for at bo til leje, eller at bo i multietniske boligområder.

Der er dog nogle tilfælde, hvor etniske minoriteter har en højere hyppighed for bosætning udenfor almene boliger. Beskæftigede med højere indkomst bor relativt hyppigere i private udlejningsboliger mv. og i ejerlejligheder. Også pensionister blandt etniske minoriteter bor hyppigere i private udlejningsboliger. Endelig er der mange etniske minoriteter i ikke selvstændige boliger mv., hvor studerende og beskæftigede med lav indkomst har en stor overrepræsentation.

Boligstandard

Hele befolkningen har i gennemsnit 60 m² per person. Det er betydeligt mindre for de etniske minoriteter, som har væsentligt mindre plads i deres boliger. Der er igen en sammenhæng med graden af tilknytning til Danmark, således, at de senest tilkomne indvandrere har mindst plads (32 m²) og de tidlige indvandrere en smule mere. De danske statsborgere, efterkommerne og de blandede husstande har mere plads, men stadigvæk væsentligt mindre end danskerne.

Det er generelt således, at store husstande alt andet lige har et mindre boligareal per person. Der er imidlertid dårligere pladsforhold for etniske minoriteter i næsten alle familietyper og oftest for børnefamilierne. Mindst plads er der i storfamilierne og de andre sammensatte husstande.

En tidligere undersøgelse baseret på tal fra 1998 viste, at etniske minoriteter noget oftere end danskerne boede i boliger med installationsmangler. Dette synes kun i mindre grad at være tilfældet i dag. Andelen af boligerne, som manglede enten eget køkken eget bad og toilet, eller centralvarme mv. lå i 2004 på samme niveau for etniske minoriteter som for hele befolkningen. Efterkommerne bor dog oftere i boliger med mangler – det er især ung-

domsboliger uden eget køkken. For de seneste indvandrere er der desuden en lidt højere mangelfrekvens.

I private udlejningsboliger og andelsboliger er der generelt flere boliger med mangler, men det gælder især for de etniske minoriteter. Blandt de tidligst indvandrede er det mere end hver femte husstand, som har mangler. Dette tyder på, at den del af den private udlejnings- og andelssektor, som de etniske minoriteter fortrinsvis har adgang til, er boliger med dårligere standard.

Der er desuden blandt de unge fra etniske minoriteter en relativt større andel, som bor i boliger uden køkken eller med andre mangler. Det gælder især de unge enlige, hvor fx hver tredje ikke-hjemmeboende med dansk statsborgerskab, eller som er indvandret efter 1990, bor i sådanne boliger.

Etniske minoriteters boligmobilitet

For at belyse, hvor boligmobile forskellige grupper af etniske minoriteter er, har vi set på, hvor stor en andel af husstandene, der er flyttet til adressen indenfor et år, dvs. i løbet af 2003.

Samlet set har de fleste af indvandrergrupperne en lidt højere boligmobilitet end den danske befolkning som helhed, men der er store forskelle på grupperne. Flest flytninger er sket blandt de sidst tilkomne indvandrere (25 pct.) – som måske endnu ikke har opnået deres ønskede bolig – og blandt efterkommerne. For de tidligt indvandrede, som måske ikke gør sig håb om bedre boligforhold, er der derimod en mindre mobilitet end gennemsnitlig. Etniske minoriteter med dansk statsborgerskab flytter derimod oftere end gennemsnittet for hele befolkningen.

En stor del af dette kan imidlertid forklares ved, at de etniske minoriteter har en anden sammensætning på livscyklusgrupper. Men de sent indvandrede har en relativt højere mobilitet i alle livscyklusgrupperne – mest blandt de midaldrende og ældre uden børn og blandt familier med større børn. For efterkommerne er det derimod mest småbørnsfamilierne, der flytter oftere.

For indvandrere med dansk statsborgerskab er det først og fremmest de midaldrende par og enlige uden børn, der er mobile. Blandt de tidligt indvandrede er der en højere mobilitet hos midaldrende og ældre enlige, mens den er lavere for unge par og børnefamilier. Det er således især disse grupper, der kan være "fastlåste" i deres boligsituation.

Familieændringer i forbindelse med boligskift

I forbindelse med flytninger kan ske mange forskellige ændringer i familie- og husstandsstrukturen. For det første sker det ofte, at det ikke er samme husstand, der bor på den gamle og nye adresse. I nogle tilfælde flytter kun en del af husstanden fra den gamle bopæl, eller man flytter sammen med nogen, som i forvejen bor på den nye bopæl, eller som er flyttet fra en anden adresse. Vi ved fra tidligere undersøgelser af flytninger, at en stor del af flytningerne sker i forbindelse med familieændringer.

Typer af flytninger

Flytningerne er i undersøgelsen for det første opdelt i 3 flyttetyper:

- 1 Samlet flytning af alle i husstanden til og fra samme adresse
- 2 Sammenflytning i den nye bolig, men fra forskellige adresser
- 3 Tilflytning til eksisterende husstand

I alt er der registreret små 400.000 flyttende husstande i 2002. Ca. en tredjedel af disse var enlige, som efter flytningen boede alene. En fjerdedel flyttede til par uden børn, 14 pct. til par med børn og 7 pct. til enlige forsørgere. Desuden flyttede hver femte til en sammensat husstand. Kun få flyttede til en storfamilie med flere generationer af samme familie.

Kun for 62 pct. af flytningerne var det den samme husstand, som flyttede samlet til og fra samme adresse. For 38 pct. var det således personer fra fle-

re forskellige husstande som flyttede sammen – i 12 pct. af tilfældene flyttede de sammen i en tom bolig, i 27 pct. flyttede nogen ind hos andre, som boede der i forvejen.

For nogle familietyper er det imidlertid en større del, der flytter sammen. For par uden børn er det således næsten 60 pct. af de flyttede husstande, der er sammenflyttede. For de sammensatte husstande er det meget sjældent, at hele husstanden er flyttet samlet.

For de etnisk blandede husstande er der oftest tale om tilflytning, dvs. at man er flyttet til en adresse, hvor en nogen bor i forvejen. Også for de øvrige indvandrergupper er det lidt sjældnere, at der er tale om en samlet flytning af hele husstanden. Relativt oftere er der tale om en tilflytning – det gælder især for de tidligt indvandrede.

Familieændringer ved flytningen

I analysen er flytningerne delt op efter følgende familieændringer:

- 1 Samme husstand før og efter flytning
- 2 Flytter fra forældre, men ikke til par
- 3 Pardannelse. Et par (efter Danmarks Statistiks definitioner), som kommer fra hver sin adresse eller er flyttet sammen
- 4 Andre familiesammenføringer og sammenflytninger
- 5 Skilsmisser. Enlige, som boede i parforhold før flytningen
- 6 Andre husstandsopløsninger. Personer, som boede sammen med andre før flytningen (inklusive sammenflytninger af disse)

Mange af flytningerne sker i forbindelse med familie- og husstandsændringer, og det er en relativt lille del af dem, der sker som en samlet husstand. Kun i 39 pct. af tilfældene flyttede den samlede husstand på den gamle adresse til den nye adresse. I 8 pct. af tilfældene var det voksne børn, som flyttede fra forældrenes bolig. 15 pct. dannede nye par og 12 pct. blev skilt. I de tilfælde, hvor nogen blev både skilt og dannede par, er de rubriceret som pardannelse. Derudover var der 5 pct. andre sammenflytninger og 22 pct. andre husstandsopløsninger, hvoraf de 14 pct. var både husstandsopløsninger og sammenflytninger samtidigt. Der er således en del flytninger, som sker mellem boliger, som deles med andre.

For par uden børn sker næsten halvdelen af flytningerne i forbindelse med pardannelse.

For de enlige og enlige forsørgere er en meget stor del af flytningerne fra forældre, skilsmisser eller andre husstandsopløsninger. Par med børn er den familietype, der oftest flytter samlet, men også her er der en del pardannelse og husstandsopløsning.

For mange af de etniske minoriteter er det endnu sjældnere, at flytningerne er samlede husstande. Det gælder især for efterkommerne – som ofte er unge, der flytter fra forældre eller sammensatte husstande – og for de blandede husstande. Men også de øvrige etniske grupper ligger lidt under landsgennemsnittet. Der er blandt disse relativt sjældnere pardannelse og skilsmisse og oftere tale om andre husstandsopløsninger og sammenflytninger.

Geografiske bevægelser ved boligflytning

Tidligere undersøgelser af flygtnings bosætningsmønster peger på en høj mobilitet blandt disse i de første år efter indvandringen, samt at flygtninge tenderer at flytte væk fra de mindre byer og kommuner til de mere centrale byområder, når bindingsperioden på 3 år til bopælskommunerne er udløbet.

I en undersøgelse af den såkaldte oprykning i almene boligselskaber blev det desuden påvist, at etniske minoriteter ofte bruger denne til at flytte indenfor samme boligafdeling eller boligselskab. Undersøgelsen viste også, at det især var afdelingerne i de mindre byer, der blev fraflyttet ved oprykningen, mens tilflytningsafdelingerne i højere grad lå i de store byer.

Flytningernes geografiske afstand

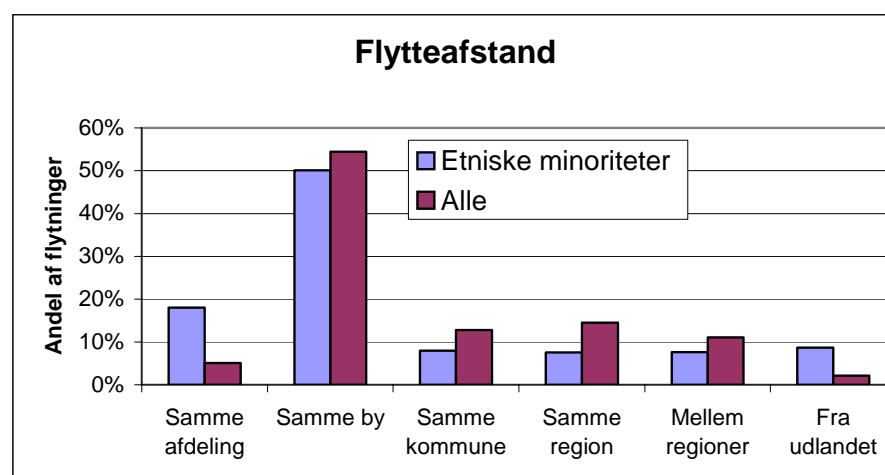
Flytningernes geografiske afstand er belyst ved at opdele flytningerne i følgende grupper:

- 1 Indenfor samme almene boligområde
- 2 Indenfor samme by, men mellem boligområder
- 3 Samme kommune, men mellem byer
- 4 Samme region, men mellem kommuner
- 5 Mellem regioner i Danmark
- 6 Fra udlandet

Regionerne er opdelt i:

- 1 Hovedstadsregionen
- 2 Øvrige Sjælland mv.
- 3 Fyn,
- 4 Østjylland (Vejle og Århus amter),
- 5 Viborg, Ringkøbing og Nordjylland,
- 6 Sønderjylland og Ribe amter

60 pct. af flytningerne skete indenfor den samme by, heraf var de 5 pct. indenfor den samme almene boligafdeling. Derudover flyttede 13 pct. mellem byer i samme kommune og 15 pct. mellem kommuner i samme region. Endelig flyttede 11 pct. mellem regionerne og 2 pct. kom fra udlandet.

Figur 3. Flytninger for etniske minoriteter og alle flyttede fordelt på flytningens afstand

Der er lidt forskel på flytteafstanden for de forskellige flyttetyper. Tilflytning sker i noget højere grad lokalt indenfor samme by og boligområde, mens både samlet flytning og sammenflytninger oftere sker ud af kommuner og regioner.

I alt 18 pct. af de flyttende indvandrers husstande er flyttet indenfor den samme almene boligafdeling. Det er langt flere end for flytningerne som helhed. Undersøgelsen viser, at de etniske minoriteter i højere grad flytter lokalt, idet 67 pct. flytter indenfor samme by og 75 pct. indenfor samme kommune. Der er især væsentligt færre, som flytter mellem kommuner indenfor samme region, men der er også færre flytninger mellem regionerne.

Det er især par (og især med børn) og tilflyttere til sammensatte husstande, som flytter indenfor samme boligafdeling.

Det er især de tidligt indvandrede uden dansk statsborgerskab, der flytter internt i de almene boligafdelinger, men også en stor del af de, der har dansk statsborgerskab. Det sker sjældnere for efterkommerne og de nyeste indvandrere. Efterkommerne og de blandede husstande flytter oftere indenfor samme by, men mellem eller udenfor almene boligområder. Det er de tidlige indvandrere – især de, der ikke har dansk statsborgerskab – som er

mest stedbundne og sjældnest flytter mellem regionerne. Det sker lidt oftere end gennemsnittet for de senest indvandrede.

Det er desuden især somalier, tyrkere og arabere, som flytter rundt indenfor de almene boligafdelinger. Det sker også relativt ofte for pakistanere og østeuropæerne, men disse flytter samtidigt oftere rundt mellem boligafdelinger og udenfor den almene sektor indenfor samme by. Afghanerne flytter relativt oftere mellem byer i samme kommune eller mellem regionerne. De, der sjældnest forlader regionen, er pakistanere, tyrkere og østeuropæerne – som alle hører til de tidligste indvandrergrupper.

Flytninger mellem land og by

Vi har opdelt bopælsadresserne både før og efter flytningen i følgende bygrupper:

- 1 Mindre byer (under 10.000 indbyggere) og landområder i Provinsen
- 2 Større provinsbyer (over 10.000)
- 3 Odense, Århus og Ålborg kommuner
- 4 Hovedstadsregionen

Undersøgelsen tyder ikke på, at de tidligere undersøgelser vedrørende flygtnings flyttemønster i særligt høj grad også gælder for alle indvandreres flytninger. Der er en nettotraflytning fra de mindre byer og landområderne på små 2 pct. af flytningerne, eller i alt ca. 400 husstande for året 2002. Samtidig er der en lille nettotilflytning til især de tre store provinsbyer og Hovedstadsregionen, men antallet er lille.

Undersøgelsen viser generelt, at de etniske minoriteter sjældnere flytter væk fra de mindre byer og landområderne end hele befolkningen, men det er endnu sjældnere, at de flytter til disse områder. Der er blandt danske husstande en væsentlig nettotraflytning fra de mindre byer og landområderne. Det er kun de senest indvandrede – hvoraf mange er flygtninge – som har en større nettotraflytning fra disse områder. Dette viser igen, at der er forskelle mellem flygtningene og de øvrige etniske minoriteter.

Derimod flytter de væsentligt oftere indenfor Hovedstadsregionen og de store byer. Der er ikke mange flytninger mellem Hovedstadsregionen og de tre store provinsbyer. De sidst tilkomne indvandrere og flygtninge har den relativt største nettotilflytning til de 3 store provinsbyer og Hovedstadsregionen, men antallet er ikke stort.

Disse tendenser slår også igennem, når man sammenligner etniske minoriteter fra forskellige landegrupper, men der er også nogle individuelle forskelle mellem disse. Det er især nogle af flygtningegrupperne fra 1990erne (somalier, iranere og arabere og andre afrikanere), som bevæger sig mod Hovedstaden. Nettotilflytningen til de tre store provinsbyer findes imidlertid mest hos østeuropæere, afghanere og andre asiatiske lande. Afghanerne har desuden – som de eneste – en større nettotilflytning til de mellemstore provinsbyer. Fraflytningen fra mindre byer og land er størst hos afghanere, arabere og østeuropæere. Pakistanerne har en lille nettotilflytning her.

Boligvalg og boligændringer ved flytningen

Vi har i analysen af boligvalg valgt kun at medtage flytninger, hvor der flyttes ind i en tom bolig, idet tilflytningerne måske ikke udtrykker et valg af bolig, men et valg af hvem man vil bo sammen med. De tilfælde, hvor flere husstande flytter sammen på samme bopæl er dog medtaget. Det er desuden kun de indenlandske flytninger, som analyseres.

Hvilke boliger flytter de etniske minoriteter til?

Når man ser bort fra efterkommerne og de etnisk-danske blandede husstande, så flytter små 60 pct. af husstande med etniske minoriteter til almene boliger mod 23 pct. for alle husstande. Af disse flytter de 18 pct. til multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter mod kun 2,2 pct. for alle. Der er således en kraftig overrepræsentation af etniske minoriteter i til-

flytningen til almene boliger og især til multietniske boligområder. Dette kan kun i mindre omfang forklares ved, at de etniske minoriteter har en anden familiestruktur, mindre indkomst og anden geografisk placering end andre flyttende husstande. De statistiske analyser viser, at etniske minoriteter flytter mere end dobbelt så ofte til almene boliger og fem gange så ofte til multietniske boligområder, når man har justeret for forskelle mellem husstandenes øvrige baggrundsvARIABLE.

Hver fjerde af de etniske minoriteter flytter til private udlejningsboliger og andelsboliger. Men dette er væsentligt mindre end for alle flytninger (43 pct.). De statistiske analyser viser, at de etniske minoriteter med deres sociale baggrund i væsentligt højere grad burde flytte til private udlejningsboliger mv. De private udlejningsboliger og andelsboligerne er således den del af boligmarkedet, hvor de etniske minoriteter er kraftigst underrepræsenteret. Dette tyder på, at etniske minoriteter mangler de netværk, som skaber adgang til denne regulerede del af boligmarkedet, eller diskrimineres.

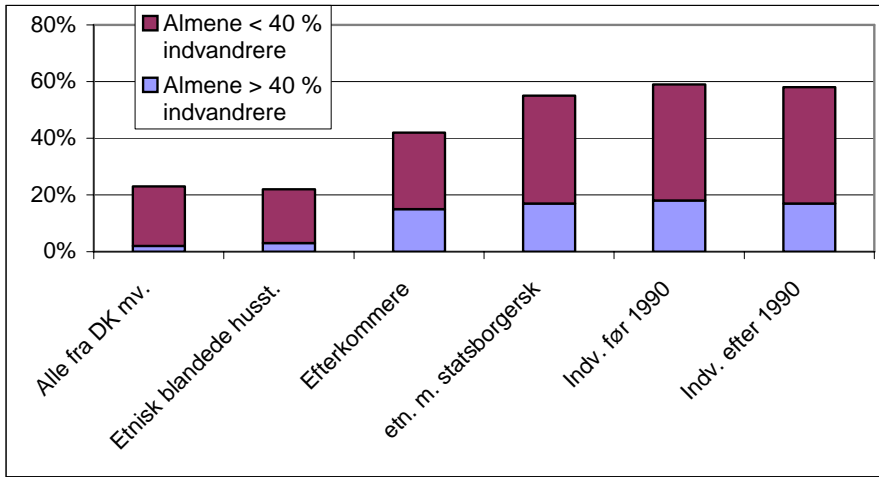
Fem pct. af de etniske minoriteter flytter til ejerlejligheder, hvilket svarer til gennemsnittet. Men justerer man for forskelle i baggrundsvARIABLE, viser det sig, at etniske minoriteter har en 60 pct. større hyppighed for tilflytning til ejerlejligheder. De etniske minoriteter er således væsentligt overrepræsenteret i tilflytningen til ejerlejligheder. En forklaring på dette kan være, at de tildels har været tvunget ind i denne sektor, fordi den regulerede del af markedet i private udlejningsboliger mv. er lukket for dem.

Det er 6 pct. af de etniske minoriteter, som flytter i parcelhuse mod 19 pct. for alle flyttende husstande. Kun en lille del af denne forskel kan forklares ved indkomst mv., blandt andet fordi en stor del af de etniske minoriteter er børnefamilier, der ellers ofte flytter i parcelhuse. De etniske minoriteter har således alt andet lige en mindsket sandsynlighed for at flytte i parcelhuse på 34 procent, når man tager højde for forskelle i indkomst, familieforhold og geografisk placering. Dette betyder, at der er en vis gruppe af etniske minoriteter, som økonomisk har mulighed for at flytte i parcelhus, men som ikke gør det.

Ved en sammenligning med tallene for, hvordan de etniske minoriteter er placeret på boligmarkedet, kan man udlede, at de etniske minoriteters boligvalg i stor udstrækning følger samme skæve mønster som den måde, de i forvejen er placeret på boligmarkedet. Men flytningerne er ikke helt så skævt fordelte som bosætningen. I forhold til boligplaceringen generelt er der en relativt mindre overrepræsentation for tilflytterne til almene boliger og især til de multietniske boligområder. Der er også relativt færre, der flytter til private udlejningsboliger mv., end de udgør af beboerne, mens relativt flere flytter til ejerboliger.

Forskelle på etniske grupper

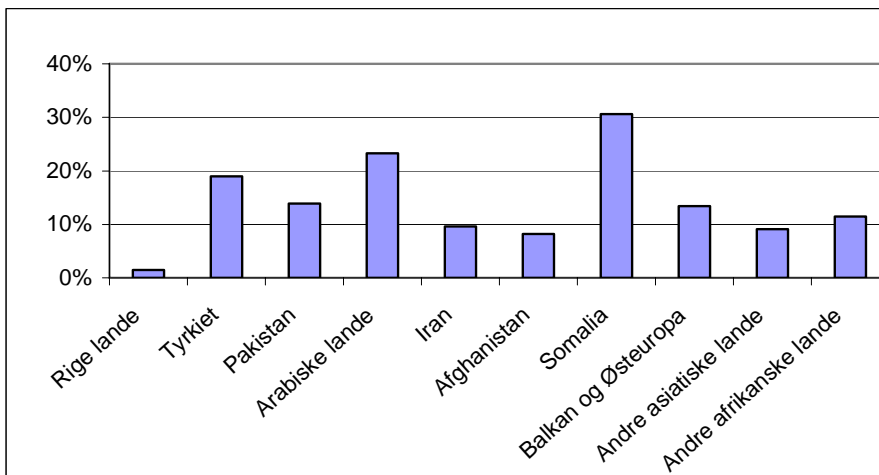
Undersøgelsen peger i retning af, at det især er de mindre integrerede etniske minoriteter, som flytter til almene boliger og de multietniske boligområder.

Figur 4. Andelen af flyttende husstande 2002, som er flyttet til almene boliger og multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter.

Figur 4 viser, hvor stor en andel af etniske minoriteter med forskelligt tilhørsforhold til Danmark og forventet grad af integration, der flytter til multietniske boligområder og andre almene boliger. Efterkommerne og danske statsborgere flytter således i mindre omfang til almene boliger end de øvrige etniske minoriteter og i relativt større omfang til ejerlejligheder og private udlejningsboliger. De statistiske analyser viser, at statsborgerskab reducerer sandsynligheden for indflytning i almene boliger med 19 pct. – for efterkommerne er tallet 33 pct. Omvendt øges sandsynligheden for indflytning i parcelhuse med 132 pct. ved statsborgerskab. Det er de øvrige etniske minoriteter, som især flytter til almene boliger og multietniske boligområder, og især de der er kommet fra flygtningelandene i 90'erne.

Undersøgelsen viser, at der er meget store forskelle på, hvilke boligtyper forskellige landegrupper flytter til. De landegrupper, som især flytter til almene boliger er somalierne (72 pct.) og araberne (64 pct.), der også er de grupper, der oftest flytter til multietniske boligområder. De flytter sjældent til private udlejningsboliger mv. og ejerboliger.

Figur 5. Andelen af forskellige etniske grupper, som flytter til multietniske boligområder.

Tyrkerne, østeuropæerne, iranerne og asiater flytter også ofte til almene boliger, men relativt sjældnere, og også til ofte ejerlejligheder. Pakistanerne er den gruppe som spreder sig mest på boligmarkedet. Det er tyrkere, pakistane og asiater, der oftest flytter i parcelhuse.

Betydningen af familiesituation og sociale forhold

Det er først og fremmest børnefamilierne blandt de etniske minoriteter, som flytter til almene boliger og også til de multietniske områder. De enlige gør

det relativt sjældnere. Sammenlignet med alle flytninger er der imidlertid også en meget høj overrepræsentation af par uden børn blandt de etniske minoriteter, som flytter til de multietniske områder.

Blandt tilflytterne til private udlejningsboliger mv. og til enfamiliehusene er det især børnefamilierne, som er underrepræsenteret. Der er 16 pct. af par med børn blandt de etniske minoriteter, som flytter i enfamiliehus, mod mere end halvdelen for alle flytninger.

Der er, som man kan forvente, en sammenhæng mellem de etniske minoriteters sociale placering og deres valg af boligtype. En meget stor del af førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse (hhv. 72, 64 og 78 pct.) flytter til almene boliger. Men der er også en stor del af de beskæftigede med lav eller højere indkomst, som flytter ind her (hhv. 51 og 37 pct.). De statistiske analyser viser også, at højere indkomst ikke mindsker de etniske minoriteters tilflytning til almene boliger og multietniske boligområder i samme grad, som det er tilfældet for alle flyttende. For nogle etniske minoriteter er det således ikke lav indkomst, der er afgørende for deres tilflytning til multietniske boligområder.

Sammenlignet med alle flyttende husstande i de forskellige socialgrupper har de etniske minoriteter i næsten alle socialgrupper en kraftig overrepræsentation blandt tilflytterne til den almene sektor og især til de multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. De, der har den største overrepræsentation er de beskæftigede og folkepensionisterne, fordi der er relativt få danskere i disse grupper, som bor i almene boliger. Disse tal tyder på, at de etniske minoriteters boligvalg kun i mindre omfang kan forklares ved deres indkomst og beskæftigelse. De må i stedet forklares ved dårligere adgangsmuligheder til boliger (private udlejningsboliger og andelsboliger) og præference for at bo til leje, eller for at bo i multietniske boligområder med mange landsmænd.

Det er kun blandt de beskæftigede med højere indkomst, at en del flytter i ejerboliger (44 pct.), mens det kun er få blandt de øvrige. For etniske minoriteter har indkomsten endnu større betydning for, om de vælger parcelhuse, end for alle flyttende. Der skal således være en relativt høj indkomst hos dem, før de køber parcelhuse. I ejerlejligheder er det beskæftigede, pensionister og arbejdsløse blandt etniske minoriteter, der oftere flytter ind end danskerne. I ikke selvstændige boliger mv. har studerende og beskæftigede med lav indkomst en overrepræsentation.

I hvor høj grad flytter etniske minoriteter til almene boligområder med mange landsmænd?

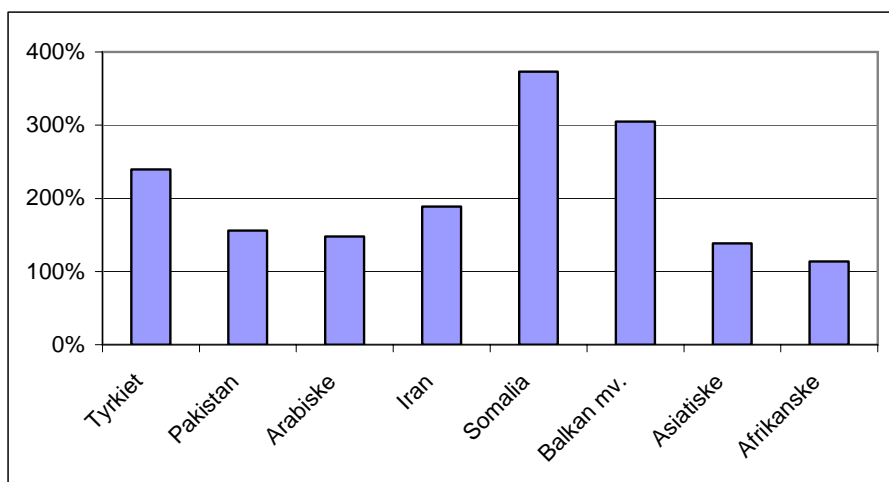
I en tidligere undersøgelse af beboersammensætningen og –udviklingen i almene boligområder (Skifter Andersen 2005) blev det påvist, at der var en sammenhæng mellem tilvæksten i andelen af forskellige etniske landegrupper i perioden 1998-2003 i områderne og andelen af gruppen, som boede der i 1998. Dette skete samtidigt med, at der var en negativ sammenhæng mellem den samlede andel af etniske minoriteter og væksten i disse. Analysen tydede således på, at mens tilvæksten af hele gruppen af etniske minoriteter blev mere spredt, så blev de enkelte landegrupper mere koncentreret.

I denne undersøgelse er gennemført en række statistiske analyser af sammenhængen mellem tilflytning til almene boliger af en bestemt etnisk gruppe og egenskaber ved boligområdet, herunder beboersammensætningen. Analyserne viser, at sandsynligheden for, at indflyttere i almene boligområder tilhører en bestemt etnisk gruppe, stiger med andelen af beboerne i området, som tilhører samme gruppe. Der er således en tendens til, at de etniske minoriteter flytter til boligområder med landsmænd. Men effekten er ikke specielt stor. Hvis andelen af tyrkere fx er 10 pct, større i et område, så er der kun 5 pct. større sandsynlighed for, at den etniske minoritetshusstand, der flytter ind, er tyrkere. De grupper, hvor sammenhængen er størst er iranere, pakistanere og afrikanere – alle grupper, som de foregående analyser har vist, relativt sjældent bor i almene boliger og især i de multietniske bolig-

områder. En forklaring kunne være, at det ikke er andelen af den enkelte gruppe i området, der har afgørende betydning, men derimod det faktiske antal, hvor der skal et vist antal beboere til af en bestemt etnisk gruppe for at skabe et etnisk miljø, der virker tiltrækkende på tilflyttere fra samme gruppe.

Vi har derfor også gennemført de samme analyser med en anden variabel end andelen af gruppen i området, nemlig det faktiske antal i området (/100). Denne variabel har i nogle tilfælde en langt større effekt på tilflytningen, men igen for de mindste landegrupper, mens den ikke er specielt høj for tyrkere og arabere. Forklaringen kan være, at disse grupper i langt flere boligområder har en størrelse, som gør, at de danner et etnisk miljø, der er "bæredygtigt", hvor det ikke betyder noget, når antallet er kommet over et vist niveau. Disse grupper har således langt flere områder at vælge imellem, hvis de gerne vil bo sammen med landsmænd. For de små grupper, derimod er det langt færre områder, der har et etnisk miljø, hvorfor der er en langt større effekt. Det gælder især for iranere, somalier og afrikanere.

Figur 6. Øget sandsynlighed for tilflytning til et alment boligområde, hvis der bor mere end 50 personer i området af samme landegruppe, som tilflytterne.

Der er derfor gennemført yderligere en række analyser, hvor den forklarende variabel er, om der er flere end 50 personer af samme landegruppe i boligområdet eller ej. Denne variabel har en meget stærk effekt på sandsynligheden for tilflytning af de forskellige grupper. Der er således mere end tre gange så stor sandsynlighed for at tilflyttere er tyrkere, hvis der er mere end 50 tyrkere i boligområdet i forvejen. Alle grupperne har en mere end dobbelt så stor sandsynlighed, men det er især somalierne og østeuropæerne, som skiller sig ud og ofte flytter til boligområder med deres egne.

De øvrige egenskaber ved boligområdet har relativt lille betydning. Nogle grupper (iranere, somalier, asiater og afrikanere) søger oftere mod de større boligområder, hvilket kan hænge sammen med den ovenfor diskuterede betydning af størrelsen af de etniske miljøer.

Boligvalg i bytyper

Boligmarkedet ser meget forskelligt ud afhængigt af, om man befinder sig i Hovedstaden eller Provinsen og i store eller små byer. Der kan derfor være forskel på de etniske minoriteters boligvalg i forskellige dele af landet. Det er især i de tre største provinsbyer og tildels i de mellemstore byer, at mange etniske minoriteter flytter til almene boliger. I Hovedstadsregionen som helhed er det kun 43 pct. som gør dette og i mindre byer og land mindre end 30 pct. Det er også i Odense, Århus og Ålborg, at flest flytter til de multietniske områder.

Forskellene skyldes i en vis udstrækning, at boligudbudet er forskelligt i bytyperne. I forhold til de samlede flytninger er der således i de mindre byer en meget stor overrepræsentation af etniske minoriteter blandt tilflytterne til

almene boliger og til multietniske områder, men den er også stor i de tre største provinsbyer.

For de flyttende i de mindre byer er det en relativt stor andel, der flytter ind i private udlejningsboliger mv. – også en større del end gennemsnittet af flytninger. Der er også en stor del, der flytter til enfamiliehuse (19 pct.), men dette er langt færre end alle tilflytninger.

I Hovedstadsregionen er det hver tredje indvandrer, som flytter til private udlejningsboliger mv., men det er færre end normalt for regionen. 10 pct. flytter her i ejerlejligheder, hvilket næsten svarer til normalen. I de øvrige to bytyper er alle flytninger til andre boliger end almene væsentligt underrepræsenteret.

Sammenhæng mellem flytteafstand og boligvalg

Det er tidligere vist, at de etniske minoriteter ofte flytter lokalt. Undersøgelsen viser, at 24 pct. af tilflytterne til boliger i de multietniske almene afdelinger, med mere end 40 pct. etniske minoriteter, boede i afdelingen i forvejen. Dette gjaldt også for 15 pct. af tilflytterne til øvrige almene boliger.

Tilflytterne til de almene boliger er i meget høj grad lokale flytninger indenfor den samme by. Dette gælder også for tilflytningen til ejerlejligheder, mens det er relativt sjældnere for enfamiliehusene, hvor flytningerne i højere grad sker på tværs af byer, og kommuner, og i nogle tilfælde også mellem regioner. Sammenligner man med alle husstandsflytninger sker det dog relativt oftere for de etniske minoriteter, at flytning til enfamiliehuse sker i den samme by.

Også tilflytningen til private udlejningsboliger og andelsboliger sker relativt oftere mellem kommuner og regioner, men sammenligner man de etniske minoriteter med alle flytninger sker det oftere lokalt i den samme by.

Bevægelserne på boligmarkedet

For at kunne vurdere de samlede virkninger af flytningerne for etniske minoriteters placering på boligmarkedet er det nødvendigt at se på deres bevægelser. Hvilke boliger forlader de ved flytningen, og i hvilken retning går deres flytninger?

Sammenlignet med alle flytninger er de etniske minoriteters flytninger især overrepræsenteret i flytningerne til og fra almene boliger, og især til og fra de multietniske områder. De er underrepræsenteret i alle flytninger mellem de øvrige boligtyper bortset fra i tilflytningen til ejerlejlighederne.

Nettotilflytningen af husstande med kun etniske minoriteter til de multietniske boligområder (mere end 40 pct. etniske minoriteter) var 0 i 2002. Der var altså lige så mange, der flyttede væk fra områderne, som der flyttede til. Men da de, der flytter hen til boliger, hvor der bor andre i forvejen, ikke er medtaget, og husstandene blandt til- og fraflytterne kan have forskellige størrelse, kan der godt være en nettotilflytning til områderne, som tidligere vist i Skifter Andersen 2005.

Derimod var der en væsentlig nettotilflytning til den øvrige del af den almene sektor på 750 husstande, svarende til 5 pct. af de flyttende etniske minoriteter. Flyttemønsteret for 2002 viser således en fortsat segregering af etniske minoriteter på det danske boligmarked med en øget koncentration i almene boliger.

Tilflytterne til de multietniske områder kommer især fra andre almene boligområder og fra private udlejningsboliger mv. En stor del af fraflytningen går til de samme boligtyper, men der er også en del, der flytter til ejerboliger. Tilflytterne til almene boliger kommer især fra private udlejningsboliger mv., men også en del fra ejerboliger.

For ejerlejlighederne var der også en nettotilflytning af etniske minoriteter i 2002 på ca. 200 husstande. Tilflytterne her kommer især fra parcelhusene og private udlejningsboliger mv., samt fra almene boliger.

Der er en nettofratlytning af etniske minoriteter fra de øvrige boligtyper – især fra parcelhusene. For disse skyldes dette først og fremmest en nettofra-

flytning til de private udlejningsboliger mv., mens det for de private udlejningsboliger drejer sig om en fraflytning til de almene boliger.

Flytninger til og fra de multietniske boligområder

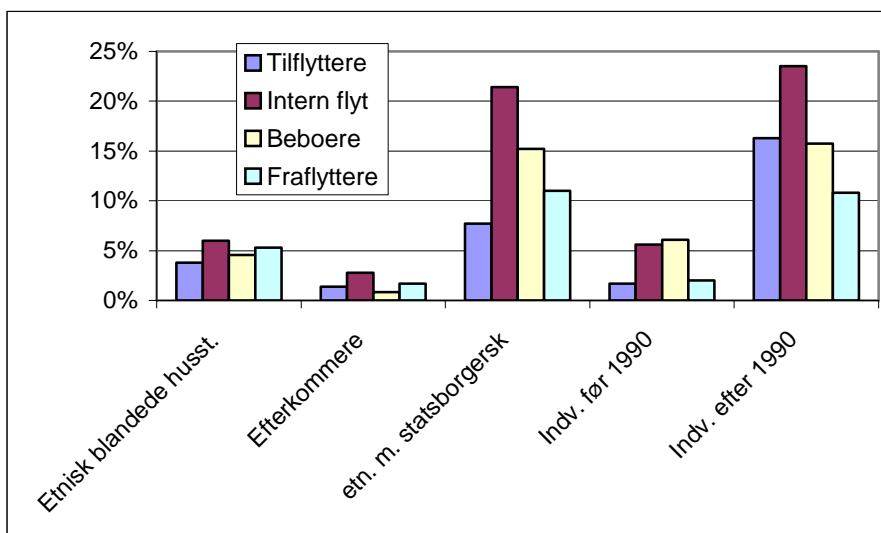
Der er tidligere formuleret en hypotese om (Olsen 2005), at tilflytterne til almene boliger – og især til de multietniske boligområder – er mindre integrerede og mere socialt marginaliserede end de, der flytter væk fra områderne. Hypotesen er, at mindre integrerede etniske minoriteter flytter til de multietniske områder, fordi de søger støtte hos landsmænd, eller fordi de ikke har andre muligheder på boligmarkedet. Når de kommer i beskæftigelse og bliver mere integrerede søger de væk fra områderne, fordi de vil have bedre boligforhold, eller fordi de mener, at områderne hæmmer yderligere integration.

I Figur 7 er sammenlignet fire grupper: 1. Tilflytterne til de multietniske boligområder, 2. De internt flyttede i områderne, 3. Beboerne og 4. Fraflytterne. Figuren viser andelen af etniske minoriteter med forskelligt tilhørsforhold til Danmark i disse fire grupper.

De interne flytninger indenfor og mellem multietniske boligområder er meget domineret af etniske minoriteter, hvilket ikke er uventet, eftersom de udgør mere end 40 pct. af beboerne i disse områder. Det er især etniske minoriteter med dansk statsborgerskab og de tidligst indvandrede, som relativt ofte flytter rundt internt i de multietniske boligområder, men i absolutte tal er den største gruppe de sidst indvandrede.

Til- og fraflytningen til disse områder er i relativt højere grad præget af danskere, og der er næsten samme andel af danske husstande blandt til- og fraflytterne. Derimod er der forskelle på sammensætningen af de øvrige husstande blandt til- og fraflytterne. Der er væsentligt flere af de sidst tilkomne indvandrere blandt tilflytterne (Figur 7), mens der omvendt er flere med dansk statsborgerskab og flere blandede husstande blandt fraflytterne. Analysen bekræfter derfor i en vis udstrækning hypotesen om, at det er de mindst integrerede, som flytter til områderne, mens de mere integrerede flytter væk. De sidst tilkomne indvandrere kommer især fra andre almene boliger, men er også stærkt overrepræsenteret i tilflytterne fra det øvrige boligmarked.

Analysen tyder desuden på, at danskere bevæger sig ind i den almene sektor via de multietniske boligområder for derefter i et vist omfang at flytte videre til andre boligafdelinger. Dette blev også påvist i den tidligere undersøgelse af, hvorledes oprykningsretten i almene boliger bliver anvendt af beboerne (Skifter Andersen 2004). Også de etniske blandede husstande flytter oftere til andre almene boliger.

Figur 7. Fordelingen på etniske grupper med forskelligt tilhørsforhold til Danmark af fire grupper: Tilflyttere udefra, interne flyttere, beboere og fraflyttere ud af multietniske boligområder.

For de mere integrerede etniske minoriteter, som har dansk statsborgerskab, går flytningerne imidlertid i en anden retning, idet de relativt oftere flytter helt ud af den almene sektor.

De øvrige etniske minoriteter kommer ofte til de multietniske boligområder fra den øvrige del af boligmarkedet, men de er især overrepræsenteret i tilflytningerne fra andre almene. Dette tyder på, at de etniske minoriteter følger det modsatte mønster af danske husstande. De flytter oftere til de multietniske boligområder via andre almene boliger. Denne tendens blev også vist i analysen af oprykningen.

En meget stor del af de interne flytninger i de multietniske boligområder består af husstande med arabisk baggrund. Også somalierne og tyrkerne er en del overrepræsenteret blandt de interne flytninger. Det er sjældnest iranerne, afghanerne, østeuropæerne og andre asiater og afrikanere, som flytter internt.

Arabere og især somalier er også væsentligt overrepræsenteret blandt tilflytterne udefra til de multietniske boligområder og begge grupper kommer i stor udstrækning fra andre almene boligområder, men også i en vis udstrækning fra det øvrige boligmarked.

Tyrkerne og østeuropæerne flytter oftere væk fra de multietniske boligområder end de flytter til dem. Tyrkerne flytter oftest ud af den almene sektor, mens østeuropæerne oftere flytter til andre almene boliger.

Iranere og afghanere er begge underrepræsenteret blandt til- og fraflytterne fra de multietniske boligområder. Iranerne flytter dog lidt oftere til andre almene boligområder. Etniske minoriteter fra andre asiatiske lande flytter relativt sjældent til områderne.

De etniske minoriteters husstandsændringer og familiesammensætning i forbindelse med flytninger til og fra multietniske boligområder

Lidt over halvdelen af de etniske minoriteters flytninger er forbundet med husstandsændringer, men blandt de der flytter internt i de multietniske boligområder er der oftere tale om uændrede husstande. Det gælder også tilflytterne fra andre almene boliger. Fraflytning sker oftere samtidigt med husstandsændringer.

Flytning fra forældre sker ofte ud af områderne og til ikke-almene boliger, men også i en vis udstrækning indenfor områderne.

Pardannelse sker generelt lidt sjældnere i forbindelse med flytninger til og fra de multietniske boligområder. Kun blandt tilflyttere fra det øvrige boligmarked er der lidt oftere par der flytter sammen. Andre sammenflytninger sker relativt oftere som fraflytning til ikke-almene boliger.

Skilsmisser sker oftest ud af de multietniske boligområder og sjældent i forbindelse med tilflytning til en anden husstand. De skilte flytter oftest til andre almene boliger. Endelig er der blandt tilflytterne til de multietniske boligområder ofte personer, som er flyttet fra sammensatte husstande i ikke-almene boliger.

Der er visse forskelle mellem sammensætningen af familietyper blandt flyttestrømmene til og fra de multietniske boligområder. Enlige med børn er meget overrepræsenteret blandt tilflytningerne til de multietniske boligområder, og de kommer først og fremmest fra ikke-almene boliger. Der er også relativt flere par med børn blandt tilflytterne, men disse kommer oftest fra andre almene boligområder. Der er desuden en markant overrepræsentation af børnefamilier blandt de interne flytninger i de multietniske boligområder. Det ser således ud til at børnefamilierne ofte rykker op internt i den almene sektor ved at flytte til eller indenfor de multietniske boligområder. Dette blev også påvist i den tidligere analyse af oprykningen.

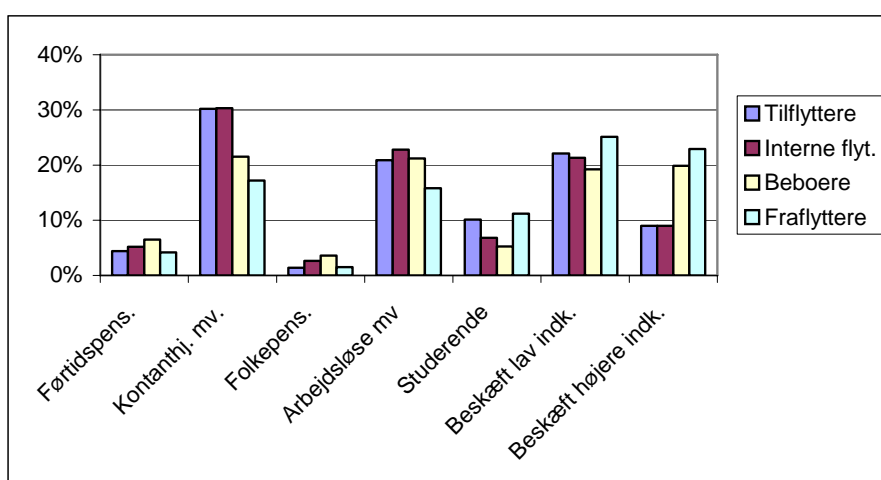
Enlige uden børn flytter relativt sjældnere til og fra de multietniske boligområder og især sjældent indenfor områderne. Par uden børn flytter lidt sjældnere til de multietniske boligområder fra andre almene, men flytter ofte internt i områderne. Beboere i sammensatte husstande er ofte flyttet væk fra

de multietniske boligområder til ikke almene boliger, men også internt i de multietniske boligområder. De flytter sjældent til andre almene boliger.

Beskæftigelse og social sammensætning af til- og fraflytterne fra multietniske boligområder

I Figur 8 sammenlignes den sociale sammensætning af tilflytterne til de multietniske boligområder, de interne flytninger, alle beboerne og fraflytterne.

Datamaterialet bekræfter den ovenfor formulerede hypotese om, at tilflytterne til de multietniske boligområder er mere marginaliserede og har lavere indkomst end fraflytterne. Blandt tilflytterne til multietniske boligområder er de beskæftigede væsentligt underrepræsenterede, og der er en overvægt af arbejdsløse og kontanthjælpsmodtagere. Omvendt er de beskæftigede – især de der har en højere husstandsindkomst – væsentligt overrepræsenterede blandt fraflytterne, mens der er færre kontanthjælpsmodtagere. De beskæftigede flytter oftest til ikke-almene boliger – ikke til de øvrige almene boligområder.

Figur 8. Fordelingen på socialgrupper af fire grupper: Tilflyttere udefra, interne flyttere, beboere og fraflyttere ud af multietniske boligområder.

Arbejdsløse og kontanthjælpsmodtagere kommer ofte både fra andre almene og fra det øvrige boligmarked til de multietniske boligområder. Alle grupperne udenfor arbejdsmarkedet er desuden overrepræsenteret i de interne flytninger, dvs. de oftere flytter rundt indenfor de multietniske boligområder, mens de beskæftigede og studerende sjældnere gør det. Førtidspensionisterne flytter oftere væk fra de multietniske boligområder til andre almene boligområder, men sjældent til det øvrige boligmarked.

Generelt har de fraflyttende husstande en højere indkomst end gennemsnittet for alle flyttende etniske minoriteter, mens de tilflyttede har en lavere indkomst end gennemsnittet. Dette bliver endnu tydeligere når man ser separat på par med børn, hvor fraflytterne har en indkomst, som er 30 pct. højere end gennemsnittet for disse. Det er især de, der flytter helt ud af den almene sektor, der har en høj indkomst, mens husstande, der flytter til andre almene boliger tjener mindre end gennemsnittet.

Lavest indkomst er der blandt de par med børn, som flytter internt i de multietniske boligområder.

Til- og fraflytningen fra almene boligområder i øvrigt

Jo mindre tilknytningen er til Danmark, jo hyppigere flytter man til almene boliger, selv om overrepræsentationen for de etniske minoriteter ikke er nær så høj som for tilflytningen til de multietniske boligområder. Blandede husstande, efterkommere og danske statsborgere flytter ikke hyppigere til almene boliger end resten af befolkningen. De sidst tilkomne etniske minoriteter er

desuden overrepræsenteret blandt tilflytterne fra det øvrige boligmarked til almene boliger udenfor de multietniske boligområder.

Ser man på fraflytningen er forholdet det omvendte, idet andelen stiger med tilknytningen til Danmark. Det er også bemærkelsesværdigt at de etniske minoriteter som helhed oftere fraflytter almene boliger end danskerne gør det.

De interne flytninger i den almene sektor udenfor de multietniske boligområder følger samme mønster som disse, men overrepræsentationen af etniske minoriteter er mindre dramatiske. Det er især de tidlige indvandrere og de, der har dansk statsborgerskab, der flytter rundt her.

Ser man på flytninger mellem boliger udenfor den almene sektor er alle de etniske minoriteter væsentlig underrepræsenteret uanset tilknytningsforhold.

Flyttemønsteret med hensyn til, hvilke lande de etniske minoriteter kommer fra, er ikke helt det samme til alle almene boliger, som når man ser på de multietniske boligområder alene. Somalier og araber er også her overrepræsenteret, men ikke så meget som afghanerne og indvandrere fra andre afrikanske lande.

Tyrkerne, pakistanerne, iranerne, østeuropæerne og andre asiater udgør en større andel af fraflytterne og en mindre af tilflytterne til almene boliger. Dette tyder på at disse grupper er på vej ud af den almene sektor. Det er dog kun tyrkerne og asiaterne, der reelt har en nettofraflytning fra almene boliger.

Ser man på de interne flytninger i den almene sektor udenfor de multietniske boligområder, så bruges de ofte af iranere, somalier og østeuropæere. Dette adskiller sig fra de multietniske boligområder, hvor iranerne og østeuropæerne var underrepræsenteret, mens araberne i stedet var overrepræsenteret. Dette tyder på at nogle grupper – iranere, afghanere og østeuropæere – foretrækker at bosætte sig i almene boliger, som ikke ligger i de multietniske boligområder. Men iranerne flytter også ofte væk igen, mens afghanerne er stærkt repræsenteret blandt tilflytterne fra det øvrige boligmarked.

Blandt de, der flytter på boligmarkedet udenfor den almene sektor, er især pakistanerne, afghanerne og andre asiater og afrikanere. De, der flytter sjældent her er især somalier, tyrkere, arabere og iranere.

Flytningerne til og fra alle almene boliger følger i vid udstrækning det samme sociale mønster som til- og fraflytningen fra de multietniske boligområder. Husstande i beskæftigelse med højere indkomst (over 400.000 i 2002) er i endnu højere grad overrepræsenteret blandt fraflytterne og underrepræsenteret blandt tilflytterne, mens beskæftigede med lav indkomst ligger nogenlunde på gennemsnittet. Omvendt er der mange førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse etniske minoriteter blandt tilflytterne til almene boliger og færre blandt fraflytterne. Og de samme grupper udenfor arbejdsmarkedet flytter også ofte internt i den almene sektor udenfor de multietniske boligområder på samme måde, som de gjorde her.

Ser man på flytningerne udenfor den almene sektor så er der også her en underrepræsentation af førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse. Der er kun en lille overrepræsentation af de beskæftigede, hvilket tyder på, at deres flytninger først og fremmest går fra almene boliger til andre boliger. Studerende derimod – og til en vis grad pensionister – flytter oftere mellem andre boliger end de almene.

Etniske minoriteter i undersøgelsen

Udvælgelse af etniske minoriteter

I denne undersøgelse fokuseres på indvandrere og deres direkte efterkommere fra mindre udviklede lande. Når vi i rapporten taler om etniske minoriteter, mener vi derfor disse personer. Etniske minoriteter er derfor personer fra lande udenfor Vesteuropa og EU, samt Nordamerika, Australien, Japan og New Zealand. Gruppen omfatter personer, som er født i disse lande uanset om de har dansk statsborgerskab eller ej. Desuden omfattes deres efterkommere, dvs. personer hvor begge forældre er indvandrere.

Gruppering af etniske minoriteter

De etniske minoriteter er opdelt i forskellige grupperinger.

Persongrupper

På personniveau er der opdelt i følgende grupper:

- a) Forventet grad af tilknytning til Danmark. Der arbejdes med følgende grupper:
  1. *Efterkommere*, dvs. født i DK,
  2. *Indvandrere, danske statsborgere*,
  3. *Indvandrere*, som ikke er danske statsborgere. indrejst før 1990,
  4. *Indvandrere do*, indrejst efter 1990.
- b) Flygtninge/indvandrere:
  1. *Flygtninge* defineret ved herkomst fra Balkan (Kosovo, Bosnien, Kroatien, Serbien), Irak, Afghanistan, Iran, Somalia, Sri Lanka, Palæstina, Libanon + statsløse
  2. *Andre indvandrere* = øvrige etniske minoriteter
- c) Etniske grupper efter herkomstland
  1. *Tyrkiet*
  2. *Pakistan*
  3. *Arabiske lande*
  4. *Iran*
  5. *Afghanistan*
  6. *Somalia*
  7. *Balkan og Østeuropa*
  8. *Andre asiatiske*
  9. *Andre afrikanske*
  10. *Andre lande*

I Tabel 1 er vist det beregnede antal af personer i de forskellige grupper og deres fordeling. Det ses at dataudtrækket svarer til, at der ca. er 290.000 personer i den gruppe vi har identificeret som etniske minoriteter, svarende til ca. 5,5 pct. af hele befolkningen.

Tabel 1. Beregnet antal og fordeling af etniske minoriteter (personer).

	Beregnet antal personer	Andel i %
Alle etniske minoriteter	289.615	100
Etniske grupper		
Tyrkiet	50.355	17,4
Pakistan	18.075	6,2
Arabiske lande	63.645	22,0
Iran	12.840	4,4
Afghanistan	9.520	3,3
Somalia	16.450	5,7
Balkan og Østeuropa	44.485	15,4
Andre asiatiske lande	58.790	20,3
Andre afrikanske lande	10.970	3,8
Andre lande	12.295	4,2
Tilknytning		
Efterkommere	96.820	33,4
Indvandrere med dansk statsborgerskab	106.225	36,7
Indvandrere før 1990	49.585	17,1
Indvandrere efter 1990	164.510	56,8
Flygtninge/indvandrere		
Flygtet efter 1999	19.860	6,9
Flygtet mellem 1990 – 1998	44.430	15,3
Flygtet før 1990	17.915	6,2
Andre indvandrere	208.700	72,1

Husstandsgrupper

På husstands niveau er husstandene karakteriseret ved ”husstandsoverhovedets” herkomst, hvor husstandsoverhovedet er den person i husstanden, der har den højeste bruttoindkomst.

I nogle tilfælde er husstandene imidlertid af blandet herkomst. En stor del af de husstande, hvor husstandsoverhovedet tilhører en etniske minoritet er blandede familier. I Tabel 2, ses hvor stor en del af husstande, hvor husstandsoverhovedet tilhører etniske minoriteter, der er blandede etniske familier.

Tabel 2. Husstande, hvor husstandsoverhovedet er af etnisk herkomst fordelt på blandede eller ”rene” etniske husstande.

Husstandsoverhovedets etniske gruppe	Hustandssammensætning			I alt
	Indvandrere fra samme land	Indvandrere fra forskellige lande	Indvandrere og danskere	
Efterkommere	49 %	5 %	46 %	100 %
Indvandrere med dansk statsborgerskab	69 %	7 %	24 %	100 %
Indvandrere før 1990	64 %	6 %	31 %	100 %
Indvandrere efter 1990	71 %	9 %	20 %	100 %

Det ses, at for alle grupperne – og især for efterkommerne – er det en relativt stor del af husstande, hvor husstandsoverhovedet har anden etnisk baggrund, som er blandede især med danskere. Jo svagere tilknytningsforhold for hovedpersonen, jo sjældnere er husstandene blandede.

Vi forventer alt andet lige, at de blandede dansk-etniske husstande vil være mere integrerede husstande, end hvor der ikke er personer med dansk

herkomst. På denne baggrund er konstrueret en ny husstandsvariabel, som skal afspejle vores forventning til graden af integration.

- 1 *Alle personer fra DK og rige lande*
Husstande, der kun består af danskere og personer fra "Rige lande"
- 2 *Etnisk blandede husstande*
Husstande med både danskere og personer fra etniske minoriteter *Efterkommere*.
Hovedpersonen er født i DK, ingen med dansk herkomst i husstanden
- 3 *Indvandrere med dansk statsborgerskab*
Hovedpersonen dansk statsborger, ingen med dansk herkomst i husstanden
- 4 *Indvandrere før 1990*
Hovedpersonen ikke dansk statsborger. men indrejst før 1990, ingen med dansk herkomst i husstanden
- 5 *Indvandrere efter 1990.*
Hovedpersonen ikke dansk statsborger. men indrejst efter 1990, ingen med dansk herkomst i husstanden

Der er desuden foretaget en opdeling af husstandene efter hvilken landegruppe, hovedpersonen kommer fra og efter om han er flygtning eller indvandrer.

Tabel 3. Beregnet antal husstande fordelt på etniske baggrundsvariable efter hovedpersonens baggrund og deres andel af alle husstande.

	Beregnet antal husstande	Andel i % af alle husstande
Alle fra DK og rige lande	2.239.075	92,7 %
Dansk-etnisk blandede husstande	96.520	4,0 %
Efterkommere	2.575	0,1 %
Indvandrere med dansk statsborgerskab	30.890	1,3 %
Indvandrere før 1990	10.815	0,4 %
Indvandrere efter 1990	34.305	1,4 %
Alle husstande	2.414.180	100,0 %
I alt rene indvandrerhusstande	78.585	3,3 %
Blandede med etnisk hovedperson	12.095	0,5 %
Blandede med dansk hovedperson	84.425	3,5 %
Etnisk gruppe for hovedpersonen		
Tyrkiet	14.100	0,6 %
Pakistan	4.700	0,2 %
Arabiske lande	19.300	0,8 %
Iran	5.525	0,2 %
Afghanistan	2.445	0,1 %
Somalia	4.465	0,2 %
Balkan og Østeuropa	15.625	0,6 %
Andre asiatiske lande	16.100	0,7 %
Andre afrikanske lande	4.000	0,2 %
Andre lande	4.420	0,2 %
Flygtninge/indvandrer for hovedpersonen		
Flygtet efter 1999	5.535	0,2 %
Flygtet mellem 1990 – 1998	18.720	0,8 %
Flygtet før 1990	9.895	0,4 %
Andre indvandrere	56.530	2,3 %

I Tabel 3 er beregnet antallet af bolighusstande baseret på datamaterialet, som indeholder en stikprøve på 20 pct. af befolkningen.

I alt er der registreret ca. 2,4 mio. bolighusstande i databasen. Af disse er det små 80.000 husstande, svarende til 3,3 pct., der kun består af personer med samme herkomst – fra samme land – og kommer fra indvandrerlandene. Kun 11.000 husstande består af indvandrere fra forskellige lande. Der er desuden små 100.000 husstande (4 pct.), som består af både danskere og indvandrere fra disse lande. Af disse har 84.000 en hovedperson af dansk herkomst, mens 12.000 har en hovedperson af anden etnisk herkomst.

Efterkommerne er fortrinsvis børn og unge (se Tabel 5), hvorfor der er relativt få husstandsoverhoveder, som tilhører denne gruppe. Antallet af rene indvandrerhusstande udgør her kun 2.500.

Der er derimod et relativt stort antal rene indvandrerhusstande, hvor husstandsoverhovedet er dansk statsborger (31.000). Endelig er der 11.000 husstande, hvor husstandsoverhovedet ikke er dansk statsborger, men indvandret før 1990, og 34.000, hvor vedkommende er kommet efter 1990.

Ser man på de landegrupper, hvor hovedpersonen kommer fra, så er der flest husstande fra arabiske lande, efterfulgt af 'andre asiatiske lande', Balkan og Østeuropa, samt Tyrkiet.

Antallet af husstande, hvor overhovedet kommer fra flygtningelandene er i alt ca. 35.000, heraf er de 25.000 kommet efter 1990 og små 6.000 efter 1998.

Forskelle mellem etniske landegrupper

Der er store forskelle mellem landegrupperne med hensyn til i hvor høj grad husstandene tilhører grupper med større eller mindre forventet grad af integration. I Tabel 4 er husstande fra forskellige landegrupper (hovedpersonens) fordelt på tilhørsforhold til Danmark.

Tabel 4. Indvandrerhusstande fra forskellige landegrupper (hovedpersonens) fordelt på husstande med forskelligt tilhørsforhold til Danmark.

	Etnisk blandede husst.	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	I alt
Tyrkiet	10,9 %	6,0 %	27,8 %	32,7 %	22,7 %	100 %
Pakistan	15,0 %	12,2 %	35,9 %	17,0 %	19,9 %	100 %
Arabiske lande	7,6 %	1,4 %	42,2 %	6,5 %	42,3 %	100 %
Iran	12,5 %	0,4 %	60,2 %	7,1 %	19,8 %	100 %
Afghanistan	2,0 %	0,2 %	15,7 %	0,6 %	81,4 %	100 %
Somalia	2,8 %		18,9 %	1,6 %	76,7 %	100 %
Balkan og Østeuropa	10,7 %	3,0 %	23,2 %	10,9 %	52,2 %	100 %
Andre asiatiske lande	22,1 %	1,7 %	38,4 %	7,4 %	30,5 %	100 %
Andre afrikanske lande	28,3 %	0,9 %	25,3 %	7,8 %	37,9 %	100 %
Andre lande	36,5 %	1,9 %	31,1 %	10,2 %	20,2 %	100 %

Det er først og fremmest husstande, hvor hovedpersonen kommer fra 'Andre lande' generelt og fra Asien og Afrika, samt Pakistan, der er blandede. Det er mest sjældent, at det er indvandrere fra Somalia, Afghanistan og arabiske lande.

Efterkommerhusstande stammer oftest fra de gamle indvandrerlande Pakistan og Tyrkiet.

Dansk statsborgerskab er markant hyppigere hos hovedpersoner fra Iran efterfulgt af Pakistan og 'Andre lande'. Det er sjældnest hos somaliere og afghanere, som også har den største andel indvandret efter 1990 uden statsborgerskab. Blandt tyrkerne er mange tidlige indvandrere uden statsborgerskab.

Karakteristik af de etniske minoriteter – personsammensætningen

Der er store forskelle på de forskellige etniske gruppers alder, uddannelse og sociale forhold. I det følgende gives en karakteristik af forskellene mellem grupperne.

Alderssammensætningen

Tabel 5 viser alderssammensætningen af grupperne sammenlignet med hele befolkningen.

Tabel 5. Etniske minoriteter med forskelligt tilhørsforhold til Danmark opdelt efter alder, samt overrepræsentation af aldersgrupper i forhold til hele befolkningens fordeling.

	Alle etniske minoriteter	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Flygtninge	Hele befolkningen
0-6 år	15 %	43 %	0 %	0 %	3 %	4 %	9 %
7-17 år	20 %	36 %	6 %	1 %	14 %	21 %	13 %
18-24 år	11 %	9 %	9 %	2 %	16 %	13 %	8 %
25-34 år	20 %	6 %	15 %	10 %	32 %	24 %	14 %
35-49 år	23 %	4 %	33 %	40 %	26 %	27 %	22 %
50-66 år	9 %	1 %	25 %	37 %	7 %	8 %	21 %
67 og derover	3 %	1 %	12 %	10 %	2 %	3 %	13 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
0-6 år	66	388	-95	-100	-63	-58	
7-17 år	47	171	-57	-92	5	58	
18-24 år	45	14	12	-72	100	64	
25-34 år	40	-58	8	-31	130	74	
35-49 år	5	-81	49	79	16	22	
50-66 år	-57	-94	17	74	-67	-62	
67 og derover	-79	-94	-2	-19	-82	-74	

Note: Overrepræsentationen beregnes som den procentdel andelen af den pågældende gruppe er større end gennemsnittet for hele befolkningen.

For de etniske minoriteter som helhed gælder det, at der er langt flere børn og unge end i befolkningen som helhed, hvorimod de ældre aldersgrupper er væsentlig underrepræsenteret. Det er, som man kan forvente, især efterkommerne der i høj grad består af børn og unge. Mindre end hver femte efterkommer er 18 år eller ældre.

For etniske minoriteter med dansk statsborgerskab gælder derimod, at der er få børn og især mange i aldersgruppen 35-49 år. For etniske minoriteter uden dansk statsborgerskab, men indvandret før 1990, er der mange både i denne gruppe og i aldersgruppen 50-66 år. Blandt de, som er kommet til landet efter 1990, er det aldersgruppen 18 – 34 år, som er meget dominerende, og der er få ældre over 50 år. Blandt flygtningene er der især mange større børn og voksne i aldersgruppen 35-49 år.

Der er også visse forskelle mellem de forskellige grupper af etniske minoriteter, som det fremgår af Tabel 6.

Tabel 6. Aldersfordeling for forskellige grupper af etniske minoriteter og overrepræsentation af disse i forhold til alle etniske minoriteter.

	Tyrkiet	Pakistan	Arabiske lande	Iran	Afghanistan	Somalia	Balkan og Østeuropa	Andre asiatiske lande	Andre afrikanske lande	Andre lande
0-6 år	14 %	13 %	20 %	10 %	17 %	30 %	10 %	11 %	11 %	10 %
7-17 år	23 %	21 %	23 %	15 %	34 %	19 %	18 %	14 %	16 %	11 %
18-24 år	14 %	15 %	9 %	10 %	9 %	10 %	11 %	14 %	10 %	10 %
25-34 år	21 %	22 %	17 %	14 %	17 %	22 %	17 %	23 %	26 %	23 %
35-49 år	19 %	17 %	22 %	40 %	18 %	15 %	25 %	26 %	29 %	24 %
50-66 år	7 %	12 %	7 %	9 %	4 %	3 %	14 %	10 %	7 %	16 %
67 og derover	2 %	1 %	2 %	3 %	1 %	1 %	5 %	3 %	1 %	6 %
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle etniske minoriteter										
0-6 år	-3	-9	34	-34	17	107	-34	-26	-26	-32
7-17 år	17	7	19	-26	72	-3	-11	-29	-18	-43
18-24 år	24	30	-18	-8	-24	-12	0	21	-15	-10
25-34 år	7	10	-11	-31	-14	12	-12	15	31	19
35-49 år	-20	-27	-5	72	-21	-35	6	12	26	3
50-66 år	-19	26	-25	-3	-54	-68	58	5	-19	73
67 og derover	-35	-58	-42	23	-54	-69	96	27	-50	115

Det er især araberne og somalierne, der har mange små børn, mens større børn især findes hos afghanere, tyrkere og arabere. Tyrkerne, pakistanerne og asiaterne har flest unge mellem 18 og 34 år. Der er dog også en del somalier i aldersgruppen 24-34. De midaldrende 35-49 år er overrepræsenteret hos iranerne og afrikanerne, mens de ældre oftest er pakistane, fra Balkan og Østeuropa eller asiater. Blandt de ældste er der også en del iranere.

Socialgrupper

De voksne personer (18+ år) i undersøgelsen er blevet opdelt i en række socialgrupper efter deres grad af beskæftigelse og karakter af overførselsindkomst/offentlige ydelse:

- 1 *Førtidspensionister*: dominerende offentlige ydelse er førtidspension
- 2 *Kontanthjælpsmodtagere mv.*: dominerende offentlige ydelse er kontanthjælp eller revalidering, men er ikke i aktivering
- 3 *Folkepensionister mv.*: dominerende offentlige ydelse er folkepension eller efterløn
- 4 *Arbejdsløse mv.*: dominerende offentlige ydelse er enten arbejdsløshedsdagpenge, sygedagpenge, barselsdagpenge, kommunal eller anden aktivering
- 5 *Studerende*: personer under uddannelse
- 6 *Beskæftigede*: Er i beskæftigelse med offentlige indkomstoverførsler, som udgør mindre end 30 pct. af bruttoindkomsten
- 7 *Andre*: hjemmegående husmødre, skoleelever over 17 år mv.

I Tabel 7 ses, hvordan forskellige typer af etniske minoriteter er fordelt på disse socialgrupper.

Tabel 7. Etniske minoriteter 18+ år med forskelligt tilhørsforhold opdelt eftersocialgruppe, samt overrepræsentation af aldersgrupper i forhold til hele befolkningens fordeling.

	Alle etniske minoriteter	Efterkom- mere	Indvandrere med dansk statsb.	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Flygtninge efter 1990	Hele befolkningen
Førtidspensionister	7 %	4 %	9 %	11 %	3 %	8 %	6 %
Kontanthjælpsmodtagere mv.	18 %	5 %	7 %	7 %	19 %	35 %	2 %
Folkepensionister	5 %	3 %	17 %	15 %	1 %	3 %	21 %
Arbejdsløse mv.	16 %	9 %	12 %	13 %	13 %	17 %	6 %
Studerende	10 %	25 %	8 %	3 %	10 %	10 %	8 %
Beskæftigede	37 %	47 %	43 %	46 %	36 %	23 %	54 %
Andre	9 %	7 %	4 %	6 %	18 %	5 %	3 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
Førtidspensionister	25	-37	54	90	-47	40	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	670	126	200	204	726	1426	
Folkepensionister	-78	-84	-17	-27	-93	-86	
Arbejdsløse mv.	180	63	109	123	127	202	
Studerende	18	202	0	-70	14	16	
Beskæftigede	-33	-14	-21	-16	-34	-59	
Andre	193	131	38	107	531	60	

Mens 54 pct. af hele befolkningen over 17 år er i beskæftigelse efter de valgte kriterier, så gælder det kun for 37 pct. af de etniske minoriteter. Det er især flygtninge og indvandrere efter 1990, hvor der er få i beskæftigelse. For de øvrige grupper er beskæftigelsen en del højere – det gælder især efterkommerne og indvandrede før 1990. Desuden er en stor del af efterkommerne under uddannelse.

Blandt de, der er udenfor arbejdsmarkedet, er der relativt få etniske minoriteter, som er på folkepension (5 pct. mod 21 for hele befolkningen). Det betyder, at næsten halvdelen af de etniske minoriteter er i den arbejdsdygtige alder, men ikke er i beskæftigelse. Der er ikke flere førtidspensionister, men især flere på kontanthjælp og dagpenge. Desuden er der relativt mange over 17 år, som er helt udenfor systemerne ("Andre" = hjemmegående husmødre, skoleelever over 17 år mv.).

Blandt efterkommerne er der relativt få, der er på offentlige ydelser, men dog flere end gennemsnittet for hele befolkningen. Det er alle, der er kommet til landet efter 1990 og især de, der kommet fra flygtningelandene, der har en meget høj arbejdsløshed og mange, der er på kontanthjælp.

I Tabel 9 vises tallene for de forskellige landegrupper.

Der er meget store forskelle på beskæftigelsesgraden for de forskellige grupper af etniske minoriteter. Den laveste tilknytning til arbejdsmarkedet findes hos afghanere og somalier, hvor kun hver sjette eller mindre af de voksne over 17 år er i beskæftigelse. Ca. halvdelen af disse grupper er på kontanthjælp – hver fjerde somalier er desuden på dagpenge. Der er også få studerende blandt dem. Araberne udgør den tredjetungeste gruppe med en stor andel på kontanthjælp og dagpenge.

Tabel 8. Andel af forskellige landegrupper af etniske minoriteter fordelt på socialgrupper og overrepræsentation i forhold til alle etniske minoriteter.

	Tyrkiet	Pakistan	Arabiske lande	Iran	Afghanistan	Somalia	Balkan og Østeuropa	Andre asiatiske lande	Andre afrikanske lande	Andre lande
Førtidspensionister	7 %	6 %	10 %	11 %	3 %	3 %	12 %	4 %	4 %	4 %
Kontanthjælpsmodtagere	10 %	12 %	32 %	18 %	57 %	46 %	14 %	8 %	12 %	9 %
Folkepensionister	5 %	4 %	3 %	2 %	2 %	2 %	8 %	4 %	3 %	8 %
Arbejdsløse mv	19 %	15 %	20 %	14 %	13 %	26 %	13 %	11 %	15 %	10 %
Studerende	7 %	12 %	7 %	14 %	6 %	6 %	11 %	12 %	15 %	9 %
Beskæftigede	45 %	37 %	23 %	34 %	16 %	12 %	39 %	45 %	42 %	45 %
Andre	7 %	14 %	6 %	6 %	4 %	5 %	5 %	17 %	11 %	16 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation										
Førtidspensionister	-5	-15	34	54	-64	-58	57	-50	-50	-46
Kontanthjælpsmodtagere	-44	-33	82	3	221	160	-24	-54	-34	-49
Folkepensionister	16	-11	-40	-56	-67	-64	69	-9	-29	78
Arbejdsløse mv	22	-5	25	-11	-15	67	-16	-33	-8	-38
Studerende	-26	22	-27	46	-40	-36	11	17	50	-13
Beskæftigede	22	1	-38	-7	-58	-67	6	24	14	23
Andre	-19	68	-35	-26	-49	-42	-46	95	24	87

I den modsatte ende af skalaen findes indvandrere fra Tyrkiet, asiatiske lande, andre afrikanske lande og "andre lande", hvor andel i beskæftigelse er 40-50 pct. Der er især få på kontanthjælp fra disse lande. Gruppen af indvandrere fra Balkan og Østeuropa har især mange folke- og førtidspensionister. Der er mange studerende blandt pakistanere og iranere, men også en del udenfor arbejdsmarkedet.

Karakteristik af de etniske minoriteter – husstandssammensætningen

I dette afsnit gives en karakteristik af de husstandsgrupperinger, som er anvendt. Som beskrevet er husstandene i vid udstrækning grupperet efter hovedpersonens karakteristika, hvor denne er udvalgt som den person i husstanden, der har den højeste bruttoindkomst.

Alder for hovedpersonen

I Tabel 9 ses hovedpersonerne i de forskellige typer af husstande fordelt på alder.

Tabel 9. aldersfordeling for hovedpersonen i de forskelle etniske grupper.

	Alle fra DK og rige lande	Etnisk blande- de husst.	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere ef- ter 1990	Hele befolk- ningen
7-17 år	0,1 %	0,1 %	1,7 %	0,1 %	0,0 %	0,3 %	0,1 %
18-24 år	6 %	5 %	53 %	8 %	1 %	12 %	6 %
25-34 år	17 %	22 %	40 %	22 %	18 %	39 %	17 %
35-49 år	28 %	38 %	5 %	49 %	49 %	36 %	29 %
50-66 år	29 %	28 %	1 %	17 %	25 %	9 %	28 %
67 og derover	21 %	7 %	0 %	4 %	7 %	3 %	20 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
18-24 år	-3,4	-10,2	798,3	28,8	-76,3	108,5	
25-34 år	-3,4	25,9	127,6	27,0	5,2	124,1	
35-49 år	-3,1	30,2	-83,7	70,5	68,4	24,3	
50-66 år	1,8	-1,4	-97,9	-40,2	-10,0	-66,9	
67 og derover	5,6	-62,6	-99,0	-77,8	-66,7	-83,3	

Note: Overrepræsentationen beregnes som den procentdel andelen af den pågældende gruppe er større end gennemsnittet for hele befolkningen.

Generelt har de etniske husstande noget yngre husstandsoverhoveder end de rent danske og end de blandede husstande. Det skyldes især, at ældre er meget underrepræsenterede. Blandt indvandrede før 1990 er der dog også få unge husstandsoverhoveder, mens der er mange hos de sent indvandrede og hos efterkommerne.

Familietype og livscyklusgruppe

Husstandene er i undersøgelsen opdelt efter forskellige familietyper:

- 1 enlig uden børn,
- 2 enlig med børn,
- 3 par uden børn,
- 4 par med børn,
- 5 storfamilie.
- 6 andre sammensatte husstande

"Storfamilier" er identificeret ved, at det er husstande, hvor mindst én person over 30 år bor sammen med sine forældre og der er mindst 4 personer i husstanden.

Husstandene er desuden opdelt efter en livscyklusvariabel, der kombinerer alder og familietype:

- 1 unge enlige < 30 år,
- 2 unge par < 30 år (hovedpersons alder)
- 3 småbørnsfamilier (yngste barn < 7 år)
- 4 storbørnsfamilier (øvrige med hjemmeboende børn)
- 5 midaldrende enlige (30-60 år)
- 6 midaldrende par (hovedperson 30-60 år)
- 7 ældre par (hovedperson >60 år),
- 8 ældre enlige (> 60)
- 9 sammensatte husstande

I Tabel 10 er vist, hvordan fordelingen på familietype for de rene indvandrershusstande afviger fra blandede og alle husstande.

Tabel 10. Husstande med forskellig etnisk baggrund og tilhørsforhold til Danmark fordelt på familietype.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkom-mere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolkningen
Enlig uden børn	39 %		35 %	24 %	22 %	22 %	37 %
Enlig med børn	5 %	4 %	4 %	8 %	9 %	10 %	5 %
Par uden børn	31 %	42 %	23 %	11 %	17 %	14 %	31 %
Par med børn	20 %	32 %	10 %	40 %	37 %	39 %	21 %
Storfamilie	0 %	1 %	1 %	2 %	2 %	0 %	0 %
Sammensatte h.	6 %	21 %	27 %	15 %	14 %	15 %	7 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
Enlig uden børn	5		-5	-34	-41	-39	
Enlig med børn	-2	-17	-7	78	85	120	
Par uden børn	0	36	-25	-64	-46	-56	
Par med børn	-5	54	-54	91	77	85	
Storfamilie	-50	200	400	700	1000	50	
Sammensatte h.	-13	212	300	125	109	124	

Den væsentligste forskel er, at indvandrerhusstandene i væsentligt højere grad består af par med børn og sjældnere af par uden børn. Der er desuden en del flere enlige med børn blandt etniske minoriteter og en smule færre enlige uden børn. Det er især indvandrerfamilier med dansk statsborgerskab, eller som er kommet efter 1990, der ofte har børn, og det gælder i endnu højere grad for flygtningene blandt de sidste.

De blandede husstande er – i sagens natur – sjældent enlige eller enlige med børn.

Andelen der bor i "storfamilier" er relativt lille, men der er en del andre typer af sammensatte husstande, hvor flere bor sammen uden at være medlem af samme kernefamilie. Tabellen viser således, at de etniske minoriteter ofte deler bolig. Det er især de blandede husstande og efterkommerne, som bor i sådanne husstande

En af forklaringerne på forskellene mellem danske husstande og indvandrerhusstande er aldersforskelle. Dette fremgår af Tabel 11, som viser husstandenes fordeling på livscyklusgrupper.

Tabel 11. Husstande med forskellig etnisk baggrund tilhørsforhold til Danmark fordelt på livscyklusgruppe.

	Alle personer fra DK og ri-ge lande	Etnisk blandede husst.	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolkningen
Unge enlige <30 år	6,4%		27,2%	4,2%	1,1%	8,7%	6,2%
Unge par <30 år	3,7%	5,9%	21,6%	2,2%	0,6%	4,0%	3,8%
Småbørnsfamilier (yngste barn <7 år)	12,0%	20,2%	4,7%	28,8%	23,1%	33,8%	12,9%
Storbørnsfamilier (yngste barn >6 år)	12,1%	15,3%	9,1%	19,1%	22,1%	14,8%	12,4%
Midaldrende enlige (30-60 år)	15,2%		7,4%	14,3%	14,5%	11,3%	14,5%
Midaldrende par (30-60 år)	16,1%	24,9%	1,7%	7,4%	10,7%	7,1%	16,1%
Ældre enlig (>60 år)	11,4%			1,6%	5,5%	2,7%	11,1%
Ældre par (>60 år)	16,8%	11,2%	0,2%	5,6%	5,8%	2,0%	15,7%
Alle	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Overrepræsentation							
Unge enlige <30 år	3	-	339	-32	-82	40	
Unge par <30 år	-3	55	468	-42	-84	5	
Småbørnsfamilier (yngste barn <7 år)	-7	57	-64	123	79	162	
Storbørnsfamilier (yngste barn >6 år)	-2	23	-27	54	78	19	
Midaldrende enlige (30-60 år)	5		-49	-1	0	-22	
Midaldrende par (30-60 år)	0	55	-89	-54	-34	-56	
Ældre enlig (>60 år)	3			-86	-50	-76	
Ældre par (>60 år)	7	1	-99	-64	-63	-87	

Det er især andelen af ældre og midaldrende par uden børn, der er væsentligt lavere hos indvandrerne. Omvendt er det familier med børn – og især med små børn -, som er overrepræsenteret blandt etniske minoriteter.

I de blandede husstande er der især unge par og børnefamilier.

Efterkommerne er yngre end de øvrige grupper, hvilket afspejler sig i, at der er en overrepræsentation i de tidlige livscyklusfaser.

I Tabel 12 er vist fordelingen på livscyklusgrupper for forskellige grupper af etniske minoriteter.

Tabel 12. Husstande fra forskellige etniske minoriteter fordelt på livscyklusgruppe.

	Tyrkiet	Paki- stan	Arabiske lande	Iran	Afghani- stan	Somalia	Balkan og Østeuropa	Andre asiatiske lande	Andre afri- kanske lande	Andre lande	Hele landet
Unge enlige <30 år	3,7 %	4,0 %	5,5 %	6,2 %	10,2 %	5,7 %	4,3 %	7,8 %	7,9 %	5,0 %	6,2 %
Unge par <30 år	5,9 %	4,9 %	2,8 %	2,7 %	2,5 %	2,4 %	4,5 %	4,2 %	4,0 %	4,3 %	3,8 %
Småbørnsfamilier	33,9 %	29,1 %	41,3 %	21,0 %	43,6 %	44,5 %	18,8 %	24,5 %	23,8 %	21,3 %	12,9 %
Storbørnsfamilier	20,6 %	16,8 %	16,3 %	18,3 %	20,9 %	8,6 %	19,1 %	16,2 %	15,9 %	11,5 %	12,4 %
Midaldrende enl. (30-60 år)	5,1 %	5,6 %	11,8 %	24,5 %	6,7 %	8,4 %	11,1 %	10,3 %	19,4 %	15,3 %	14,5 %
Midaldrende par (30-60 år)	7,3 %	6,1 %	5,4 %	9,7 %	3,7 %	3,4 %	12,5 %	11,2 %	8,6 %	13,1 %	16,1 %
Ældre enlig (>60 år)	2,8 %	1,3 %	1,6 %	2,0 %	0,6 %	0,7 %	5,4 %	3,2 %	1,3 %	5,0 %	11,1 %
Ældre par (>60 år)	1,0 %	0,7 %	1,8 %	2,7 %	0,6 %	0,8 %	6,7 %	4,0 %	3,0 %	10,4 %	15,7 %
Sammensatte husstande	19,8 %	31,4 %	13,5 %	12,9 %	11,2 %	25,6 %	17,7 %	18,7 %	16,3 %	14,1 %	7,3 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation											
Unge enlige <30 år	-40	-35	-11	0	65	-8	-31	26	27	-19	
Unge par <30 år	55	29	-26	-29	-34	-37	18	11	5	13	
Småbørnsfamilier	163	126	220	63	238	245	46	90	84	65	
Storbørnsfamilier	66	35	31	48	69	-31	54	31	28	-7	
Midaldrende enl. (30-60 år)	-65	-61	-19	69	-54	-42	-23	-29	34	6	
Midaldrende par (30-60 år)	-55	-62	-66	-40	-77	-79	-22	-30	-47	-19	
Ældre enlig (>60 år)	-75	-88	-86	-82	-95	-94	-51	-71	-88	-55	
Ældre par (>60 år)	-94	-96	-89	-83	-96	-95	-57	-75	-81	-34	

Tabellen viser, at overrepræsentationen af familier med små børn især findes blandt familier fra flygtningelandene i 90'erne – Somalia, Afghanistan og de arabiske lande, hvor over 40 pct. tilhører denne livscyklusgruppe. Der er også totalt flest børnefamilier blandt disse grupper. Blandt somalierne er der en meget stor del (24 pct), som er enlige med børn, samtidig med at mange er sammensatte husstande (også 24 pct).

Tyrkerne har også mange børnefamilier, men det er i højere grad familier med ældre børn. De næste i rækken er pakistanerne med 46 pct. børnefamilier. Her er der også mange som bor i sammensatte husstande (25 pct.). Alle de øvrige grupper har også flere børnefamilie end gennemsnittet, men afvigelsen er langt mindre.

Socialgruppe

Opdelingen af husstandene efter socialgruppe er baseret på hovedpersonens socialgruppe, men de beskæftigede er opdelt i to grupper efter den samlede husstandsindkomst (2003), hhv. lavere husstandsindkomst (under 400.000 kr) og højere indkomst (over 400.000). I Tabel 13 er vist husstandenes opdeling på socialgrupper for etniske minoriteter med forskellig baggrund og tilhørsforhold til Danmark.

Tabel 13. Husstande med forskellig etnisk baggrund og tilhørsforhold til Danmark fordelt på hovedpersonens socialgruppe og husstandsindkomst.

	Alle fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkom- mere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolk- ningen
Førtidspensionister	5,6 %	1,7 %	2,8 %	8,5 %	11,6 %	5,0 %	5,5 %
Kontanthjælpsmodtagere mv.	1,3 %	2,1 %	5,5 %	11,2 %	12,7 %	31,3 %	2,0 %
Folkepensionister	25,1 %	9,6 %	0,4 %	6,0 %	11,1 %	2,7 %	23,9 %
Arbejdsløse mv	3,9 %	5,3 %	9,5 %	15,1 %	17,2 %	18,7 %	4,3 %
Studerende	5,3 %	6,0 %	25,1 %	7,5 %	1,4 %	6,7 %	5,4 %
Beskæftigede lav H-indkomst	19,2 %	16,8 %	27,3 %	23,2 %	20,3 %	18,6 %	19,1 %
Beskæftigede højere H-indkomst	38,4 %	56,5 %	28,1 %	26,8 %	24,3 %	14,1 %	38,5 %
Andre	1,2 %	1,9 %	1,2 %	1,7 %	1,3 %	3,0 %	1,3 %
Alle	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Overrepræsentation							
Førtidspensionister	2	-69	-49	55	111	-9	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	-35	5	175	460	535	1465	
Folkepensionister	5	-60	-98	-75	-54	-89	
Arbejdsløse mv	-9	23	121	251	300	335	
Studerende	-2	11	365	39	-74	24	
Beskæftigede lav H-indkomst	1	-12	43	21	6	-3	
Beskæftigede højere H-indkomst	0	47	-27	-30	-37	-63	
Andre	-8	46	-8	31	0	131	

For alle husstande gælder, at 58 pct. af husstandene har et husstandsoverhoved, som er i beskæftigelse. Det gælder kun for hver tredje af de etniske husstande, som har et husstandsoverhoved, der er kommet til landet efter 1990.

Blandt de tidligere indvandrede og de med dansk statsborgerskab er der flere med beskæftigelse (hhv. 45 og 50 pct.), men niveauet er dog stadig et stykke under gennemsnittet. Derimod er beskæftigelsen over gennemsnittet i de blandede husstande, og mange af disse har en høj husstandsindkomst.

Efterkommerne har næsten samme beskæftigelsesgrad som gennemsnittet og har samtidig – på grund af alderssammensætningen – en meget stor andel, der er under uddannelse.

Da der er få etniske minoriteter med folkepension betyder dette, at mange af husstandene lever af andre overførselsindkomster. 55 pct. af indvandrerhusstande, hvor hovedpersonen er kommet til Danmark efter 1990, er således primært baseret på enten kontanthjælp, førtidspension eller dagpenge. Hver tredje familie lever af kontanthjælp. Også etniske minoriteter indvandret før 1990, eller som har dansk statsborgerskab, har mange på disse overførselsindkomster (hhv. 45 og 42 pct.).

Husstandsindkomst

Husstandsindkomsten vil foruden af, hvor mange af beboerne der er i beskæftigelse, afhænge af familietypen, som har betydning for hvor mange personer, der er i husstanden. I Tabel 14 er vist den gennemsnitlige husstandsindkomst (brutto 2003) for forskellige familietyper, og forskellen i forhold til gennemsnittet for alle husstande i familietypen.

Tabel 14. Gennemsnitlig husstandsindkomst for husstande med forskellig etnisk baggrund og tilhørsforhold til Danmark og forskellen i forhold til alle husstande i familietypen.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Alle i familie- typen
Enlig uden børn	202		190	175	136	142	201
Enlig med børn	257		165	181	181	159	250
Par uden børn	474	475	427	356	280	261	471
Par med børn	631	563	472	371	362	309	610
Storfamilie	916	923	806	711	582	527	864
Andre sammensatte	521	622	467	478	469	387	527
Alle	394	527	352	328	304	263	396
Indkomstforskel i forhold til familietype							
Enlig uden børn			-5 %	-13 %	-32 %	-29 %	
Enlig med børn	3 %		-34 %	-28 %	-28 %	-36 %	
Par uden børn	0 %	1 %	-9 %	-25 %	-41 %	-45 %	
Par med børn	3 %	-8 %	-23 %	-39 %	-41 %	-49 %	
Storfamilie	6 %	7 %	-7 %	-18 %	-33 %	-39 %	
Andre sammensatte	-1 %	18 %	-11 %	-9 %	-11 %	-27 %	
Alle	-1 %	33 %	-11 %	-17 %	-23 %	-34 %	

Der er som helhed en sammenhæng mellem graden af tilhørsforhold til Danmark og den gennemsnitlige indkomst, men nogle af forskellene kan forklares ved forskelle i familietype mellem grupperne.

De sidst indvandrede husstande har, som ventet, den laveste indkomst generelt og specielt for børnefamilierne, som ligger mere end 40 pct. under gennemsnittet for disse. Indkomsterne er højere for de tidligere indvandrede og for de der er danske statsborgere. Efterkommerne har også højere indkomster end disse to grupper. Endelig har de blandede husstande som helhed højere indkomst end gennemsnittet, men det skyldes familiesammensætningen. For par med børn er indkomsten en smule lavere end gennemsnittet.

Etniske minoriteters boligforhold

Vi ved fra forskellige undersøgelser i de senere år (Husted og Jensen 2003, Damm 2004, NIRAS 2005), at etniske minoriteter, og især flygtning, tenderer mod at bosætte sig i de større byer, samt at de oftest bor i almene boliger (Skifter Andersen 2005). Vi ved også (AKF/SBI 2001), at de etniske minoriteter har væsentligt dårligere boligforhold end danskerne i almindelighed, dvs. dårligere pladsforhold og oftere dårligere standard.

I dette kapitel ser vi på, hvilke etniske minoriteter dette især gælder for, og hvilke der i givet fald har haft et andet bosætningsmønster. Først ser vi på den geografiske placering af grupperne, og derefter på hvilke boligtyper samt hvilken boligstandard, de har.

Hvor i landet bor de etniske minoriteter?

I analysen er den geografisk placering af boligen delt op i følgende kommunetyper:

- 1 København og Frederiksberg kommuner
- 2 Øvrige kommuner i Hovedstadsområdet (Københavns amt + Birkerød, Hørsholm, Karlebo, Allerød, Farum, Stenløse, Ølstykke, Fredensborg-Humlebæk, Greve og Solrød kommuner)
- 3 Odense, Århus, Ålborg
- 4 Provinsbyer > 15.000 indbyggere
- 5 Øvrige kommuner (< 15.000 i Provinsen)

I Tabel 15 er vist, hvordan danskere og etniske minoriteter med forskelligt tilhørsforhold til Danmark er fordelt på disse kommunetyper, og i hvor høj grad de er overrepræsenteret i de forskellige typer. Desuden er beregnet et segregationsindeks, som viser, hvor stor en andel af de enkelte grupper, det vil være nødvendigt at flytte, hvis de skulle fordeles lige på kommunetyperne.

Det ses af segregationsindekset, at de etniske minoriteter er meget geografisk skævt fordelte. Det er især efterkommerne, som er meget skævt placeret. Mindst skævt fordelte er de sidst tilkomne indvandrere og flygtninge.

En relativt større del af de etniske minoriteter bor i de mest urbaniserede områder af landet, dvs. Hovedstaden og de tre store provinsbyer. Det er især efterkommerne, der bor i disse områder (i alt 81 pct.), samt de tidligste indvandrere (73 pct.) og de, der er danske statsborgere (71 pct.). De sidst tilkomne indvandrere er mere spredte til de mellemstore provinsbyer, hvilket kan have sammenhæng med reglerne for spredning af flygtninge til kommunerne.

Hovedstadsområdet – og ikke mindst København-Frederiksberg - har især en overrepræsentation af efterkommere og tidligt indvandrede. De tre store provinsbyer har derimod relativt mange med dansk statsborgerskab og sent indvandrede. Der er generelt meget få etniske minoriteter i de små provinskommuner, mens de mellemstore provinsbyer har en lille overrepræsentation af sent indvandrede.

Tabel 15. Husstande med forskellig tilhørsforhold til Danmark fordelt på kommunetyper, deres overrepræsentation i disse og segregationsindeks for afvigelse fra landsgennemsnittet

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolkningen
Kbh. Frdb.	12 %	21 %	38 %	28 %	33 %	22 %	13 %
Øvrige Hovedstadsomr.	15 %	21 %	32 %	24 %	28 %	16 %	15 %
Odense, Århus, Ålborg	12 %	12 %	11 %	19 %	12 %	16 %	12 %
Provinsbyer > 15.000	25 %	19 %	15 %	21 %	23 %	25 %	24 %
Øvrige kommuner	36 %	26 %	5 %	8 %	4 %	21 %	35 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i kommunetype							
Kbh. Frdb.	-6	62	192	115	150	66	
Øvrige Hovedstadsomr.	-3	38	106	54	84	6	
Odense, Århus, Ålborg	-1	-3	-15	54	-5	27	
Provinsbyer > 15.000	1	-21	-40	-13	-5	4	
Øvrige kommuner	3	-24	-85	-77	-87	-40	
Segregationsindeks	1 %	14 %	41 %	30 %	32 %	14 %	

I Tabel 16 ses den geografiske fordeling af etniske minoriteter fra forskellige landegrupper og deres overrepræsentation i kommunetyperne i forhold til den samlede gruppe af etniske minoriteter. Endelig er vist et segregationsindeks, som viser hvor stor en del af de forskellige grupper, som skulle flyttes, hvis de skal have samme fordeling som alle husstande i landet.

Tabel 16. Husstande fra forskellige etniske landegrupper fordelt på kommunetyper, deres overrepræsentation i disse i forhold til alle etniske minoriteter og segregationsindeks for afvigelse fra fordelingen af alle husstande.

	Tyrkiet	Pakistan	Arabiske lande	Iran	Afghanistan	Somalialand	Balkan og Østeuropa	Andre asiatiske lande	Andre afrikanske lande	Andre lande	Alle etniske minoriteter
Kbh. Frdb.	18 %	49 %	32 %	25 %	12 %	22 %	22 %	22 %	37 %	39 %	27 %
Øvrige Hovedstadsomr.	36 %	40 %	16 %	21 %	20 %	11 %	16 %	18 %	23 %	23 %	21 %
Odense, Århus, Ålborg	14 %	4 %	20 %	27 %	6 %	36 %	9 %	18 %	15 %	14 %	16 %
Provinsbyer > 15.000	27 %	4 %	20 %	19 %	18 %	19 %	33 %	25 %	15 %	13 %	22 %
Øvrige kommuner	5 %	2 %	13 %	8 %	44 %	13 %	20 %	17 %	11 %	11 %	13 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle etniske minoriteter											
Kbh. Frdb.	-31	86	22	-5	-54	-19	-16	-16	37	48	
Øvrige Hovedstadsomr.	67	87	-27	-4	-5	-50	-26	-14	7	9	
Odense, Århus, Ålborg	-16	-75	21	69	-65	121	-43	13	-9	-17	
Provinsbyer > 15.000	20	-81	-11	-18	-21	-16	46	9	-32	-42	
Øvrige kommuner	-61	-84	-5	-38	231	-1	48	26	-20	-20	
Segregationsindeks	30 %	61 %	27 %	32 %	14 %	32 %	18 %	18 %	33 %	35 %	

Den suverænt mest skævt fordelte gruppe er pakistanerne, hvor 89 pct. bor i Hovedstaden. Segregationsindekset viser, at mere end 60 pct. af gruppen skulle flyttes for at få en fordeling som landsgennemsnittet.

Omvendt er afghanerne den mest lige fordelte gruppe med en – i forhold til alle etniske minoriteter – stor overrepræsentation i de små kommuner. Også indvandrere fra Balkan mv. og fra asiatiske lande bor relativt oftere i de små kommuner.

Tyrkerne bor relativt oftest i Københavns forstæder og mindre provinsbyer, iranerne i Københavns Kommune og de tre store provinsbyer. Det er også i disse tre byer, at der er en stor overrepræsentation af somalier.

Hvilke typer af boliger bor de i?

I denne undersøgelse er boligmarkedet delt op i grupper efter ejerform. Den almene sektor er opdelt i, hvad vi kalder for de multietniske boligområder - almene boligafdelinger, hvor mere end 40 pct. af beboerne er af anden etnisk herkomst end dansk (eller 'Rige lande') -, og de øvrige almene boligafdelinger. Data om afdelingernes etniske sammensætning (pr 1.1.2004) stammer fra en database over almene boligafdelinger, som er opbygget af SBI i samarbejde med Landsbyggefonden (se Skifter Andersen 2005). Boligerne er opdelt i følgende typer:

- 1 Almene multietniske boligområder (> 40 %etniske minoriteter)
- 2 Almene, øvrige boligområder
- 3 Private udlejningsboliger og andelsboliger
- 4 Ejerlejligheder
- 5 Ejerboliger i enfamiliehuse
- 6 Andre boligformer (fælleshusholdninger, kollegier, lejet værelse mv.)

I Tabel 17 ses, hvordan husstande med forskellig tilhørsforhold til Danmark er fordelt på disse boligtyper, og deres overrepræsentation i boligtyperne er beregnet. Desuden er beregnet et segregationsindeks for, hvor skævt de enkelte grupper er fordelt mellem boligtyperne.

Tabel 17. Husstande med forskellig etnisk baggrund og tilhørsforhold til Danmark fordelt på boligtyper og deres overrepræsentation i boligtyper, samt segregationsindeks.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkom mere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandre- re før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele be- folkningen
Almene > 40 % indvandrere	1,3 %	2,4 %	16,7 %	24,9 %	28,5 %	23,2 %	2,1 %
Almene < 40 % indvandrere	17,4 %	13,7 %	29,3 %	38,4 %	42,9 %	43,8 %	18,0 %
Priv.udl.+andel	26,0 %	26,3 %	34,4 %	17,3 %	19,1 %	23,1 %	25,8 %
Ejerlejligheder	5,1 %	7,4 %	10,5 %	5,5 %	3,2 %	3,0 %	5,2 %
Ejerboliger i enfamiliehuse	48,8 %	49,3 %	6,4 %	12,4 %	5,6 %	3,4 %	47,5 %
Andre boligtyper	1,5 %	1,0 %	2,7 %	1,5 %	0,6 %	3,5 %	1,5 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
Almene > 40 % indvandrere	-38	14	695	1086	1257	1005	
Almene < 40 % indvandrere	-3	-24	63	113	138	143	
Priv.udl.+andel	1	2	33	-33	-26	-10	
Ejerlejligheder	-2	42	102	6	-38	-42	
Ejerboliger i enfamiliehuse	3	4	-87	-74	-88	-93	
Andre boligtyper	0	-33	80	0	-60	133	
Segregationsindeks	2 %	5 %	41 %	44 %	51 %	49 %	

Tabellen viser en meget skæv fordeling af de etniske minoriteter på det danske boligmarked. Næsten halvdelen af husstandene skulle flyttes til andre boliger, hvis de skulle opnå en ligelig fordeling i boligtyperne.

Det er kun 2 pct. af alle husstande, som bor i multietniske almene boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. For rene indvandrerhusstandene er det imidlertid hver fjerde husstand. Det er især de tidligere indvandrede og de, der har dansk statsborgerskab, som bor i disse boligområder. Det kan hænge sammen med at de lange ventetider for mange almene boligafdelinger har gjort det sværere for de nytilkomne at flytte ind.

To ud af tre indvandrerfamilier bor i almene boliger – for indvandrerne før 1990 er det mere end 70 pct. For efterkommerne er det lidt under halvdelen (46 pct.). De blandede husstande bor sjældent i almene boliger.

Indvandrerne er især underrepræsenteret i enfamiliehusene, men også i ejerlejligheder, privatudlejning og andelsboliger. Men der er nogle forskelle

mellem grupperne. De senest indvandrede bor ikke helt så sjældent i privat udlejning og andel. Det kan hænge sammen med spredningen af flygtninge til kommuner, hvor man ikke har så mange almene boliger. Etniske minoriteter med dansk statsborgerskab og især efterkommere bor relativt ofte i ejerlejligheder, hvor også de blandede husstande er væsentligt overrepræsenterede.

Andel af etniske minoriteter, som bor i de multietniske boligområder med få danskere, er imidlertid forskellig for forskellige familietyper, fremgår det af Tabel 18.

Tabel 18. Andelen af forskellige familietyper, som bor i almene boligafdelinger med mere end 40 pct. etniske minoriteter og overrepræsentation i forhold til alle i samme familietype.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkom- mere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolkningen
Enlig uden børn	1,8 %		8,2 %	10,7 %	14,3 %	11,9 %	2,0 %
Enlig med børn	3,8 %	7,4 %	36,4 %	30,9 %	35,1 %	27,1 %	5,6 %
Par uden børn	0,7 %	1,2 %	20,0 %	20,0 %	22,3 %	22,6 %	1,0 %
Par med børn	0,6 %	3,0 %	28,6 %	34,3 %	38,4 %	27,7 %	2,6 %
Storfamilie	0,7 %	3,6 %	40,0 %	23,5 %	27,1 %	0,0 %	5,5 %
Sammensatte h.	2,3 %	3,2 %	18,9 %	25,9 %	30,7 %	28,8 %	4,8 %
Alle	1,3 %	2,4 %	16,7 %	24,9 %	28,5 %	23,2 %	2,1 %
Overrepræsentation i forhold til familietype							
Enlig uden børn	-11		317	448	629	507	
Enlig med børn	-31	33	555	456	532	388	
Par uden børn	-32	23	1896	1893	2127	2153	
Par med børn	-76	13	984	1202	1356	952	
Storfamilie	-87	-35	624	325	390	-100	
Sammensatte h.	-52	-33	297	443	544	505	

De etniske minoriteters børnefamilier er i endnu højere grad koncentreret i de multietniske boligområder, hvor fx 38 pct. af de tidligt indvandrede børnefamilier bor. Kun hver femte børnefamilie i disse områder er rent danske familier.

Sammenligner man med familietypernes generelle fordeling i boligmassen, er der imidlertid også en meget høj overrepræsentation for par uden børn.

Der er stor forskel på, hvordan etniske minoriteter fra forskellige landegrupper er fordelt i boligmassen, som det ses af Tabel 19.

Tabel 19. Husstande fra forskellige etniske landegrupper (hovedpersonens) fordeling på boligtype og deres overrepræsentation i disse set i forhold til alle etniske minoriteters fordeling

	Tyrkiet	Paki- stan	Arabiske lande	Iran	Afgha- nistan	So- malia	Balkan og Øst- europa	Andre asiatiske lande	Andre af- rikanske lande	Andre lande	Alle etni- ske mino- riteter
Almene > 40 % indvandrere	30,0 %	25,2 %	32,0 %	13,0 %	12,7 %	30,5 %	19,3 %	14,0 %	12,9 %	10,6 %	22,3 %
Almene < 40 % indvandrere	40,8 %	31,0 %	40,4 %	50,6 %	48,9 %	49,3 %	40,0 %	32,5 %	37,5 %	26,7 %	39,0 %
Priv.udl.+andel	14,4 %	24,7 %	20,4 %	17,6 %	34,4 %	16,5 %	22,3 %	24,0 %	29,5 %	34,5 %	21,8 %
Ejerlejligheder	6,1 %	8,1 %	2,1 %	5,4 %	0,8 %	0,3 %	4,5 %	5,6 %	4,6 %	8,1 %	4,5 %
Ejerboliger i enfamiliehuse	7,8 %	9,7 %	3,5 %	11,3 %	1,0 %	0,6 %	12,4 %	20,1 %	11,1 %	17,9 %	10,3 %
Andre boligtyper	0,8 %	1,4 %	1,6 %	2,1 %	2,2 %	2,9 %	1,6 %	3,8 %	4,4 %	2,1 %	2,1 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle etniske minoriteter											
Almene > 40 % indvandrere	34	13	43	-42	-43	37	-13	-37	-42	-52	
Almene < 40 % indvandrere	5	-20	4	30	25	26	3	-17	-4	-32	
Priv.udl.+andel	-34	13	-6	-19	58	-24	2	10	36	58	
Ejerlejligheder	34	78	-54	19	-82	-93	-1	23	1	78	
Ejerboliger i enfamiliehuse	-24	-6	-66	10	-90	-94	21	95	8	74	
Andre boligtyper	-62	-34	-24	0	4	38	-24	80	109	0	
Segregationsindeks	45 %	39 %	52 %	44 %	51 %	61 %	39 %	29 %	37 %	30 %	

Segregationsindekset viser, at alle landegrupperne er skævt fordelte i boligmassen, men nogle mere end andre. Somalierne er væsentligt mere skævt fordelte end de øvrige efterfulgt af arabere og afghanere.

Der er tre landegrupper, som er kraftigt overrepræsenteret i de multietniske almene boligafdelinger med mere end 40 pct. etniske minoriteter blandt beboerne. Det er somalierne, tyrkerne og araberne. Pakistanerne er også overrepræsenteret, men på et væsentligt lavere niveau. Derimod bor iranerne og afghanerne, samt indvandrere fra andre lande i Afrika, Asien mm. Relativt sjældere i disse områder.

I de øvrige almene boligområder er der derimod relativt mange iranere og afghanere, men også ofte somalier. Somalierne er den gruppe, som er mest koncentreret i den almene sektor, hvor mere end 80 pct. af gruppen bor. Der er også en del af dem, som bor i 'andre boligtyper'.

De etniske minoriteter, der i størst udstrækning har spredt sig til andre dele af boligmarkedet, er især asiaterne, 'Andre lande' og pakistanerne, der relativt ofte bor i ejerlejligheder. Afghanerne og indvandrere fra afrikanske lande bor relativt hyppigere i privat udlejning og indvandrere fra Balkan og Øst-europa i enfamiliehuse.

Beboersammensætningen i de multietniske boligområder

I Tabel 20 er vist hvilke landegrupper af etniske minoriteter, der er dominerende i de multietniske boligområder – opdelt på forskellige familietyper.

Tabel 20. Den etniske sammensætning på landegrupper af husstandene i de multietniske boligområder for forskellige familietyper og fordelingen af husstandene på disse i multietniske boligområder.

	Enlig uden børn	Enlig med børn	Par uden børn	Par med børn	Storfamilie	Andre sammensatte husstande	Alle
Rige lande	87 %	64 %	68 %	24 %	13 %	41 %	60 %
Tyrkiet	1,5 %	7,0 %	7,0 %	17,1 %	39,1 %	12,8 %	8,4 %
Pakistan	0,4 %	1,5 %	1,3 %	5,3 %	17,4 %	3,6 %	2,3 %
Arabiske lande	3,6 %	9,9 %	5,9 %	27,7 %	8,7 %	15,0 %	12,2 %
Iran	1,3 %	1,6 %	1,5 %	1,4 %	0,0 %	1,3 %	1,4 %
Afghanistan	0,1 %	0,1 %	0,5 %	1,4 %	0,0 %	1,1 %	0,6 %
Somalia	0,7 %	6,2 %	0,4 %	4,1 %	0,0 %	5,2 %	2,7 %
Balkan og Østeuropa	2,2 %	3,5 %	9,8 %	8,5 %	10,9 %	9,9 %	5,9 %
Andre asiatiske lande	1,8 %	3,5 %	4,3 %	7,4 %	10,9 %	7,3 %	4,5 %
Andre afrikanske lande	0,6 %	1,6 %	0,4 %	1,5 %	0,0 %	1,4 %	1,0 %
Andre lande	0,6 %	1,0 %	1,0 %	1,3 %	0,0 %	1,0 %	0,9 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Fordeling på familietyper	36 %	13 %	15 %	26 %	0 %	10 %	100 %

I forhold til andre almene boliger er der forholdsvis mange børnefamilier i de multietniske boligområder (i alt 39 pct. af husstandene). Det ses, at 60 pct. af husstandene er danske mv., selv om mere end 40 pct. af beboere i varierende omfang er etniske minoriteter. Det skyldes, at en væsentlig mindre del af de store husstande - par med børn - er danske. Danske husstande er især enlige, samt par uden børn.

De største etniske grupper i de multietniske boligområder er araberne efterfulgt af tyrkerne og østeuropæerne. De øvrige grupper er som helhed relativt små, men kan være skævt fordelte, således at de udgør mange i nogle bebyggelser. Når man ser på par med børn alene er både arabere og tyrkere meget dominerende grupper i de multietniske boligområder

Boliger blandt forskellige socialgrupper

Det kan forventes, at de etniske minoriteters placering på boligmarkedet i en vis udstrækning er bestemt af deres sociale forhold – beskæftigelse og indkomst. I dette afsnit ser vi på boligplaceringen for forskellige socialgrupper blandt de etniske minoriteter og sammenligner den med placeringen for alle husstande i de forskellige socialgrupper.

I Tabel 21 ses hvorledes etniske minoritetshusstande i forskellige socialgrupper (hovedpersonens, se side 40) er fordelt på boligtyperne. Denne placering er først sammenlignet med placeringen af alle etniske minoriteter og dernæst med placeringen af forskellige socialgrupper for alle husstande i Danmark.

Tabel 21. Husstande med etniske minoriteter i forskellige boligtyper fordelt på socialgruppe, sammenlignet med alle etniske minoriteter og med socialgrupperne for alle husstande.

	Almene > 40 % ind- vandrere	Almene < 40 % ind- vandrere	Priv.udl.+ andel	Ejerlejligh- heder	Ejerboliger i enfamilies- huse	Andre bolig- typer	Alle
Førtidspensionister	25,3 %	52,1 %	19,5 %	0,5 %	2,2 %	0,4 %	100 %
Kontanthjælpsmodtagere mv.	28,9 %	46,2 %	22,7 %	0,2 %	0,4 %	1,6 %	100 %
Folkepensionister	18,4 %	42,3 %	25,8 %	5,4 %	7,3 %	0,8 %	100 %
Arbejdsløse mv	32,8 %	44,2 %	16,3 %	2,0 %	3,6 %	1,1 %	100 %
Studerende	18,4 %	38,4 %	22,4 %	3,6 %	2,8 %	14,4 %	100 %
Beskæftigede lav H-indkomst	22,3 %	40,5 %	22,2 %	6,6 %	6,0 %	2,2 %	100 %
Beskæftigede højere H-indkomst	20,4 %	34,2 %	14,9 %	7,8 %	22,4 %	0,3 %	100 %
Andre	16,8 %	26,2 %	36,8 %	6,5 %	2,9 %	10,9 %	100 %
I alt	24,7 %	41,5 %	20,1 %	4,0 %	7,4 %	2,3 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle etniske minoriteter							
Førtidspensionister	2	26	-3	-88	-70	-83	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	17	11	13	-95	-95	-30	
Folkepensionister	-26	2	28	35	-1	-65	
Arbejdsløse mv	33	7	-19	-50	-51	-52	
Studerende	-26	-7	11	-10	-62	526	
Beskæftigede lav H-indkomst	-10	-2	10	65	-19	-4	
Beskæftigede højere H-indkomst	-17	-18	-26	95	203	-87	
Andre	-32	-37	83	63	-61	374	
Overrepræsentation i forhold til socialgruppernes fordeling for alle husstande							
Førtidspensionister	427	25	-37	-76	-89	-67	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	97	5	-35	-80	-86	-33	
Folkepensionister	1433	85	-8	46	-83	-11	
Arbejdsløse mv	369	50	-50	-55	-85	-31	
Studerende	667	68	-55	-35	-66	31	
Beskæftigede lav H-indkomst	829	99	-37	-21	-81	69	
Beskæftigede højere H-indkomst	2167	382	6	53	-69	-25	
Andre	740	90	1	3	-92	95	

Der er, som man kan forvente, en sammenhæng mellem de etniske minoriteters sociale placering og deres boligtype. En meget stor del af førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse (ca. 75 pct.) bor i almene boliger. Men der er også en stor del af de beskæftigede med lav eller højere indkomst, som bor her (hvh. 63 og 54 pct.). Det er kun blandt de beskæftigede med højere indkomst, at en del bor i ejerboliger (30 pct.), mens det er få blandt de øvrige.

Sammenlignet med andre husstande i de forskellige socialgrupper (det nederste afsnit i tabellen), ses det, at de etniske minoriteter i næsten alle socialgrupper har en kraftig overrepræsentation i den almene sektor og især i de multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. De, der har den største overrepræsentation er de beskæftigede og folkepensionisterne, fordi der er relativt få danskere i disse grupper, som bor i almene boliger. Disse tal tyder på, at de etniske minoriteters boligplacering kun i mindre omfang kan forklares ved deres indkomst og beskæftigelse. De må i stedet forklares ved dårligere adgangsmuligheder til boliger (private udlejningsboliger og andelsboliger) og præference for at bo til leje, eller at bo i multietniske boligområder.

Der er dog nogle tilfælde, hvor etniske minoriteter har en højere hyppighed for bosætning udenfor almene boliger. Beskæftigede med højere ind-

komst bor relativt hyppigere i private udlejningsboliger mv. og i ejerlejligheder. Også pensionister blandt etniske minoriteter bor hyppigere i private udlejningsboliger. Endelig er der mange etniske minoriteter i ikke selvstændige boliger mv. (Andre boligtyper), hvor studerende og beskæftigede med lav indkomst har en stor overrepræsentation.

Boligstandarden

I dette afsnit ser vi på de etniske minoriteters boligforhold målt ved antallet af boligkvadratmetre per person i husstanden og ved boligernes installationsstandard.

Pladsforhold

Det er generelt således, at store husstande alt andet lige har et mindre boligareal per person. Vi ser derfor på boligarealet per person for forskellige familietyper i Tabel 22.

Tabel 22. Gennemsnitlig boligareal per person og andel boliger med installationsmangler*) for husstande med forskellig etnisk baggrund og tilhørsforhold til Danmark.

	Alle personer fra DK og ri-ge lande	Etnisk blandede husst.	Efterkommerne	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolkningen
Enlig uden børn	79	49	57	62	60	52	79
Enlig med børn	40	38	31	32	30	29	40
Par uden børn	59	55	33	38	36	35	59
Par med børn	37	33	23	23	21	22	36
Storfamilie	32	32	21	19	16	19	29
Sammensatte husstande	40	35	23	23	21	23	37
I alt	61	43	39	36	33	32	60
Afvigelse til gennemsnit i familietypen %							
Enlig uden børn	1 %	-37 %	-28 %	-22 %	-24 %	-34 %	
Enlig med børn	2 %	-5 %	-21 %	-20 %	-25 %	-26 %	
Par uden børn	1 %	-7 %	-45 %	-36 %	-38 %	-41 %	
Par med børn	3 %	-6 %	-37 %	-36 %	-41 %	-39 %	
Storfamilie	9 %	9 %	-26 %	-34 %	-46 %	-35 %	
Sammensatte husstande	6 %	-5 %	-38 %	-37 %	-43 %	-39 %	
Alle familietyper	3 %	-27 %	-34 %	-40 %	-44 %	-47 %	

Hele befolkningen har i gennemsnit 60 m² per person. Det er betydeligt mindre for de etniske minoriteter, som har væsentligt mindre plads i deres boliger. Der er igen en sammenhæng med graden af tilknytning til Danmark, således, at de senest tilkomne indvandrere har mindst plads (32 m²) og de tidlige indvandrere en smule mere. De danske statsborgere, efterkommerne og de blandede husstande har mere plads, men stadig væsentligt mindre end danskerne.

For de blandede husstande skyldes dette en anden familiesammensætning, idet der ikke er så store forskelle, når man ser på de enkelte familietyper. For de øvrige grupper er der imidlertid dårligere pladsforhold i næsten alle familietyper og oftest for børnefamilierne. Mindst plads er der i storfamilierne og de andre sammensatte husstande.

Installationsmangler

En tidligere undersøgelse (AKF og SBI 2001) viste, at etniske minoriteter noget oftere end danskerne boede i boliger med installationsmangler. Dette synes kun i mindre grad at være tilfældet i dag fremgår det af Tabel 23.

Tabel 23. Andelen af husstande, som bor i boliger med installationsmangler*) i alle boliger, i private udlejningsboliger og andelsboliger og blandt unge enlige og par uden børn under 30 år.

	Alle boliger	Priv. udl. og andelsb.	Unge enlige < 30	Unge par < 30
Alle personer fra DK og rige lande	6,4 %	10,6 %	23,7 %	8,60 %
Etnisk blandede husst.	6,6 %	12,5 %	9,7 %	14,20 %
Efterkommere	14,0 %	18,1 %	24,5 %	5,40 %
Indvandrere med dansk statsborgerskab	6,0 %	14,5 %	33,9 %	4,50 %
Indvandrere før 1990	6,1 %	22,0 %	26,7 %	7,10 %
Indvandrere efter 1990	8,3 %	10,6 %	34,9 %	12,10 %
Hele befolkningen	6,4 %	10,8 %	24,0 %	9,00 %

*) har ikke eget køkken, bad og toilet, eller tidssvarende opvarmning

I gennemsnit boede 6,4 pct. af alle husstande i 2004 i en bolig, som manglede enten eget køkken eget bad og toilet, eller centralvarme mv. Det ligger på samme niveau for etniske minoriteter. Efterkommerne bor dog oftere i boliger med mangler – det er især ungdomsboliger uden eget køkken. For de seneste indvandrere er der desuden en lidt højere mangelfrekvens.

I private udlejningsboliger og andelsboliger er der generelt flere boliger med mangler, men det gælder især for de etniske minoriteter. Blandt de tidligst indvandrede er det mere end hver femte husstand, som har mangler. Dette tyder på, at den del af den private udlejnings- og andelssektor, som de etniske minoriteter fortrinsvis har adgang til, er boliger med dårligere standard.

Der er desuden blandt de unge fra etniske minoriteter en relativt større andel, som bor i boliger uden køkken eller med andre mangler. Det gælder især de unge enlige, hvor fx hver tredje ikke-hjemmeboende med dansk statsborgerskab, eller som er indvandret efter 1990, bor i sådanne boliger.

Etniske minoriteters boligmobilitet

For at belyse, hvor boligmobile forskellige grupper af etniske minoriteter er, har vi set på, hvor stor en andel af husstandene i 20 pct. stikprøven fra 2004, der er flyttet til adressen indenfor et år, dvs. i løbet af 2003.

Vi ved fra mange tidligere undersøgelser (fx Skifter Andersen og Bonke 1980), at mobilitet har en tæt sammenhæng med familieudviklingens livscyklus, hvor der er en høj mobilitet i de yngre år, før man danner familie og får børn, mens den er meget lav for de ældre. I det følgende belyses mobiliteten for forskellige livscyklusgrupper hos alle indvandrere og hos forskellige etniske minoriteter.

Mobiliteten i forskellige livscyklusgrupper

I Tabel 24 er vist den beregnede mobilitet, dvs. andelen der er flyttet indenfor det sidste år, i forskellige livscyklusgrupper.

Tabel 24. Andelen af husstande, som er flyttet indenfor det seneste år i forskellige livscyklusgrupper, og den relative afvigelse fra gennemsnittet.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blan- dede husst.	Efter- kommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolk- ningen
Unge enlige <30 år	39 %	10 %	39 %	44 %	47 %	49 %	39 %
Unge par <30 år	33 %	33 %	25 %	37 %	7 %	35 %	33 %
Småbørnsfamilier (yngste barn <7 år)	14 %	17 %	17 %	13 %	9 %	21 %	14 %
Storbørnsfamilier (yngste barn >6 år)	7 %	7 %	4 %	7 %	5 %	18 %	7 %
Midaldrende enlige (30-60 år)	12 %	9 %	14 %	15 %	16 %	32 %	12 %
Midaldrende par (30-60 år)	5 %	8 %	11 %	12 %	6 %	20 %	6 %
Ældre enlig (>60 år)	3 %	3 %			8 %	7 %	3 %
Ældre par (>60 år)	5 %	3 %		7 %	7 %	16 %	5 %
Sammensatte husstande	15 %	10 %	14 %	12 %	7 %	22 %	14 %
Alle	11 %	11 %	24 %	13 %	9 %	25 %	11 %
Afvigelse fra gennemsnittet %							
Unge enlige <30 år	-1	-75	0	11	19	26	
Unge par <30 år	0	0	-24	10	-78	6	
Småbørnsfamilier (yngste barn <7 år)	-3	18	18	-7	-36	46	
Storbørnsfamilier (yngste barn >6 år)	-3	-1	-39	6	-29	158	
Midaldrende enlige (30-60 år)	-2	-28	12	20	31	165	
Midaldrende par (30-60 år)	-6	47	96	113	-1	255	
Ældre enlig (>60 år)	0	-17			120	99	
Ældre par (>60 år)	0	-54		19	35	196	
Sammensatte husstande	5	-29	-4	-19	-50	50	
Alle	-2	-3	109	18	-21	116	

Samlet set har de fleste af indvandrergrupperne en lidt højere boligmobilitet end den danske befolkning som helhed, men der er store forskelle på grupperne. Der er en høj mobilitet blandt de sidst tilkomne indvandrere – som måske endnu ikke har opnået deres ønskede boligforbrug – og blandt efterkommerne. For de tidligt indvandrede, som måske ikke gør sig håb om bed-

re boligforhold, er der derimod en noget mindre mobilitet end gennemsnitlig. Etniske minoriteter med dansk statsborgerskab flytter derimod oftere end gennemsnittet.

En stor del af dette kan imidlertid forklares ved, at de etniske minoriteter har en anden sammensætning på livscyklusgrupper. Men de sent indvandrede har en relativt højere mobilitet i alle livscyklusgrupperne – mest blandt de midaldrende og ældre uden børn og blandt familier med større børn. For efterkommerne er det derimod mest småbørnsfamilierne, der flytter oftere.

For indvandrere med dansk statsborgerskab er det først og fremmest de midaldrende par og enlige uden børn, der er mobile. Blandt de tidligt indvandrede er der en højere mobilitet hos midaldrende og ældre enlige, mens den er lavere for unge par og børnefamilier. Det er således især disse grupper, der kan være ”fastlåste” i deres boligsituation.

Familieændringer i forbindelse med boligskift

I forbindelse med flytninger kan ske mange forskellige ændringer i familie- og husstandsstrukturen. For det første sker det ofte, at det ikke er samme husstand, der bor på den gamle og nye adresse. I nogle tilfælde flytter kun en del af husstanden fra den gamle bopæl, eller man flytter sammen med nogen, som i forvejen bor på den nye bopæl, eller som er flyttet fra en anden adresse. Vi ved fra tidligere undersøgelser af flytninger (fx Ærø 2001), at en stor del af flytningerne sker i forbindelse med familieændringer.

I det følgende ser vi først på, i hvor høj grad flytningerne sker som samlede husstandsflytninger, og på hvilke typer af familieændringer, som sker i forbindelse med flytningen. Formålet er, at undersøge om der her er forskel på etniske minoriteters flytninger og andre flytninger.

Samlet flytning eller tilflytning

I Tabel 25 vises hvordan de flyttende husstande er fordelt på flyttetype, dvs. om hele husstanden er flyttet samlet fra og til samme adresse, om hele husstanden er flyttet sammen, men fra forskellige adresser, eller der er sket en tilflytning til en bolig, hvor nogle af den nye husstand boede i forvejen. Der er således 3 flyttetyper:

- 1 Samlet flytning af alle i husstanden til og fra samme adresse
- 2 Samlet flytning, men fra forskellige adresser
- 3 Tilflytning til eksisterende husstand

I Tabel 25 er vist, hvordan flytningerne er sammensat på flyttetyper for forskellige familietyper, som den samlede husstand var efter flytningen.

Tabel 25. Flytninger 2002 for forskellige familietyper efter flytningen fordelt på flyttetype.

	Samlet flytning	Sammenflytning	Tilflytning	I alt	Fordeling af familier
Enlig uden børn	100 %			100 %	34 %
Enlig med børn	87 %	4 %	10 %	100 %	6 %
Par uden børn	42 %	24 %	34 %	100 %	24 %
Par med børn	64 %	12 %	24 %	100 %	14 %
Storfamilie	4 %	7 %	89 %	100 %	0,4 %
Sammensatte husstande	14 %	18 %	68 %	100 %	21 %
Alle	62 %	12 %	27 %	100 %	100 %
Antal husstande	244.975	45.815	105.972	396.762	

I alt er der registreret små 400.000 flyttende husstande i 2002. Ca. en tredjedel af disse var enlige, som efter flytningen boede alene. En fjerdedel flyttede til par uden børn, 14 pct. til par med børn og 7 pct. til enlige forsørgere. Desuden flyttede hver femte til en sammensat husstand. Kun få flyttede til en storfamilie.

Kun for 62 pct. af flytningerne var det den samme husstand, som flyttede samlet til og fra samme adresse. For 38 pct. var det således personer fra flere forskellige husstande som flyttede sammen – i 12 pct. af tilfældene flyttede de sammen i en tom bolig, i 27 pct. flyttede nogen ind hos andre, som boede der i forvejen.

For nogen familietyper er det imidlertid en større del, der flytter sammen. For par uden børn er det således næsten 60 pct., der er sammenflyttede husstande. For de sammensatte husstande er det meget sjældent, at hele husstanden er flyttet samlet.

I Tabel 26 ses forskellene mellem forskellige etniske grupper.

Tabel 26. Flytninger for forskellige etniske grupper fordelt på flyttetype.

	Samlet flytning	Sammenflytning	Tilflytning	I alt
Alle personer fra DK og rige lande	64 %	11 %	25 %	100 %
Etnisk blandede husst.	27 %	18 %	55 %	100 %
Efterkommere	51 %	20 %	29 %	100 %
Indvandrere dansk statsborgersk.	54 %	13 %	33 %	100 %
Indvandrere før 1990	50 %	8 %	41 %	100 %
Indvandrere efter 1990	63 %	17 %	21 %	100 %
Alle	62 %	12 %	27 %	100 %

For de etnisk blandede husstande er der oftest tale om, at en del af husstanden er flyttet til en adresse, hvor en anden del af den bor i forvejen. Også for de øvrige indvandrergupper er det lidt sjældnere, at der er tale om en samlet flytning af hele husstanden. Relativt oftere er der tale om en tilflytning – det gælder især for de tidligt indvandrede.

Familieændringer ved flytningen

I analysen er flytningerne delt op efter følgende familieændringer:

- 1 Samme husstand før og efter flytning
- 2 Flytter fra forældre, men ikke til par
- 3 Pardannelse. Et par (efter Danmarks Statistiks definitioner), som kommer fra hver sin adresse eller er flyttet sammen
- 4 Andre familiesammenføringer og sammenflytninger
- 5 Skilsmisser. Enlige, som boede i parforhold før flytningen
- 6 Andre husstandsopløsninger. Personer, som boede sammen med andre før flytningen (inklusive sammenflytninger af disse)

I nogle tilfælde er der både sket husstandsopløsninger og sammenflytninger. Disse flytninger er grupperet under 6. Derimod er alle pardannelser grupperet under 2 uanset om vedkommende er flyttet fra forældre eller fra en anden husstand.

I Tabel 50 ses, hvordan flytningerne er fordelt på disse familieændringer.

Mange af flytningerne sker i forbindelse med familie- og husstandsændringer, og det er en relativt lille del af dem, der sker som en samlet husstand. Det ses af tabellen at, kun i 39 pct. af tilfældene flyttede den samlede husstand på den gamle adresse til den nye adresse. I 8 pct. af tilfældene var det voksne børn, som flyttede fra forældrenes bolig. 15 pct. dannede nye par og 12 pct. blev skilt. I de tilfælde, hvor nogen blev både skilt og dannede par, er de rubriceret som pardannelse. Derudover var der 5 pct. andre sammenflytninger og 22 pct. andre husstandsopløsninger, hvoraf de 14 pct. var både husstandsopløsninger og sammenflytninger samtidigt. Der er således en del flytninger, som sker mellem boliger, som deles med andre. For par uden børn sker næsten halvdelen af flytningerne i forbindelse med pardannelse.

Tabel 27. Flytninger for forskellige familietyper fordelt på familieændringer ved flytningen.

	Enlig uden børn	Enlig med børn	Par uden børn	Par med børn	Storfa- milie	Andre husstande	Alle
Samme husstand	49 %	41 %	38 %	59 %	4 %	9 %	39 %
Fra forældre	18 %	4 %	1 %	2 %	1 %	8 %	8 %
Pardannelse			44 %	25 %	6 %	2 %	15 %
Andre sammenflytninger		2 %	3 %	3 %	24 %	15 %	5 %
Skilsmisse	18 %	40 %	1 %	0 %	10 %	15 %	12 %
Andre husstandsopløsninger	16 %	14 %	13 %	12 %	55 %	50 %	22 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

For de enlige og enlige forsørgere er en meget stor del af flytningerne fra forældre, skilsmisser eller andre husstandsopløsninger. Par med børn er den familietype, der oftest flytter samlet, men også her er der en del pardannelse og husstandsopløsning.

I Tabel 28 ses, hvilke familieændringer der sker under flytningen for de forskellige etniske grupper.

Tabel 28. Flytninger for forskellige etniske grupper fordelt på familieændringer ved flytningen.

	Alle per- soner fra DK og ri- ge lande	Etnisk blandede husst.	Efter- kommere	Indvandrere med dansk statsborger- skab	Indvan- drere før 1990	Indvan- drere efter 1990	Hele be- folkningen
Samme husstand	40 %	23 %	14 %	34 %	31 %	41 %	39 %
Fra forældre	9 %	4 %	24 %	7 %	4 %	4 %	8 %
Pardannelse	14 %	19 %	20 %	13 %	12 %	11 %	15 %
Andre sammenflytn.	4 %	11 %	5 %	5 %	4 %	9 %	5 %
Skilsmisse	13 %	8 %	6 %	10 %	10 %	9 %	12 %
Andre husstandsopl.	20 %	36 %	32 %	32 %	40 %	26 %	22 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
Samme husstand	3	-41	-65	-13	-21	7	
Fra forældre	6	-54	190	-17	-51	-55	
Pardannelse	-1	29	36	-14	-21	-25	
Andre sammenflytn.	-13	137	2	13	-9	104	
Skilsmisse	3	-36	-52	-22	-22	-27	
Andre husstandsopl.	-6	65	47	49	84	18	

For mange af de etniske minoriteter er det endnu sjældnere, at flytningerne er samlede husstande. Det gælder især for efterkommerne – som ofte er unge, der flytter fra forældre eller sammensatte husstande – og for de blandede husstande. Men også de øvrige etniske grupper ligger lidt under landsgennemsnittet. Der er blandt disse relativt sjældnere pardannelse og skilsmisse og oftere tale om andre husstandsopløsninger og sammenflytninger.

Geografiske bevægelser ved boligflytning

Der er gennemført en række tidligere undersøgelser af flygtnings bosætningsmønster (Hummelgaard et. Al. 1995, Husted og Jensen 2003 og Damm 2004), som alle peger på en høj mobilitet blandt disse i de første år efter indvandringen, samt at de tenderer at flytte væk fra de mindre byer og kommuner til de mere centrale byområder, når bindingsperioden på 3 år til bopælskommunerne er udløbet.

I en undersøgelse af den såkaldte oprykning i almene boligselskaber (Skifter Andersen 2004) blev det desuden påvist, at etniske minoriteter ofte bruger denne til at flytte indenfor samme boligafdeling eller boligselskab. Undersøgelsen viste også, at det især var afdelingerne i de mindre byer, der blev fraflyttet ved oprykningen, mens tilflytningsafdelingerne i højere grad lå i de store byer.

I dette afsnit ser vi for det første på flytningernes geografiske afstand og dernæst på i hvor høj grad der er en bevægelse fra mindre byer mod større byer.

Flytningernes geografiske afstand

Flytningernes geografiske afstand er belyst ved at opdele flytningerne i følgende grupper:

- 1 Indenfor samme almene boligområde
- 2 Indenfor samme by, men mellem boligområder
- 3 Samme kommune, men mellem byer
- 4 Samme region, men mellem kommuner
- 5 Mellem regioner i Danmark
- 6 Fra udlandet

Regionerne er opdelt i:

- 1 Hovedstadsregionen
- 2 Øvrige Sjælland mv.
- 3 Fyn,
- 4 Østjylland (Vejle og Århus amter),
- 5 Viborg, Ringkøbing og Nordjylland,
- 6 Sønderjylland og Ribe amter

I Tabel 29 ses en oversigt over de samlede husstandsflytningers geografiske afstand for forskellige flyttetyper, dvs. samlede flytninger, sammenflytning eller tilflytning.

60 pct. af flytningerne skete indenfor den samme by, heraf var de 5 pct. indenfor den samme almene boligafdeling. Derudover flyttede 13 pct. mellem byer i samme kommune og 15 pct. mellem kommuner i samme region. Endelig flyttede 12 pct. mellem regionerne.

Tabel 29. Alle flyttede husstande i 2002 fordelt på geografisk afstand for forskellige flyttetyper.

	Samlet flytning hele husstanden	Sammen- flytning	Tilflytning	Alle	Antal
Samme boligafdeling	3 %	2 %	11 %	5 %	20.306
Samme by	49 %	45 %	72 %	54 %	215.691
Samme kommune	17 %	13 %	4 %	13 %	50.835
Samme region	17 %	21 %	6 %	15 %	57.610
Mellem regioner	12 %	16 %	6 %	11 %	43.856
Fra udlandet	3 %	3 %	1 %	2 %	8.464
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	396.762

Der er lidt forskel på flytteafstanden for de forskellige flyttetyper. Tilflytning sker i noget højere grad lokalt indenfor samme by og boligområde, mens både samlet flytning og sammenflytninger oftere sker ud af kommuner og regioner.

I Tabel 30 er vist flytteafstanden for alle husstande, som kun består af etniske minoriteter, opdelt på forskellige husstandstyper.

Tabel 30. Flyttede etniske minoriteter fordelt på geografisk afstand af flytningen for forskellige familietyper (efter flytningen) og deres overrepræsentation i forhold til alle flyttede husstande.

	Enlig uden børn	Enlig med børn	Par uden børn	Par med børn	Storfa- mille	Andre hus- stande	Alle
Samme boligafdeling	5 %	17 %	19 %	19 %	30 %	30 %	18 %
Samme by	52 %	51 %	49 %	50 %	52 %	47 %	49 %
Samme kommune	10 %	9 %	7 %	9 %	4 %	6 %	8 %
Samme region	11 %	7 %	8 %	7 %	8 %	5 %	8 %
Mellem regioner	10 %	9 %	7 %	7 %	4 %	6 %	8 %
Fra udlandet	13 %	7 %	11 %	9 %	2 %	6 %	9 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle flytninger							
Samme boligafdeling	89	105	304	205	490	276	259
Samme by	-1	-5	-11	-2	-26	-22	-9
Samme kommune	-26	-46	-39	-29	-49	-50	-36
Samme region	-34	-42	-53	-56	-10	-46	-48
Mellem regioner	-24	23	-39	-42	-44	-27	-32
Fra udlandet	421	324	528	187	100	253	329

I alt 18 pct. af de flyttende indvandrerhusstande er flyttet indenfor den samme almene boligafdeling. Det er langt flere end for flytningerne som helhed. Tabellen viser, at de etniske minoriteter i højere grad flytter lokalt, idet 67 pct. flytter indenfor samme by og 75 pct. indenfor samme kommune. Der er især væsentligt færre, som flytter mellem kommuner indenfor samme region, men også færre flytninger mellem regionerne.

Det er især par (og især med børn) og tilflyttere til sammensatte husstande, som flytter indenfor samme boligafdeling. Der er to familietyper blandt de etniske minoriteter, som flytter oftere end gennemsnittet mellem regioner – nemlig enlige forsørgere og par uden børn. Til gengæld flytter de sjældnere mellem kommuner indenfor samme region.

Tabel 31 viser forskellene mellem flytninger for de forskellige grupper af etniske minoriteter efter deres tilhørsforhold til Danmark.

Tabel 31. Flyttende husstande blandt forskellige etniske grupper fordelt på geografisk afstand ved flytningen.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blande- de husst.	Efterkomme- re	Indvandrere med dansk statsbor- gerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Alle
Samme boligafdeling	4 %	7 %	13 %	24 %	29 %	14 %	5 %
Samme by	54 %	62 %	63 %	55 %	53 %	46 %	54 %
Samme kommune	13 %	8 %	4 %	6 %	6 %	10 %	13 %
Samme region	15 %	10 %	8 %	7 %	7 %	8 %	15 %
Mellem regioner	11 %	9 %	10 %	8 %	6 %	7 %	11 %
Fra udlandet	2 %	4 %	2 %	1 %	0 %	15 %	2 %
Alle	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
Samme boligafdeling	-16	31	163	363	461	167	
Samme by	-1	14	15	0	-3	-16	
Samme kommune	5	-41	-70	-57	-54	-20	
Samme region	5	-30	-43	-51	-54	-45	
Mellem regioner	3	-15	-8	-28	-45	-33	
Fra udlandet	-24	105	-14	-38	-90	610	

Det er især de tidligt indvandrere uden dansk statsborgerskab, der flytter internt i de almene boligafdelinger, men også en stor del af de, der har dansk statsborgerskab. Det sker sjældnere for efterkommerne og de nyeste indvandrere. Efterkommerne og de blandede husstande flytter oftere indenfor samme by, men mellem eller udenfor almene boligområder. Det er de tidligt indvandrere – især de, der ikke har dansk statsborgerskab – som er mest stedbundne og sjældnest flytter mellem regionerne. Det sker lidt oftere end gennemsnittet for de senest indvandrede.

I Tabel 32 vises flytteafstanden for de forskellige etniske landegrupper.

Tabel 32. Flyttende husstande blandt etniske minoriteter fra forskellige landegrupper fordelt på geografisk afstand ved flytningen.

	Tyrkiet	Pakistan	Arabiske lande	Iran	Afghani- stan	Somalia	Balkan og Østeu- ropa	Andre asiatiske lande	Andre af- rikanske lande	Andre lande
Samme boligafdeling	24 %	16 %	20 %	16 %	8 %	24 %	15 %	12 %	12 %	11 %
Samme by	52 %	63 %	47 %	51 %	43 %	44 %	57 %	52 %	51 %	59 %
Samme kommune	5 %	3 %	12 %	7 %	20 %	8 %	6 %	6 %	8 %	6 %
Samme region	9 %	7 %	6 %	9 %	6 %	5 %	9 %	10 %	8 %	7 %
Mellem regioner	7 %	5 %	7 %	9 %	4 %	8 %	8 %	10 %	9 %	7 %
Fra udlandet	3 %	5 %	9 %	8 %	19 %	10 %	5 %	11 %	12 %	10 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle flyttende husstande										
Samme boligafdeling	369	222	290	206	55	376	196	141	141	114
Samme by	-4	16	-15	-6	-21	-19	4	-4	-6	8
Samme kommune	-65	-74	-10	-42	59	-34	-51	-54	-38	-55
Samme region	-37	-52	-57	-37	-61	-64	-37	-34	-43	-49
Mellem regioner	-37	-58	-35	-16	-62	-26	-26	-14	-23	-40
Fra udlandet	52	152	310	267	786	362	129	400	457	386

Det er især somalier, tyrkere og arabere, som flytter rundt indenfor de almene boligafdelinger. Det sker også relativt ofte for pakistanere og østeuropæerne, men disse flytter samtidigt oftere rundt mellem boligafdelinger og udenfor den almene sektor indenfor samme by. Afghanerne flytter relativt oftere mellem byer i samme kommune eller mellem regionerne. De, der sjæld-

nest forlader regionen, er pakistanere, tyrkere og østeuropæerne – som alle hører til de tidligste indvandrergrupper.

Flytninger mellem land og by

I dette afsnit ser vi på i hvor høj grad etniske minoriteter flytter mellem de mindre urbaniserede dele af landet og de mere urbaniserede. Vi har opdelt bopælsadresserne både før og efter flytningen i følgende bygrupper:

- 1 Mindre byer (under 10.000 indbyggere) og landområder i Provinsen
- 2 Større provinsbyer (over 10.000)
- 3 Odense, Århus og Ålborg kommuner
- 4 Hovedstadsregionen

I Tabel 33 er vist, hvordan flyttende husstande fordeler sig på til- og fraflyttingsstedets bygruppe. Der er desuden vist fordelingen for etniske minoriteter alene, nettotilflytningen af disse til bygrupperne, samt hvor overrepræsenteret deres flytninger er i de forskellige felter i tabellen.

Tabel 33. Fordeling af de indenlandsk flyttende husstande på bygruppe før og efter flytningen, for alle husstande og for husstande, der kun består af etniske minoriteter.

Urbaniseringsgrad før flytning	Urbaniseringsgrad efter flytning				Alle
	Mindre byer og land	Større provinsbyer	Odense, Ålborg, Århus	Hovedstadsregionen	
Alle flyttende					
Mindre byer og land	19 %	6 %	1 %	1 %	28 %
Større provinsbyer	4 %	22 %	1 %	1 %	28 %
Odense, Ålborg, Århus	1 %	1 %	13 %	1 %	15 %
Hovedstadsregionen	1 %	1 %	0 %	25 %	28 %
Alle flytninger	26 %	30 %	16 %	28 %	100 %
Etniske minoriteter					
Mindre byer og land	7 %	3 %	1 %	1 %	12 %
Større provinsbyer	2 %	22 %	1 %	1 %	27 %
Odense, Ålborg, Århus	0 %	1 %	16 %	1 %	18 %
Hovedstadsregionen	1 %	1 %	0 %	41 %	43 %
Alle etniske minoriteter	10 %	27 %	19 %	44 %	100 %
Nettotilflytning, pct.					
	-1,8 %	0,2 %	0,8 %	0,8 %	
Overrepræsentation for etniske minoriteter					
Mindre byer og land	-61	-48	-50	-32	
Større provinsbyer	-58	3	9	8	
Odense, Ålborg, Århus	-68	-17	25	2	
Hovedstadsregionen	-50	-21	14	63	

Tabellen tyder ikke på, at de tidligere undersøgelser vedrørende flytninges flyttemønstre i særligt høj grad også gælder for alle indvandreres flytninger. Der er en nettofratflytning fra de mindre byer og landområderne på små 2 pct. af flytningerne, eller i alt ca. 400 husstande for året 2002. Samtidig er der en lille nettotilflytning til især de tre store provinsbyer og Hovedstadsregionen, men antallet er lille.

Tallene for overrepræsentation viser generelt, at de etniske minoriteter sjældnere flytter væk fra de mindre byer og landområderne end hele befolkningen, men det er endnu sjældnere, at de flytter til disse områder. Derimod flytter de væsentligt oftere indenfor Hovedstadsregionen og de store byer. Der er ikke mange flytninger mellem Hovedstadsregionen og de tre store provinsbyer.

I Tabel 34 belyses, hvilke forskelle der er mellem forskellige etniske grupper.

Tabel 34. Nettotilflytningen til bygrupper, for forskellige grupper af etniske minoriteter – antal og procentdel af deres flytninger.

	Mindre byer og land	Større provinsbyer	Odense, Ålborg, Århus	Hovedstadsregionen
Antal husstande				
Fra DK og rige lande	-7171	4995	1835	341
Etnisk blandede husst.	48	-158	-2	112
Efterkommere	4	-8	3	1
Indvandrere med dansk statsborgerskab	-4	-52	33	23
Indvandrere før 1990	-4	0	-2	6
Indvandrere efter 1990	-311	12	125	174
Procent af flyttende				
Fra DK og rige lande	-2,1 %	1,5 %	0,5 %	0,1 %
Etnisk blandede husst.	0,2 %	-0,8 %	0,0 %	0,5 %
Efterkommere	0,4 %	-0,8 %	0,3 %	0,1 %
Indvandrere med dansk statsborgerskab	-0,1 %	-0,9 %	0,5 %	0,4 %
Indvandrere før 1990	-0,3 %	0,0 %	-0,1 %	0,4 %
Indvandrere efter 1990	-3,6 %	0,1 %	1,4 %	2,0 %

Der er blandt danske husstande en væsentlig nettoaflytning fra de mindre byer og landområderne. Det er kun de senest indvandrede – hvoraf mange er flygtninge – som har en større nettoaflytning fra disse områder. Dette viser igen, at der er forskelle mellem flygtningene og de øvrige etniske minoriteter. De sidst tilkomne indvandrere og flygtninge har også den relativt største nettotilflytning til de 3 store provinsbyer og Hovedstadsregionen, men antallet er ikke stort.

Disse tendenser slår også igennem, når man sammenligner etniske minoriteter fra forskellige landegrupper (Tabel 35), men der er også nogle individuelle forskelle mellem disse.

Tabel 35. Nettotilflytningen til bygrupper, for forskellige landegrupper af etniske minoriteter – antal og procentdel af deres flytninger.

	Mindre byer og land	Større provins- byer	Odense, Ålborg, Århus	Hovedstadsre- gionen
Antal husstande				
Tyrkiet	-10	5	15	-10
Pakistan	5	0	-4	-1
Arabiske lande	-87	-15	44	58
Iran	-11	-24	-5	40
Afghanistan	-42	30	9	3
Somalia	-5	-32	12	25
Balkan og Østeuropa	-76	14	44	18
Andre asiatiske lande	-67	-30	63	34
Andre afrikanske lande	-18	5	-11	24
Andre lande	-1	-3	7	-3
Procent af flyttende				
Tyrkiet	-0,3 %	0,2 %	0,5 %	-0,3 %
Pakistan	0,4 %	0,0 %	-0,4 %	-0,1 %
Arabiske lande	-2,0 %	-0,3 %	1,0 %	1,3 %
Iran	-0,8 %	-1,8 %	-0,4 %	3,0 %
Afghanistan	-6,7 %	4,8 %	1,4 %	0,5 %
Somalia	-0,3 %	-2,2 %	0,8 %	1,7 %
Balkan og Østeuropa	-2,7 %	0,5 %	1,5 %	0,6 %
Andre asiatiske lande	-1,8 %	-0,8 %	1,7 %	0,9 %
Andre afrikanske lande	-1,8 %	0,5 %	-1,1 %	2,4 %
Andre lande	-0,1 %	-0,3 %	0,8 %	-0,3 %

Det er især nogle af flygtningegrupperne fra 1990erne (somalier, iranere og arabere og andre afrikanere), som bevæger sig mod Hovedstaden. Nettotilflytningen til de tre store provinsbyer findes imidlertid mest hos østeuropæere, afghanere og andre asiatiske lande. Afghanerne har desuden – som de eneste – en større nettotilflytning til de mellemstore provinsbyer. Fraflytningen fra mindre byer og land er størst hos afghanere, arabere og østeuropæere. Pakistanerne har en lille nettotilflytning her.

Boligvalg og boligændringer ved flytningen

I dette kapitel ser vi på, hvilke boliger etniske minoriteter er flyttet til i løbet af 2002.

Som beskrevet ovenfor er der en del af flytningerne, hvor man flytter hen til en bolig, der i forvejen beboes – kaldet tilflytning. I sådanne tilfælde kan man ikke tale om et egentligt 'boligvalg', og det vil forstyrre billedet af indvandrerens boligvalg at medtage disse flytninger. Vi har derfor valgt kun at medtage flytninger, hvor der flyttes ind i en tom bolig. De tilfælde, hvor flere husstande flytter sammen på samme bopæl er dog medtaget. Det er desuden kun de indenlandske flytninger, som analyseres.

Først i kapitlet undersøges, hvilke boligtyper de etniske minoriteter flytter til, og hvilken boligstandard de opnår. Dernæst belyses bevægelserne på boligmarkedet mellem de forskellige boligformer. Endelig er der en særlig analyse af tilflytterne til de multietniske almene boligområder med en stor andel af etniske minoriteter. Hvor kommer tilflytterne fra? Hvem er fraflytterne, og hvordan afviger de fra tilflytterne og beboerne som helhed?

Hvilke boliger flytter de etniske minoriteter til?

I denne analyse er boligerne delt op i boligtyper på samme måde som i kapitlet om boligforhold (se side 45). Som nævnt ovenfor ser vi kun på de flytninger, hvor man flyttede til en tom bolig. I Tabel 36 er vist, hvorledes flyttede husstande med forskellig grad af tilknytning til Danmark fordelte sig på boligtype i 2002.

Når man ser bort fra efterkommerne og de etnisk-danske blandede husstande, så flytter små 60 pct. af de etniske minoriteter til almene boliger mod 23 pct. for alle husstande. Etniske minoriteter med dansk statsborgerskab flytter lidt sjældnere til almene boliger. For alle grupperne undtagen de blandede husstande er det mellem 15 og 18 pct., der flytter til de multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter.

En stor del af alle husstande flytter til private udlejningsboliger og andelsboliger (43 pct.). Det skyldes, at boligomsætningen er høj i disse boliger, som derfor har en højere andel af de ledige boliger end deres andel af boligbestanden. En relativt stor del af de etniske minoriteter flytter til disse boliger (mere end 20 pct.), selvom det er noget færre end alle flytninger. Det er især efterkommerne, som flytter ind her.

Tabel 36. Flyttende husstande til tomme boliger fordelt på boligtypen for den nye bolig for forskellige etniske grupper.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blan- dede husst.	Efter- kommere	Indvandrere med dansk statsbor- gerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	Hele befolk- ningen
Almene > 40 % indvandrere	2 %	3 %	15 %	17 %	18 %	17 %	2 %
Almene < 40 % indvandrere	21 %	19 %	27 %	38 %	41 %	41 %	21 %
Priv.udl.+andel	44 %	40 %	31 %	21 %	20 %	25 %	43 %
Ejerlejligheder	5 %	7 %	13 %	6 %	4 %	4 %	5 %
Ejeboliger i enfamiliehuse	20 %	28 %	5 %	13 %	10 %	3 %	19 %
Andre boligtyper	9 %	4 %	10 %	6 %	7 %	10 %	9 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation							
Almene > 40 % indvandrere	-32	32	591	659	732	673	
Almene < 40 % indvandrere	-3	-13	28	78	92	90	
Priv.udl.+andel	2	-8	-29	-52	-54	-42	
Ejerlejligheder	0	43	159	20	-12	-16	
Ejeboliger i enfamiliehuse	2	45	-77	-36	-48	-82	
Andre boligtyper	2	-58	7	-30	-26	9	
Relativ overrepræsentation i forhold til beboeres fordeling							
Almene > 40 % indvandrere	62 %	31 %	-6 %	-28 %	-34 %	-23 %	
Almene < 40 % indvandrere	3 %	19 %	-21 %	-15 %	-18 %	-20 %	
Priv.udl.+andel	2 %	-9 %	-46 %	-27 %	-37 %	-35 %	
Ejerlejligheder	2 %	-2 %	29 %	13 %	30 %	39 %	
Ejeboliger i enfamiliehuse	2 %	42 %	95 %	162 %	346 %	121 %	
Andre boligtyper	0 %	-33 %	-38 %	-33 %	94 %	-52 %	

Efterkommerne flytter også oftere til ejerlejligheder end hele befolkningen. Det samme gælder i lidt mindre omfang for etniske minoriteter, der er danske statsborgere, mens de øvrige gør det lidt sjældnere end gennemsnittet.

Det er relativt sjældent, at de etniske minoriteter flytter til ejede enfamiliehuse. Det gælder især de, der ikke er danske statsborgere og de sidst tilkomne indvandrere og flygtninge. De blandede husstande flytter derimod oftere end gennemsnittet til både ejerlejligheder og enfamiliehuse.

Som hovedtræk følger flytningerne samme mønster, som den placering på boligmarkedet de etniske minoriteter har i forvejen, men der er nogle afvigelser. Der er alt i alt lidt flere danskere (og blandede husstande) – og færre etniske minoriteter - blandt tilflytterne til de multietniske boligområder og øvrige almene, end der er blandt beboerne. Det er især de tidligt indvandrede, der er underrepræsenteret blandt flytningerne til de multietniske boligområder. For at afgøre om flytninger mindsker den skæve fordeling af de etniske minoriteter i boligmassen er det imidlertid nødvendigt også at inddrage fraflytningerne, hvilket gøres i et senere afsnit. Det ses også, at der er væsentligt flere blandt de flyttende til ejeboliger, end der er beboere i disse. Også dette gælder især de tidligt indvandrede. Men niveauet er lavt. For de private udlejningsboliger mv. er der væsentligt færre etniske minoriteter, der flytter til, end der bor der.

I Tabel 37 vises, hvilke boligtyper etniske minoriteter fra forskellige lande flytter til.

Tabel 37. Flyttende husstande til tomme boliger fordelt på boligtypen for den nye bolig for forskellige etniske landegrupper

	Tyrkiet	Pakistan	Arabiske lande	Iran	Afghani- stan	Somalia	Balkan og Østeu- ropa	Andre asiatiske lande	Andre af- rikanske lande	Andre lande
Almene > 40 % indvandrere	19 %	14 %	23 %	10 %	8 %	31 %	13 %	9 %	12 %	7 %
Almene < 40 % indvandrere	38 %	30 %	41 %	45 %	49 %	42 %	41 %	31 %	37 %	27 %
Priv.udl.+andel	18 %	21 %	24 %	22 %	31 %	17 %	24 %	30 %	32 %	42 %
Ejerlejligheder	9 %	15 %	3 %	7 %	2 %	0 %	5 %	6 %	4 %	6 %
Ejerboliger i enfamiliehuse	12 %	12 %	4 %	10 %	1 %	0 %	10 %	12 %	4 %	10 %
Andre boligtyper	5 %	8 %	6 %	7 %	9 %	10 %	7 %	11 %	12 %	7 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle husstande										
Almene > 40 % indvandrere	764	532	959	336	273	1291	509	314	423	209
Almene < 40 % indvandrere	76	38	92	110	129	95	89	44	73	27
Priv.udl.+andel	-58	-50	-45	-49	-28	-60	-44	-29	-26	-2
Ejerlejligheder	90	208	-47	35	-67	-96	-6	22	-29	18
Ejerboliger i enfamiliehuse	-41	-39	-81	-51	-93	-98	-47	-36	-77	-46
Andre boligtyper	-50	-10	-34	-19	1	11	-23	24	31	-19

Tabellen viser, som den tidligere analyse af boligforholdene, at der er meget store forskelle på, hvilke boligtyper forskellige landegrupper flytter til.

En meget stor del af somalierne (72 pct.) og araberne (64 pct.) flytter til almene boliger, men andelen er også relativt høj for tyrkerne (57), afghanerne (57), iranerne (55) og østeuropæerne (54). Pakistanerne flytter lidt sjældnere til almene boliger (43 pct.), men andelen er stadigvæk relativt høj. Også etniske minoriteter fra andre lande i Asien og Afrika ligger over 40 pct.

Mønsteret er tidels det samme, når man ser på tilflytningen til de multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. Især en meget stor del af somalierne flytter til områderne, men også arabere, tyrkere og østeuropæere er meget overrepræsenteret. Iranere, afghanere og andre asiater flytter relativt sjældnere ind her.

Alle grupperne er underrepræsenteret blandt tilflytterne til private udlejningsboliger og andelsboliger, men nogle af dem er overrepræsenteret blandt tilflytterne til ejerlejligheder. Det gælder især pakistanerne, men også tyrkere, iranere og andre asiater. Somalierne er den gruppe, som sjældnest flytter til både private udlejningsboliger mv. og ejerlejligheder.

Alle grupperne flytter relativt sjældnere til enfamiliehuse end gennemsnittet for alle husstande, men de, der oftest gør det, er tyrkere, pakistanere, iranere, østeuropæere og andre asiater (10 –12 pct.).

Forskelle mellem familietyper

I Tabel 38 er vist boligvalget for forskellige familietyper blandt etniske minoriteter, og hvordan dette afviger fra boligvalget hos alle husstande i disse familietyper.

Tabel 38. Flyttende etniske minoriteter (husstande) i forskellige familietyper fordelt på tilflyttet boligtype.

	Enlig uden børn	Enlig med børn	Par uden børn	Par med børn	Storfa- milie	Andre husstande	Alle
Almene > 40 % indvandrere	8 %	20 %	14 %	21 %	3 %	15 %	13 %
Almene < 40 % indvandrere	31 %	47 %	37 %	40 %	16 %	30 %	35 %
Priv.udl.+andel	38 %	28 %	29 %	19 %	6 %	20 %	30 %
Ejerlejligheder	6 %	2 %	9 %	4 %	3 %	7 %	6 %
Ejeboliger i enfamiliehuse	3 %	2 %	9 %	16 %	72 %	10 %	7 %
Andre boligtyper	14 %	1 %	2 %	0 %		19 %	10 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle flyttede husstande							
Almene > 40 % indvandrere	290	348	900	607	138	633	
Almene < 40 % indvandrere	26	26	123	157	160	172	
Priv.udl.+andel	-23	-39	-33	-24	-59	-45	
Ejerlejligheder	7	-14	38	47	343	74	
Ejeboliger i enfamiliehuse	-51	-80	-70	-71	-5	-12	
Andre boligtyper	22	50	83	0	-100	-48	

Det er først og fremmest børnefamilierne blandt de etniske minoriteter, som flytter til almene boliger og også til de multietniske områder. De enlige gør det relativt sjældnere. Sammenlignet med alle flytninger er der imidlertid også en meget høj overrepræsentation af par uden børn blandt de etniske minoriteter, som flytter til de multietniske områder.

Blandt tilflytterne til private udlejningsboliger mv. og til enfamiliehusene er det især børnefamilierne, som er underrepræsenteret. Der er 16 pct. af par med børn blandt de etniske minoriteter, som flytter i enfamiliehus mod mere end halvdelen for alle flytninger.

Parfamilierne er overrepræsenteret blandt tilflytterne til ejerlejlighederne, men antallet af flytninger til denne boligtype er ikke stort – størst for par uden børn, hvor 10 pct. flytter til disse boliger.

Boligvalg hos forskellige socialgrupper

Det kan forventes, at de etniske minoriteter i en vis udstrækning vælger på baggrund af deres sociale forhold – beskæftigelse og indkomst. I dette afsnit ser vi på boligvalget for forskellige socialgrupper blandt de etniske minoriteter og sammenligner det med valget for alle flyttende husstande i de forskellige socialgrupper. Som ovenfor er det kun flytninger til en tom bolig, der analyseres.

I Tabel 39 ses valget af boligtype for etniske minoritetshusstande i forskellige socialgrupper (hovedpersonens). Dette valg er først sammenlignet med valget for alle etniske minoriteter og dernæst med valget for forskellige socialgrupper for alle flyttende husstande i Danmark. Endelig sammenlignes med etniske minoriteters generelle placering på boligmarkedet.

Tabel 39. Husstande med etniske minoriteter i forskellige socialgruppe fordelt på boligtyper, sammenlignet med alle etniske minoriteter og med socialgrupperne for alle husstande, samt etniske minoriteters generelle placering på boligmarkedet.

	Almene > 40 % indvan- drere	Almene < 40 % indvan- drere	Priv.udl. +andel	Ejerlej- ligheder	Ejerboli- ger i en- fami- lieshuse	Andre boligty- per	Alle
Førtidspensionister	18,1 %	54,0 %	20,1 %	0,7 %	1,8 %	5,2 %	100 %
Kontanthjælpsmodtagere mv.	18,5 %	45,1 %	29,7 %	0,2 %	0,4 %	6,1 %	100 %
Folkepensionister	13,9 %	46,1 %	23,7 %	4,4 %	2,4 %	9,5 %	100 %
Arbejdsløse mv	22,7 %	45,7 %	19,8 %	2,7 %	2,4 %	6,6 %	100 %
Studerende	12,0 %	31,0 %	26,4 %	2,2 %	1,7 %	26,7 %	100 %
Beskæftigede lav H-indkomst	14,8 %	36,0 %	28,3 %	7,7 %	4,9 %	8,3 %	100 %
Beskæftigede højere H-indkomst	10,3 %	26,9 %	17,5 %	12,6 %	31,0 %	1,7 %	100 %
Andre	9,5 %	25,5 %	37,4 %	4,4 %	1,8 %	21,5 %	100 %
I alt	16,0 %	38,8 %	25,7 %	4,4 %	6,1 %	9,0 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle etniske minoriteter							
Førtidspensionister	13	39	-22	-84	-70	-42	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	16	16	16	-95	-93	-32	
Folkepensionister	-13	19	-8	0	-61	6	
Arbejdsløse mv	42	18	-23	-39	-61	-27	
Studerende	-25	-20	3	-50	-72	197	
Beskæftigede lav H-indkomst	-8	-7	10	75	-20	-8	
Beskæftigede højere H-indkomst	-36	-31	-32	186	408	-81	
Andre	-41	-34	46	0	-70	139	
Overrepræsentation i forhold til socialgruppernes fordeling for alle husstande							
Førtidspensionister	484	40	-50	-42	-71	-52	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	97	18	-29	-33	-56	-36	
Folkepensionister	1638	77	-41	69	-79	-50	
Arbejdsløse mv	328	49	-57	4	-71	-7	
Studerende	471	31	-49	-27	-43	56	
Beskæftigede lav H-indkomst	605	76	-45	5	-62	54	
Beskæftigede højere H-indkomst	1044	180	-41	73	-38	-35	
Andre	332	47	-24	16	-82	24	
Forskel i forhold til overrepræsentation for etniske minoriteters placering på boligmarkedet							
Førtidspensionister	57	15	-13	35	17	15	
Kontanthjælpsmodtagere mv.	0	14	6	47	30	-2	
Folkepensionister	204	-7	-34	23	5	-39	
Arbejdsløse mv	-40	-1	-7	58	15	24	
Studerende	-195	-37	7	8	23	25	
Beskæftigede lav H-indkomst	-224	-23	-8	27	19	-16	
Beskæftigede højere H-indkomst	-1122	-201	-48	20	31	-10	
Andre	-408	-42	-25	13	10	-70	
Alle	-481	-48	-19	11	16	-53	

Der er, som man kan forvente, en sammenhæng mellem de etniske minoriteters sociale placering og deres valg af boligtype. En meget stor del af førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse (hvh. 72, 64 og 78 pct.) flytter til almene boliger. Men der er også en stor del af de beskæftigede med lav eller højere indkomst, som flytter ind her (hvh. 51 og 37 pct.).

Det er kun blandt de beskæftigede med højere indkomst, at en del flytter i ejerboliger (44 pct.), mens det kun er få blandt de øvrige.

Sammenlignet med alle husstande i de forskellige socialgrupper (det næstnederste afsnit i tabellen), ses det, at de etniske minoriteter i næsten alle socialgrupper har en kraftig overrepræsentation blandt tilflytterne til den almene sektor og især til de multietniske boligområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. De, der har den største overrepræsentation er de beskæftigede og folkepensionisterne, fordi der er relativt få danskere i disse grupper, som bor i almene boliger. Disse tal tyder på, at de etniske minoriteters boligvalg kun i mindre omfang kan forklares ved deres indkomst og beskæftigelse. De må i stedet forklares ved dårligere adgangsmuligheder til boliger (private udlejningsboliger og andelsboliger) og præference for at bo til leje, eller for at bo i multietniske boligområder.

Der er dog nogle tilfælde, hvor etniske minoriteter har en højere hyppighed for boligvalg udenfor almene boliger. Det er i ejerlejligheder, hvor beskæftigede, pensionister og arbejdsløse blandt etniske minoriteter oftere flytter ind end danskerne, samt i ikke selvstændige boliger mv. (Andre boligtyper), hvor studerende og beskæftigede med lav indkomst har en overrepræsentation.

Ved en sammenligning med tallene for, hvordan de etniske minoriteter er placeret på boligmarkedet, som vist i Tabel 21, side 48, kan man udlede, at de etniske minoriteters boligvalg i stor udstrækning følger samme skæve mønster som den måde, de i forvejen er placeret på boligmarkedet. Men flytningerne er ikke helt så skævt fordelte som bosætningen. Nederst i Tabel 39 er tallene for overrepræsentation af de flyttende indvandrere i forskellige boligtyper sammenlignet med overrepræsentationen for deres generelle bosætning på boligmarkedet, som vist i Tabel 21, side 48. I forhold til boligplaceringen generelt er der en relativt mindre overrepræsentation for tilflytterne til almene boliger og især til de multietniske boligområder. Der er også relativt færre, der flytter til private udlejningsboliger mv., end de udgør af beboerne, mens relativt flere flytter til ejerboliger.

Det er især de beskæftigede etniske minoriteter, som relativt sjældnere flytter til almene boliger og til de multietniske boligområder. Men også nogle af de arbejdsløse. De eneste grupper, hvor tilflytningen til de multietniske boligområder har et større omfang end boligplaceringen, er de to pensionistgrupper. For næsten alle socialgrupperne er ejerboligerne hyppigere valgt af de flyttende end svarende til deres andel af de boliger, som grupperne i forvejen bor i.

Boligvalg i bytyper

Boligmarkedet ser meget forskelligt ud afhængigt af, om man befinder sig i Hovedstaden eller Provinsen og i store eller små byer. Der kan derfor være forskel på de etniske minoriteters boligvalg i forskellige dele af landet. I Tabel 40 ser vi på forskellene mellem boligvalget i de forskellige bytyper, som tidligere er anvendt.

Tabel 40. Flyttende etniske minoriteter (husstande) i fordelt på tilflyttet boligtype i forskellige bytyper og deres overrepræsentation i forhold til alle flyttende husstande.

	Mindre byer og land i Provinsen	Større provinsbyer	Odense, Ålborg, Århus	Hovedstadsregionen
Almene > 40 % indvandrere	3 %	13 %	21 %	13 %
Almene < 40 % indvandrere	25 %	43 %	41 %	30 %
Priv.udl.+andel	47 %	25 %	22 %	33 %
Ejerlejligheder	1 %	3 %	3 %	10 %
Ejeboliger i enfamiliehuse	19 %	8 %	5 %	5 %
Andre boligtyper	5 %	7 %	9 %	9 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle flyttede husstande i bytyperne				
Almene > 40 % indvandrere	900	408	634	282
Almene < 40 % indvandrere	104	54	52	43
Priv.udl.+andel	8	-42	-52	-27
Ejerlejligheder	11	-23	-40	-6
Ejeboliger i enfamiliehuse	-51	-49	-59	-54
Andre boligtyper	24	22	-7	6

Det er især i de tre største provinsbyer og tildels i de mellemstore byer, at mange etniske minoriteter flytter til almene boliger. I Hovedstadsregionen som helhed er det kun 43 pct. som gør dette og i mindre byer og land mindre end 30 pct. Det er også i Odense, Århus og Ålborg, at flest flytter til de multi-etniske områder.

Forskellene skyldes i en vis udstrækning, at boligudbudet er forskelligt mellem bytyperne. I forhold til de samlede flytninger er der således i de mindre byer en meget stor overrepræsentation af etniske minoriteter blandt tilflytterne til almene boliger og til multi-etniske områder, men den er også stor i de tre største provinsbyer.

For de flyttende i de mindre byer er det en relativt stor andel, der flytter ind i private udlejningsboliger mv. – også en større del end gennemsnittet af flytninger. Der er også en stor del, der flytter til enfamiliehuse (19 pct.), men dette er langt færre end alle tilflytninger.

I Hovedstadsregionen er det hver tredje indvandrere, som flytter til private udlejningsboliger mv., men det er færre end normalt for regionen. 10 pct. flytter her i ejerlejligheder, hvilket næsten svarer til normalen. I de øvrige to bytyper er alle flytninger til andre boliger end almene væsentligt underrepræsenteret.

Sammenhæng mellem flytteafstand og boligvalg

Det er tidligere vist, at de etniske minoriteter ofte flytter lokalt. I det følgende ser vi på, om der er nogen sammenhæng mellem boligvalget og hvor langt, de er flyttet. I Tabel 41 er flyttede husstande med etniske minoriteter fordelt på flytteafstanden.

Tabel 41. Flytteafstand for etniske minoriteter, som er flyttet til forskellige boligtyper 2002.

	Almene > 40 % indvandrere	Almene < 40 % indvandrere	Priv.udl. +andel	Ejerlejligheder	Ejerboliger i enfamiliehuse	Andre boligty- per	Alle
Samme boligafdeling	24 %	15 %					8 %
Samme by	51 %	59 %	63 %	72 %	57 %	48 %	59 %
Samme kommune	5 %	12 %	12 %	4 %	13 %	22 %	12 %
Samme region	9 %	8 %	13 %	15 %	18 %	13 %	11 %
Mellem regioner	11 %	7 %	12 %	9 %	11 %	17 %	10 %
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Overrepræsentation i forhold etniske minoriteters flytninger							
Samme boligafdeling	194	80					
Samme by	-13	0	8	23	-2	-19	
Samme kommune	-54	0	3	-67	11	91	
Samme region	-18	-27	14	36	65	15	
Mellem regioner	2	-34	16	-15	10	67	
Overrepræsentation i forhold til alle flytninger							
Samme boligafdeling	41	18					
Samme by	2	10	19	13	47	35	
Samme kommune	-34	-17	-15	-43	-37	-30	
Samme region	-28	-31	-32	0	-29	-25	
Mellem regioner	-14	-20	-16	-38	-22	9	

Det ses, at 24 pct. af tilflytterne til boliger i de multietniske almene afdelinger, med mere end 40 pct. etniske minoriteter, boede i afdelingen i forvejen. Dette gjaldt også for 15 pct. af tilflytterne til øvrige almene boliger.

Tilflytterne til de almene boliger er i meget høj grad lokale flytninger indenfor den samme by. Dette gælder også for tilflytningen til ejerlejligheder, mens det er relativt sjældnere for enfamiliehusene, hvor flytningerne i højere grad sker på tværs af byer, og kommuner, og i nogle tilfælde også mellem regioner. Sammenligner man med alle husstandsflytninger sker det dog relativt oftere for de etniske minoriteter, at flytning til enfamiliehuse sker i den samme by.

Også tilflytningen til private udlejningsboliger og andelsboliger sker relativt oftere mellem kommuner og regioner, men sammenligner man de etniske minoriteter med alle flytninger sker det oftere lokalt i den samme by.

Bevægelserne på boligmarkedet

For at kunne vurdere de samlede virkninger af flytningerne for etniske minoriteters placering på boligmarkedet er det nødvendigt at se på deres bevægelser på boligmarkedet. Hvilke boliger forlader de ved flytningen og i hvilken retning går deres flytninger? I Tabel 42 er husstandsflytninger til tomme boliger fordelt på til- og fraflytningsboligtype, både for alle flyttende husstande og for rene indvandrerhusstande. Desuden er beregnet, hvor meget de etniske minoriteter er overrepræsenteret i flyttestrømmene mellem boligtyper. Endelig ses nettotilflytningen af etniske minoriteter til de enkelte boligtyper, dvs. antallet af tilflyttere minus fraflytterne – antallet og andelen af flyttende etniske minoriteter.

Tabel 42. Fordelingen af flyttende husstande mellem forskellige boligtyper for alle husstande og etniske minoriteter, samt nettotilflytning for disse til boligtyperne.

Fraflyttet bolig	Tilflyttet bolig						Alle
	Almene > 40 % Indvandrere	Almene < 40 % indvandrere	Priv.udl.+ andel	Ejerlejligheder	Ejerboliger i enfamiliehuse	Andre boligtyper	
Alle flytninger							
Almene > 40 % indvandrere	0,6 %	0,7 %	0,5 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %	2,3 %
Almene < 40 % indvandrere	0,5 %	8,2 %	4,6 %	0,4 %	2,1 %	1,2 %	17,0 %
Priv.udl.+andel	0,5 %	5,2 %	19,0 %	1,7 %	6,7 %	2,6 %	35,8 %
Ejerlejligheder	0,0 %	0,5 %	1,9 %	0,8 %	1,6 %	0,3 %	5,2 %
Ejerboliger i enfamiliehuse	0,4 %	5,5 %	14,2 %	1,7 %	8,3 %	3,0 %	33,2 %
Andre boligtyper	0,2 %	1,2 %	2,8 %	0,2 %	0,4 %	1,8 %	6,6 %
I alt	2,2 %	21,4 %	43,1 %	4,9 %	19,4 %	9,0 %	100 %
Etniske minoriteter							
Almene > 40 % indvandrere	5,4 %	3,8 %	1,6 %	0,6 %	1,0 %	0,7 %	13,0 %
Almene < 40 % indvandrere	3,7 %	16,3 %	4,7 %	0,9 %	2,3 %	2,0 %	29,9 %
Priv.udl.+andel	2,2 %	8,0 %	14,9 %	1,8 %	1,6 %	2,6 %	31,2 %
Ejerlejligheder	0,2 %	0,6 %	1,5 %	0,9 %	0,7 %	0,4 %	4,3 %
Ejerboliger i enfamiliehuse	0,6 %	2,5 %	4,1 %	1,1 %	1,6 %	1,2 %	11,1 %
Andre boligtyper	1,1 %	3,3 %	3,1 %	0,3 %	0,1 %	2,6 %	10,5 %
I alt	13,0 %	34,6 %	29,9 %	5,6 %	7,4 %	9,5 %	100 %
Nettotilflytning af etniske minoritetshusstande							
Do i antal	0	755	-209	209	-595	-161	
Overrepræsentation af etniske minoriteter							
Almene > 40 % indvandrere	800	443	220	500	400	600	465
Almene < 40 % indvandrere	640	99	2	125	10	67	76
Priv.udl.+andel	340	54	-22	6	-76	0	-13
Ejerlejligheder	327	20	-21	13	-56	33	-17
Ejerboliger i enfamiliehuse	50	-55	-71	-35	-81	-60	-67
Andre boligtyper	450	175	11	50	-75	44	59

Det fremgår, at nettotilflytningen af etniske minoriteter til de multietniske boligområder (mere end 40 pct. etniske minoriteter) var 0 i 2002. Der var altså lige så mange, der flyttede væk fra områderne, som der flyttede til. Men da tilflytterne – de der flytter hen til boliger, hvor der bor andre i forvejen – ikke er medtaget, og husstandene blandt til- og fraflytterne kan have forskellige størrelse, kan der godt være en nettotilflytning til områderne, som tidligere vist i Skifter Andersen 2005.

Derimod var der en væsentlig nettotilflytning til den øvrige del af den almene sektor på 750 husstande, svarende til 5 pct. af de flyttende etniske minoriteter. Flyttemønsteret for 2002 viser således en fortsat segregering af etniske minoriteter på det danske boligmarked med en øget koncentration i almene boliger.

Tilflytterne til de multietniske områder kommer især fra andre almene boligområder og fra private udlejningsboliger mv. En stor del af fraflytningen går til de samme boligtyper, men der er også en del der flytter til ejerboliger. Tilflytterne til almene boliger kommer især fra private udlejningsboliger mv., men også en del fra ejerboliger.

For ejerlejlighederne var der også en nettotilflytning af etniske minoriteter i 2002 på ca. 200 husstande. Tilflytterne her kommer især fra parcelhusene og private udlejningsboliger mv., samt fra almene boliger.

Der er en nettofraflytning af etniske minoriteter fra de øvrige boligtyper – især fra parcelhusene. For disse skyldes dette først og fremmest en nettofraflytning til de private udlejningsboliger mv., mens det for de private udlejningsboliger drejer sig om en fraflytning til de almene boliger.

Sammenlignet med alle flytninger er de etniske minoriteters flytninger især overrepræsenteret i flytningerne til og fra almene boliger, og især til og fra de multietniske områder. De er underrepræsenteret i alle flytninger mellem de øvrige boligtyper bortset fra i tilflytningen til ejerlejlighederne.

Til- og fraflytningens sammensætning for forskellige boligtyper

I det følgende ses nærmere på, hvem det er, der flytter til og fra forskellige boligtyper.

Der er tidligere formuleret en hypotese om, at tilflytterne til almene boliger – og især til de multietniske boligområder – er mindre integrerede og mere socialt marginaliserede, end de der flytter væk fra områderne. Hypotesen er, at mindre integrerede etniske minoriteter flytter til de multietniske områder, fordi de søger støtte hos landsmænd, eller fordi de ikke har andre muligheder på boligmarkedet. Når de kommer i beskæftigelse og bliver mere integrerede, søger de væk fra områderne, fordi de vil have bedre boligforhold, eller fordi de mener, at områderne hæmmer yderligere integration.

I dette afsnit bliver flytningerne opdelt i forskellige flyttestrømme:

A. Analyse af til- og fraflytningen fra de multietniske boligområder:

- 1 Interne flytninger indenfor de multietniske områder
- 2 Tilflyttere til multietniske boligområder
- 3 Fraflyttere fra multietniske boligområder
- 4 Tilflyttere til de multietniske områder fra ikke-almene boliger
- 5 Fraflyttere fra disse områder til ikke-almene boliger
- 6 Tilflyttere til de multietniske områder fra andre almene boligafdelinger
- 7 Fraflyttere fra de multietniske områder fra andre almene boligafdelinger

B. Analyse af til- og fraflytningen fra andre almene boligområder

- 8 Interne flytninger i andre almene områder
- 9 Fraflyttere fra alle almene boligområder
- 10 Tilflyttere til alle almene boligområder
- 11 Tilflyttere til andre almene fra ikke-almene boliger
- 12 Fraflyttere fra andre almene til ikke-almene boliger
- 13 Flytninger mellem de ikke-almene boliger

I analyserne indgår kun indenlandske flytninger. I Tabel 43 er vist, hvordan disse forskellige flyttestrømme er fordelt på det, vi ovenfor har kaldt flyttetyper, dvs. om husstanden er flyttet samlet til og fra samme adresse (samlet flytning), om husstanden er flyttet fra forskellige adresser, men alle er flyttet (sammenflytning), eller om man er flyttet til en bolig, som var beboet i forvejen (tilflytning).

Tabel 43. Flyttende husstande i forskellige flyttestrømme fordelt på flyttetype.

	Samlet flytning hele husstanden	Sammenflytning	Tilflytning	I alt
Internt i multietniske afd.	38 %	8 %	54 %	100 %
Til multietniske afd. fra ikke-almene	72 %	15 %	14 %	100 %
Fra multietniske til ikke-almene	70 %	17 %	13 %	100 %
Til multietniske afd. fra andre almene	71 %	15 %	14 %	100 %
Fra multietniske til andre almene	79 %	12 %	10 %	100 %
Internt i andre almene afd.	60 %	7 %	33 %	100 %
Til andre almene fra ikke-almene	79 %	11 %	10 %	100 %
Fra andre almene til ikke-almene	73 %	15 %	12 %	100 %
Mellem ikke-almene boliger	58 %	12 %	31 %	100 %
Alle	62 %	11 %	27 %	100 %

I nogle af disse flyttestrømme er der en betydelig andel af tilflyttede husstande, dvs. hvor man flytter til en bolig, hvor der bor andre i forvejen. Det gælder især for de interne flytninger i de multietniske afdelinger, men også for flytninger mellem andre almene boliger og mellem ikke-almene boliger. Den laveste andel af tilflyttere findes i de flytninger, der går på tværs af boligtyperne, men her er der til gengæld også ofte en del sammenflytninger.

Det er således kun en mindre del af de interne flytninger i de multietniske afdelinger, som er samlede husstandsflytninger (38 pct.). Flest samlede flytninger findes i bevægelserne til andre almene fra hhv. de multietniske afdelinger og fra andre boligtyper.

I det følgende analyseres til- og fraflytningen fra hhv. de multietniske boligområder og fra alle almene boliger. Der ses kun på flytninger af flyttetype 1 og 2, dvs. at tilflytningerne ikke medtages.

Til- og fraflytningen fra de multietniske boligområder

Husstande med forskelligt tilknytningsforhold til Danmark

I Tabel 44 ses, hvordan de flyttende husstande i flyttestrømme til og fra de multietniske boligområder er fordelt på husstandens grad af tilknytning til Danmark.

De interne flytninger indenfor og mellem multietniske boligområder er meget domineret af etniske minoriteter, hvilket ikke er uventet, eftersom de udgør mere end 40 pct. af beboerne i disse områder. Det er især etniske minoriteter med dansk statsborgerskab og de tidligst indvandrede, som relativt ofte flytter rundt internt i de multietniske boligområder, men i absolutte tal er den største gruppe de sidst indvandrede.

Til- og fraflytningen til disse områder er i relativt højere grad præget af danskere og de, der kommer fra andre lande i Vesteuropa mv., og det ses, at der er næsten samme andel af husstande blandt til- og fraflytterne, som er danskere mv. Derimod er der forskelle på sammensætningen af de øvrige husstande blandt til- og fraflytterne. Der er væsentligt flere af de sidst tilkomne indvandrere blandt tilflytterne, mens der omvendt er flere med dansk statsborgerskab og flere blandede husstande blandt fraflytterne. Tabellen bekræfter derfor i en vis udstrækning hypotesen om, at det er de mindst integrerede, som flytter til områderne, mens de mere integrerede flytter væk.

Tabel 44. Husstande i forskellige flyttestrømme til og fra multiethnisk boligområder fordelt på husstandens grad af tilknytning til Danmark.

	Alle personer fra DK og rige lande	Etnisk blandede husst.	Efterkommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	I alt
Internt i multiethnisk afd.	40,7 %	6,0 %	2,8 %	21,4 %	5,6 %	23,5 %	100 %
Flytninger til multiethnisk omr.	69,1 %	3,8 %	1,4 %	7,7 %	1,7 %	16,3 %	100 %
Flytninger fra multiethnisk omr.	69,2 %	5,3 %	1,7 %	11,0 %	2,0 %	10,8 %	100 %
Til multiethnisk afd. fra ikke-almene	75,5 %	4,3 %	1,2 %	5,6 %	1,1 %	12,3 %	100 %
Fra multiethnisk afd. til ikke-almene	72,3 %	5,6 %	1,9 %	9,9 %	2,2 %	8,2 %	100 %
Til multiethnisk afd. fra andre almene	55,2 %	2,7 %	1,7 %	12,4 %	3,0 %	24,9 %	100 %
Fra multiethnisk afd. til andre almene	65,0 %	5,0 %	1,5 %	12,4 %	1,9 %	14,3 %	100 %
Alle flytninger	91,9 %	3,5 %	0,3 %	1,5 %	0,3 %	2,5 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle flytninger for de enkelte grupper							
Internt i multiethnisk afd.	-56	71	833	1327	1767	840	
Flytninger til multiethnisk omr.	-25	9	367	413	467	552	
Flytninger fra multiethnisk omr.	-25	51	467	633	567	332	
Til multiethnisk afd. fra ikke-almene	-18	23	300	273	267	392	
Fra multiethnisk afd. til ikke-almene	-21	60	533	560	633	228	
Til multiethnisk afd. fra andre almene	-40	-23	467	727	900	896	
Fra multiethnisk afd. til andre almene	-29	43	400	727	533	472	

Det ses af de nederste rækker i tabellen, at de sidst tilkomne indvandrere især kommer fra andre almene boliger, men også er stærkt overrepræsenteret i tilflytterne fra det øvrige boligmarked.

De danske mv. husstande flytter oftere fra de multiethnisk boligområder til andre almene boliger end den modsatte vej. Men samtidig flytter de oftere til multiethnisk boligområder fra andre boliger end til disse. Tallene tyder på, at danskere bevæger sig ind i den almene sektor via de multiethnisk boligområder for derefter i et vist omfang at flytte videre til andre boligafdelinger. Dette blev også påvist i den tidligere undersøgelse af, hvorledes oprykningen i almene boliger bliver anvendt af beboerne (Skifter Andersen 2004). Også de etniske blandede husstande flytter oftere til andre almene boliger.

For de mere integrerede etniske minoriteter, som har dansk statsborgerskab, går flytningerne imidlertid i en anden retning, idet de relativt oftere flytter helt ud af den almene sektor.

De øvrige etniske minoriteter kommer ofte til de multiethnisk boligområder fra den øvrige del af boligmarkedet, men de er især overrepræsenteret i tilflytningerne fra andre almene. Dette tyder på, at de etniske minoriteter følger det modsatte mønster af danske husstande. De flytter oftere til de multiethnisk boligområder via andre almene boliger. Denne tendens blev også vist i analysen af oprykningen.

Etniske landegrupper

I Tabel 45 er vist hvordan de etniske husstande fra forskellige landegrupper er repræsenteret i flyttestrømmene til og fra de multiethnisk boligområder.

Tabel 45. Husstande med anden etnisk baggrund end dansk i forskellige flyttestrømme til og fra multietniske boligområder fordelt på etniske landegrupper.

	Tyrkiet	Paki- stan	Arabiske lande	Iran	Afgha- nistan	So- malia	Balkan og Øst- europa	Andre asiatiske lande	Andre af- rikanske lande	Andre lande	I alt
Flytninger til multietniske omr.	13,4 %	3,1 %	28,7 %	5,0 %	2,5 %	14,8 %	13,7 %	11,9 %	5,3 %	1,5 %	100 %
Flytninger fra multietniske omr.	19,0 %	2,9 %	21,6 %	7,3 %	1,8 %	5,4 %	17,9 %	18,4 %	3,4 %	2,2 %	100 %
Internt i multietniske afd.	16,4 %	2,7 %	39,1 %	3,6 %	2,1 %	11,1 %	11,4 %	10,0 %	1,7 %	2,0 %	100 %
Til multietniske afd. fra ikke-almene	13,7 %	4,1 %	27,9 %	5,6 %	3,0 %	11,2 %	11,7 %	12,7 %	7,8 %	2,3 %	100 %
Fra multietniske afd. til ikke-almene	23,8 %	3,6 %	18,1 %	6,6 %	1,4 %	5,2 %	17,0 %	19,3 %	3,4 %	1,6 %	100 %
Til multietniske afd. fra andre almene	13,2 %	2,1 %	29,6 %	4,3 %	2,1 %	18,5 %	15,8 %	11,1 %	2,7 %	0,7 %	100 %
Fra multietniske afd. til andre almene	14,4 %	2,3 %	25,0 %	8,0 %	2,1 %	5,6 %	18,8 %	17,6 %	3,5 %	2,8 %	100 %
Alle flytninger	12,5 %	3,1 %	24,1 %	7,3 %	4,8 %	7,5 %	15,2 %	17,3 %	4,8 %	3,3 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til flyttende etniske minoriteter											
Flytninger til multietniske omr.	7	0	19	-32	-48	97	-10	-31	10	-55	
Flytninger fra multietniske omr.	52	-6	-10	0	-63	-28	18	6	-29	-33	
Internt i multietniske afd.	31	-13	62	-51	-56	48	-25	-42	-65	-39	
Til multietniske afd. fra ikke-almene	10	32	16	-23	-38	49	-23	-27	63	-30	
Fra multietniske afd. til ikke-almene	90	16	-25	-10	-71	-31	12	12	-29	-52	
Til multietniske afd. fra andre almene	6	-32	23	-41	-56	147	4	-36	-44	-79	
Fra multietniske afd. til andre almene	15	-26	4	10	-56	-25	24	2	-27	-15	

En meget stor del af de interne flytninger i de multietniske boligområder består af husstande med arabisk baggrund. Også somalierne og tyrkerne er en del overrepræsenteret blandt de interne flytninger. Det er sjældnest iranerne, afghanerne, østeuropæerne og andre asiater og afrikanere, som flytter internt.

Arabere og især somalier er også væsentligt overrepræsenteret blandt tilflytterne til de multietniske boligområder og begge grupper kommer i stor udstrækning fra andre almene boligområder, men også i en vis udstrækning fra det øvrige boligmarked.

Tyrkerne og østeuropæerne flytter oftere væk fra de multietniske boligområder end de flytter til dem. Tyrkerne flytter oftest ud af den almene sektor, mens østeuropæerne oftere flytter til andre almene boliger.

Iranere og afghanere er begge underrepræsenteret blandt til- og fraflytterne fra de multietniske boligområder. Iranerne flytter dog lidt oftere til andre almene boligområder. Etniske minoriteter fra andre asiatiske lande flytter relativt sjældent til områderne.

De etniske minoriteters husstandsændringer i forbindelse med flytninger til og fra multietniske boligområder

Som tidligere vist er en meget stor del af både danskeres og etniske minoriteters flytninger forbundet med husstandsændringer. I dette afsnit ser vi på, om der er forskelle i disse ændringer for flytninger til og fra de multietniske boligområder. I Tabel 46 vises, hvordan flytninger til og fra boliger i multietniske boligområder er fordelt på husstandsændringer ved flytningen.

Tabel 46. Husstande med anden etnisk baggrund end dansk i forskellige flyttestrømme til og fra multietniske boligområder fordelt på husstandsændringer i forbindelse med flytningen.

	Samme husstand	Fra forældre	Pardannelse	Andre sammenflytninger	Skilsmisse	Andre husstandsopløsninger	I alt
Flytninger til multietniske omr.	50,8 %	5,1 %	8,8 %	4,2 %	8,8 %	22,4 %	100 %
Flytninger fra multietniske omr.	43,0 %	13,5 %	8,3 %	5,0 %	12,2 %	18,0 %	100 %
Internt i multietniske afd.	55,0 %	7,3 %	8,6 %	4,5 %	10,5 %	14,2 %	100 %
Til multietniske afd. fra ikke-almene	43,7 %	4,4 %	10,0 %	3,8 %	7,6 %	30,5 %	100 %
Fra multietniske afd. til ikke-almene	40,6 %	15,1 %	8,4 %	6,6 %	10,7 %	18,7 %	100 %
Til multietniske afd. fra andre almene	58,1 %	5,8 %	7,6 %	4,6 %	10,0 %	13,9 %	100 %
Fra multietniske afd. til andre almene	45,3 %	11,9 %	8,3 %	3,4 %	13,8 %	17,4 %	100 %
Alle etniske minoriteter	48,4 %	6,8 %	9,4 %	4,8 %	10,6 %	20,0 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til etniske minoriteter							
Flytninger til multietniske omr.	5	-25	-6	-13	-17	12	
Flytninger fra multietniske omr.	-11	99	-12	4	15	-10	
Internt i multietniske afd.	14	7	-9	-6	-1	-29	
Til multietniske afd. fra ikke-almene	-10	-35	6	-21	-28	53	
Fra multietniske afd. til ikke-almene	-16	122	-11	38	1	-7	
Til multietniske afd. fra andre almene	20	-15	-19	-4	-6	-31	
Fra multietniske afd. til andre almene	-6	75	-12	-29	30	-13	

Lidt over halvdelen af de etniske minoriteters flytninger er forbundet med husstandsændringer, men blandt de der flytter internt i de multietniske boligområder er der oftere tale om uændrede husstande. Det gælder også tilflytterne fra andre almene boliger. Fraflytning sker oftere samtidigt med husstandsændringer.

Flytning fra forældre sker ofte ud af områderne og til ikke-almene boliger, men også i en vis udstrækning indenfor områderne.

Pardannelse sker generelt lidt sjældnere i forbindelse med flytninger til og fra de multietniske boligområder. Kun blandt tilflytteren fra det øvrige boligmarked er der lidt oftere par der flytter sammen. Andre sammenflytninger sker relativt oftere som fraflytning til ikke-almene boliger.

Skilsmisser sker oftest ud af de multietniske boligområder og sjældent i forbindelse med tilflytning. De skilte flytter oftest til andre almene boliger. Endelig er der blandt tilflytterne til de multietniske boligområder ofte personer, som er flyttet fra sammensatte husstande i ikke-almene boliger.

Familiesammensætningen blandt de flyttende

Der er visse forskelle mellem sammensætningen af familietyper blandt flyttestrømmene til og fra de multietniske boligområder, som det fremgår af Tabel 47.

Tabel 47. Husstande med anden etnisk baggrund end dansk i forskellige flyttestrømme til og fra multi-etniske boligområder fordelt på familietype.

	Enlig uden børn	Enlig med børn	Par uden børn	Par med børn	Stor- familie	Andre sam- mensatte husstande	Alle
Flytninger til multi-etniske omr.	26,5 %	13,6 %	11,4 %	34,0 %		14,4 %	100 %
Flytninger fra multi-etniske omr.	30,9 %	10,3 %	11,5 %	30,9 %	0,6 %	15,7 %	100 %
Internt i multi-etniske afd.	18,9 %	10,5 %	13,0 %	41,4 %	0,1 %	16,1 %	100 %
Til multi-etniske afd. fra ikke-almene	28,2 %	15,9 %	12,3 %	29,6 %		14,0 %	100 %
Fra multi-etniske afd. til ikke-almene	29,2 %	6,8 %	11,0 %	32,0 %	1,1 %	19,9 %	100 %
Til multi-etniske afd. fra andre almene	24,8 %	11,2 %	10,5 %	38,5 %		14,9 %	100 %
Fra multi-etniske afd. til andre almene	32,5 %	13,8 %	12,0 %	29,8 %	0,2 %	11,7 %	100 %
Alle etniske minoriteter	34,5 %	9,6 %	11,8 %	29,2 %	0,3 %	14,7 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til etniske minoriteter							
Flytninger til multi-etniske omr.	-23	42	-3	16		-2	
Flytninger fra multi-etniske omr.	-10	7	-3	6	100	7	
Internt i multi-etniske afd.	-45	9	10	42	-67	10	
Til multi-etniske afd. fra ikke-almene	-18	66	4	1		-5	
Fra multi-etniske afd. til ikke-almene	-15	-29	-7	10	267	35	
Til multi-etniske afd. fra andre almene	-28	17	-11	32		1	
Fra multi-etniske afd. til andre almene	-6	44	2	2	-33	-20	

Enlige med børn er meget overrepræsenteret blandt tilflytningerne til de multi-etniske boligområder, og de kommer først og fremmest fra ikke-almene boliger. Der er også relativt flere par med børn blandt tilflytterne, men disse kommer oftest fra andre almene boligområder. Der er desuden en markant overrepræsentation af børnefamilier blandt de interne flytninger i de multi-etniske boligområder. Det ser således ud til at børnefamilierne ofte rykker op internt i den almene sektor ved at flytte til eller indenfor de multi-etniske boligområder. Dette blev også påvist i den tidligere analyse af oprykningen (Skifter Andersen 2004).

Enlige uden børn flytter relativt sjældnere til og fra de multi-etniske boligområder og især sjældent indenfor områderne. Par uden børn flytter lidt sjældnere til de multi-etniske boligområder fra andre almene, men flytter ofte internt i områderne. Beboere i sammensatte husstande er ofte flyttet væk fra de multi-etniske boligområder til ikke almene boliger, men også internt i de multi-etniske boligområder. De flytter sjældent til andre almene boliger.

Beskæftigelse og social sammensætning

Vi har tidligere opdelt husstandene i undersøgelsen i nogle socialgrupper efter hovedpersonens (den der har højest indkomst) sociale situation og husstandens indkomst for de beskæftigede. I Tabel 48 ses hvordan husstandene i de forskellige flyttestrømme til og fra de multi-etniske boligområder er fordelt på socialgrupper.

Tallene bekræfter den ovenfor formulerede hypotese om, at tilflytterne til de multi-etniske boligområder er mere marginaliserede end fraflytterne. Blandt tilflytterne til multi-etniske boligområder er de beskæftigede væsentligt underrepræsenterede, og der er en overvægt af arbejdsløse og kontanthjælpsmodtagere. Omvendt er de beskæftigede – især de der har en højere husstandsindkomst – væsentligt overrepræsenterede blandt fraflytterne, mens der er færre kontanthjælpsmodtagere. De beskæftigede flytter oftest til ikke-almene boliger – ikke til de øvrige almene boligområder.

Tabel 48 Husstande med anden etnisk baggrund end dansk i forskellige flyttestrømme til og fra multietniske boligområder fordelt på socialgruppe.

	Førtidspen- sionister	Kontant- hjælpsmod- tagere mv.	Folkepensi- onister	Arbejdsløse mv	Studerende	Beskæftige- de lav ind- komst	Beskæftige- de højere indkomst
Flytninger til multietniske omr.	4,4 %	30,2 %	1,4 %	20,9 %	10,1 %	22,1 %	9,0 %
Flytninger fra multietniske omr.	4,2 %	17,2 %	1,5 %	15,8 %	11,2 %	25,1 %	22,9 %
Internt i multietniske afd.	5,2 %	30,3 %	2,6 %	22,8 %	6,8 %	21,3 %	9,0 %
Til multietniske afd. fra ikke-almene	4,0 %	30,9 %	1,2 %	19,8 %	9,7 %	23,9 %	8,7 %
Fra multietniske afd. til ikke-almene	1,4 %	12,2 %	0,7 %	10,8 %	11,6 %	26,3 %	34,4 %
Til multietniske afd. fra andre almene	4,8 %	29,4 %	1,7 %	22,1 %	10,5 %	20,2 %	9,2 %
Fra multietniske afd. til andre almene	7,0 %	22,1 %	2,3 %	20,7 %	10,8 %	23,8 %	11,8 %
Alle etniske minoriteter	4,4 %	24,6 %	2,3 %	16,1 %	11,6 %	23,8 %	14,7 %
Overrepræsentation i forhold til etniske minoriteter							
Flytninger til multietniske omr.	0	23	-39	30	-13	-7	-39
Flytninger fra multietniske omr.	-5	-30	-35	-2	-3	5	56
Internt i multietniske afd.	18	23	13	42	-41	-11	-39
Til multietniske afd. fra ikke-almene	-9	26	-48	23	-16	0	-41
Fra multietniske afd. til ikke-almene	-68	-50	-70	-33	0	11	134
Til multietniske afd. fra andre almene	9	20	-26	37	-9	-15	-37
Fra multietniske afd. til andre almene	59	-10	0	29	-7	0	-20

Arbejdsløse og kontanthjælpsmodtagere kommer ofte både fra andre almene og fra det øvrige boligmarked til de multietniske boligområder. Alle grupperne udenfor arbejdsmarkedet er desuden overrepræsenteret i de interne flytninger, dvs. de oftere flytter rundt indenfor de multietniske boligområder, mens de beskæftigede og studerende sjældnere gør det. Førtidspensionisterne flytter oftere væk fra de multietniske boligområder til andre almene boligområder, men sjældent til det øvrige boligmarked.

Husstandsindkomsten

En sammenligning af indkomsterne hos de til- og fraflyttende husstande (Tabel 49) bekræfter det ovenfor viste mønster.

Generelt har de fraflyttende husstande en højere indkomst end gennemsnittet for alle flyttende etniske minoriteter, mens de tilflyttede har en lavere indkomst end gennemsnittet. Dette bliver endnu tydeligere når man ser separat på par med børn, hvor fraflytterne har en indkomst, som er 30 pct. højere end gennemsnittet for disse. Det er især de, der flytter helt ud af den almene sektor, der har en høj indkomst, mens husstande, der flytter til andre almene boliger tjener mindre end gennemsnittet.

Lavest indkomst er der blandt de par med børn, som flytter internt i de multietniske boligområder.

Tabel 49. Gennemsnitlig husstandsindkomst for etniske minoriteter, der er til- og fraflyttende fra de multi-etniske boligområder (1000 kr. 2002).

	Alle flyttende	Par med børn
Flytninger til multi-etniske omr.	240	296
Flytninger fra multi-etniske omr.	283	370
Internt i multi-etniske afd.	251	239
Til multi-etniske afd. fra ikke-almene	235	289
Fra multi-etniske afd. til ikke-almene	339	350
Til multi-etniske afd. fra andre almene	245	270
Fra multi-etniske afd. til andre almene	228	260
Alle etniske minoriteter	255	287
Afvigelse i forhold til flyttende etniske minoriteter		
Flytninger til multi-etniske omr.	-6	3
Flytninger fra multi-etniske omr.	11	29
Internt i multi-etniske afd.	-2	-17
Til multi-etniske afd. fra ikke-almene	-8	1
Fra multi-etniske afd. til ikke-almene	33	22
Til multi-etniske afd. fra andre almene	-4	-6
Fra multi-etniske afd. til andre almene	-11	-9

Til- og fraflytningen fra almene boligområder

På samme måde, som vi ovenfor har analyseret flyttestrømmene til og fra de multi-etniske boligområder, vil vi i det følgende se på flytningerne til og fra alle almene boliger og fra de øvrige almene boligområder. Vi ser på sammensætningen af alle, der flytter til og fra almene boliger, på de der flytter internt i sektoren udenfor de multi-etniske boligområder, og på de der flytter til og fra disse almene boliger til det øvrige boligmarked. Endelig sammenlignes med flytningerne mellem boliger udenfor den almene sektor.

Husstande med forskellig tilknytning til Danmark

I Tabel 50 ses, hvordan de flyttende husstande i forskellige flyttestrømme til og fra den almene sektor er fordelt på husstandens grad af tilknytning til Danmark.

Det ses, at jo mindre tilknytningen er til Danmark, jo hyppigere flytter man til almene boliger, selv om overrepræsentationen for de etniske minoriteter ikke er nær så høj som for tilflytningen til de multi-etniske boligområder. Blandede husstande, efterkommere og danske statsborgere flytter ikke hyppigere til almene boliger end resten af befolkningen. De sidst tilkomne etniske minoriteter er desuden overrepræsenteret blandt tilflytterne fra det øvrige boligmarked til almene boliger udenfor de multi-etniske boligområder.

Ser man på fraflytningen er forholdet det omvendte, idet andelen stiger med tilknytningen til Danmark. Det er også bemærkelsesværdigt at de etniske minoriteter som helhed oftere fraflytter almene boliger end danskerne gør det.

De interne flytninger i den almene sektor udenfor de multi-etniske boligområder følger samme mønster som disse, men overrepræsentationen af etniske minoriteter er mindre dramatiske. Det er isært de ældre indvandrere og de, der har dansk statsborgerskab, der flytter rundt her.

Ser man på flytninger mellem boliger udenfor den almene sektor er alle de etniske minoriteter væsentlig underrepræsenteret uanset tilknytningsforhold.

Tabel 50 Husstande i forskellige flyttestrømme til og fra almene boligområder fordelt på husstandens grad af tilknytning til Danmark.

	Alle personer fra DK og ri-ge lande	Etnisk blandede husst.	Efter-kommere	Indvandrere med dansk statsborgerskab	Indvandrere før 1990	Indvandrere efter 1990	I alt
Flytninger til almene.	90,6 %	2,6 %	0,3 %	1,6 %	0,5 %	4,5 %	100 %
Flytninger fra almene.	88,3 %	4,1 %	0,7 %	3,1 %	0,6 %	3,2 %	100 %
Internt i andre almene afd.	86,0 %	3,4 %	0,4 %	3,8 %	1,0 %	5,4 %	100 %
Til andre almene fra ikke-almene	92,0 %	2,4 %	0,2 %	1,2 %	0,4 %	3,7 %	100 %
Fra andre almene til ikke-almene	90,1 %	3,9 %	0,5 %	2,3 %	0,4 %	2,6 %	100 %
Mellem ikke-almene boliger	94,4 %	3,6 %	0,1 %	0,6 %	0,1 %	1,2 %	100 %
Alle flytninger	91,9 %	3,5 %	0,3 %	1,5 %	0,3 %	2,5 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til alle flyttende							
Flytninger til almene.	-1	-26	0	7	67	80	
Flytninger fra almene.	-4	17	133	107	100	28	
Internt i andre almene afd.	-6	-3	33	153	233	116	
Til andre almene fra ikke-almene	0	-31	-33	-20	33	48	
Fra andre almene til ikke-almene	-2	11	67	53	33	4	
Mellem ikke-almene boliger	3	3	-67	-60	-67	-52	

Etniske minoriteter fra forskellige landegrupper

I alt var der 2500 husstande med etniske minoriteter, der flyttede til almene boliger i 2002, mens der var 1800, som flyttede væk. I Tabel 51 ses på sammensætningen af de flyttende etniske minoriteter med hensyn til, hvilke lande de stammer fra.

Tabel 51. Husstande med anden etnisk baggrund end dansk i forskellige flyttestrømme til og fra almene boligområder fordelt på landegrupper.

	Tyrkiet	Paki- stan	Arabiske lande	Iran	Afgha- nistan	So- malia	Balkan og Øst- europa	Andre asiatiske lande	Andre af- rikanske lande	Andre lande	I alt
Flytninger til almene.	10,7 %	2,9 %	27,1 %	7,0 %	7,5 %	8,5 %	13,5 %	13,8 %	6,3 %	2,7 %	100 %
Flytninger fra almene.	18,1 %	3,2 %	19,8 %	9,0 %	3,1 %	5,6 %	15,5 %	20,7 %	3,1 %	2,0 %	100 %
Internt i andre almene afd.	13,0 %	2,0 %	24,6 %	10,0 %	4,1 %	9,2 %	17,9 %	12,2 %	4,6 %	2,5 %	100 %
Til andre almene fra ikke-almene	9,7 %	2,5 %	26,8 %	7,4 %	9,0 %	7,7 %	14,0 %	14,2 %	5,9 %	2,8 %	100 %
Fra andre almene til ikke-almene	15,6 %	3,1 %	20,5 %	10,1 %	3,8 %	5,8 %	14,8 %	21,2 %	3,0 %	2,1 %	100 %
Mellem ikke-almene boliger	9,1 %	4,3 %	19,1 %	6,2 %	6,0 %	4,3 %	14,6 %	24,3 %	6,2 %	5,9 %	100 %
Alle flytninger	12,5 %	3,1 %	24,1 %	7,3 %	4,8 %	7,5 %	15,2 %	17,3 %	4,8 %	3,3 %	100 %
Overrepræsentation i forhold til flyttende etniske minoriteter											
Flytninger til almene.	-14	-6	12	-4	56	13	-11	-20	31	-18	
Flytninger fra almene.	45	3	-18	23	-35	-25	2	20	-35	-39	
Internt i andre almene afd.	4	-35	2	37	-15	23	18	-29	-4	-24	
Til andre almene fra ikke-almene	-22	-19	11	1	88	3	-8	-18	23	-15	
Fra andre almene til ikke-almene	25	0	-15	38	-21	-23	-3	23	-38	-36	
Mellem ikke-almene boliger	-27	39	-21	-15	25	-43	-4	40	29	79	

Flyttemønstret til alle almene boliger er ikke helt det samme, som når man ser på de multietniske boligområder alene. Somalier og araber er også her overrepræsenteret, men ikke så meget som afghanerne og indvandrere fra andre afrikanske lande.

Tyrkerne, pakistanerne, iranerne, østeuropæerne og andre asiater optræder oftere blandt fraflytterne og sjældnere blandt tilflytterne til almene boliger. Dette tyder på at disse grupper er på vej ud af den almene sektor. Det

er dog kun tyrkerne og asiaterne, der reelt har en nettoaflytning fra almene boliger.

Ser man på de interne flytninger i den almene sektor udenfor de multi-etniske boligområder, så bruges de ofte af iranere, somalier og østeuropæere. Dette adskiller sig fra de multi-etniske boligområder, hvor iranerne og østeuropæerne var underrepræsenteret, mens araberne i stedet var overrepræsenteret. Dette tyder på at nogle grupper – iranere, afghanere og østeuropæere – foretrækker at bosætte sig i almene boliger, som ikke ligger i de multi-etniske boligområder. Men iranerne flytter også ofte væk igen, mens afghanerne er stærkt repræsenteret blandt tilflytterne fra det øvrige boligmarked.

Blandt de, der flytter på boligmarkedet udenfor den almene sektor, er især pakistanerne, afghanerne og andre asiater og afrikanere. De, der flytter sjældent her er især somalier, tyrkere, arabere og iranere.

Beskæftigelse og social sammensætning

I Tabel 52 ses, hvordan husstandene i de forskellige flyttestrømme til og fra de almen boligområder er fordelt på socialgrupper.

Tabel 52. Husstande med anden etnisk baggrund end dansk i forskellige flyttestrømme til og fra almene boliger fordelt på socialgruppe.

	Førtidspensionister	Kontanthjælpsmodtagere mv.	Folkepensionister	Arbejdsløse mv	Studerende	Beskæftigede lav indkomst	Beskæftigede højere indkomst
Flytninger til almene.	4,9 %	33,4 %	2,2 %	19,1 %	9,0 %	22,1 %	7,2 %
Flytninger fra almene.	2,2 %	14,1 %	1,2 %	11,5 %	13,1 %	23,6 %	31,8 %
Internt i andre almene afd.	6,2 %	25,4 %	2,9 %	17,9 %	9,8 %	23,5 %	12,3 %
Til andre almene fra ikke-almene	5,2 %	34,2 %	2,5 %	18,9 %	8,8 %	21,5 %	6,7 %
Fra andre almene til ikke-almene	2,5 %	14,9 %	1,3 %	11,9 %	13,8 %	22,4 %	30,6 %
Mellem ikke-almene boliger	3,1 %	21,6 %	2,7 %	11,7 %	15,3 %	26,5 %	15,5 %
Alle flytninger	4,4 %	24,6 %	2,3 %	16,1 %	11,6 %	23,8 %	14,7 %
Overrepræsentation i forhold til flyttende etniske minoriteter							
Flytninger til almene.	11	36	-4	19	-22	-7	-51
Flytninger fra almene.	-50	-43	-48	-29	13	-1	116
Internt i andre almene afd.	41	3	26	11	-16	-1	-16
Til andre almene fra ikke-almene	18	39	9	17	-24	-10	-54
Fra andre almene til ikke-almene	-43	-39	-43	-26	19	-6	108
Mellem ikke-almene boliger	-30	-12	17	-27	32	11	5

Flytningerne til og fra alle almene boliger følger i vid udstrækning det samme sociale mønster som til- og fraflytningen fra de multi-etniske boligområder. Husstande i beskæftigelse med højere indkomst (over 400.000 i 2002) er i endnu højere grad overrepræsenteret blandt fraflytterne og underrepræsenteret blandt tilflytterne, mens beskæftigede med lav indkomst ligger nogenlunde på gennemsnittet. Omvendt er der mange førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse etniske minoriteter blandt tilflytterne til almene boliger og færre blandt fraflytterne. Og de samme grupper udenfor arbejdsmarkedet flytter også ofte internt i den almene sektor udenfor de multi-etniske boligområder på samme måde, som de gjorde her.

Ser man på flytningerne udenfor den almene sektor så er der også her en underrepræsentation af førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse. Der er kun en lille overrepræsentation af de beskæftigede, hvilket tyder på, at deres flytninger først og fremmest går fra almene boliger til andre boliger. Studerende derimod – og til en vis grad pensionister – flytter oftere mellem andre boliger end de almene.

Statistiske analyser af etniske minoriteters boligvalg og flytninger

I de forrige kapitler er etniske minoriteters flytninger og boligvalg beskrevet på forskellige måde ved hjælp af tabeller, hvor betydningen af én eller flere variable belyses. Flytninger og boligvalg er imidlertid en kompliceret proces, hvor mange forskellige forhold har betydning. Vi ved fra de indledende afsnit, at etniske minoritetshusstande på mange måder afviger fra danske mht. beskæftigelse, familietype og lokalisering. Alle disse variable har en samtidig betydning for boligvalget, og for at kunne identificere betydningen af vigtige variable, som grad af integration og herkomst mv., er det nødvendigt at gennemføre statistiske analyser, som kompensere for de forskelle, der er mellem danskere og etniske minoriteter.

Hypoteser, som skal undersøges

I det følgende gennemføres en række statistiske analyser for at belyse forskellige hypoteser om etniske minoriteters boligvalg og flytninger. Det drejer sig om følgende:

- Flytter etniske minoriteter oftere til almene boliger og til multietniske boligområder når man tager hensyn til fx deres familieforhold, indkomst og beskæftigelse mv. ?
- Er det de mindst integrerede og de dårligst stillede etniske minoriteter, som flytter til almene boliger og til multietniske boligområder?
- Flytter de etniske minoriteter oftere til boligområder med mange landsmænd, og hvilke typer af almene boliger og boligområder vælger de?
- Er fraflytterne fra almene boliger og multietniske boligområder mere integrerede og mere velstillede end tilflytterne og de, der flytter internt i afdelingerne?

I de statistiske analyser er valgt variable ud fra hypoteser om, hvad der har betydning for husstandenes boligvalg, som vist i tidligere flytteundersøgelser (fx Ærø 2001). Det antages at familieforholdene har stor betydning, dvs. om man er par/enlig, har børn, og hvor gammel man er. Indkomst og beskæftigelse har betydning for, om man vælger at leje eller eje. Den dårligst stillede gruppe er kontanthjælpsmodtagerne (og startydelse). Boligmarkedet er forskelligt i de større og mindre byer, hvilket påvirker valgmulighederne. Også andelen af hhv. almene boliger og ejerboliger i kommunen kan have betydning, samt i hvor høj grad man som boligsøgende konkurrerer med andre arbejdsløse og etniske minoriteter om boligerne. Endelig kan omstændighederne ved flytningen og den forrige bolig have betydning. Når man flytter indenfor samme byområde, kan man have bedre muligheder og kendskab til markedet, end når man flytter over større afstande mellem regionerne. Husstande, der tidligere har boet i relativt små boliger, kan have et større behov for at finde en ny bolig hurtigt og har dermed mindre tid til at finde den rigtige bolig. Endeligt er der særlige muligheder indenfor den almene sektor for at anvende den interne oprykning til at få en bedre bolig (Skifter Andersen 2004), som kan betyde, at man er mere tilbøjelig til at gøre dette.

De forhold, der er valgt til at karakterisere sammenhængen mellem etniske minoriteters tilhørsforhold til Danmark og deres boligvalg er, om de er født i Danmark (efterkommere), om de er danske statsborgere, hvor længe de har været i landet, og om de kommer fra flygtningelandene.

Statistisk metode og anvendte variable

Den statistiske metode, som anvendes, er logistisk regression. Der opbygges en række statistiske modeller, som tester hvilke variable, der har betydning for, om en husstand flytter til en bestemt boligtype, fx almene boliger. I modellerne indgår en række forklaringsvariable (såkaldte uafhængige variable), hvis betydning for valget af boligtype i samspillet med de andre variable måles.

Resultaterne fra analyserne baseres på de såkaldte 'odds ratios' for hver af de uafhængige variable i analysen. Det er tal, der viser, hvor meget sandsynligheden for, at en husstand flytter til en bestemt boligtype, øges, når værdien af den uafhængige variabel øges med enheden 1. Resultaterne bringes som den procentdel, sandsynligheden øges med. For eksempel viser Tabel 53, første kolonne, at sandsynligheden for, at en flyttende husstand flytter til en almen bolig, alt andet lige øges med 8 pct., når hovedpersonens alder øges med 10 år, og at den falder med 16 pct. når hovedpersonen er i beskæftigelse.

Følgende forklaringsvariable er anvendt i de statistiske modeller:

Integrationsvariable:

- *Statsborgerskab?*: Har hovedpersonen dansk statsborgerskab?
- *Efterkommer?*: Er hovedpersonen født i Danmark, men med forældre der er indvandrere?
- *Fra flygtningelande?* Kommer hovedpersonen fra et af de lande, hvor mange flygtninge kommer fra? (se side 29)
- *Opholdstid/10 år*: Antal år divideret med 10, som hovedpersonen har opholdt sig i Danmark

Husstandsvariable:

- *Alder/10*: Hovedpersonens alder divideret med 10.
- *Børn?* Er der børn under 18 år i husstanden?
- *Par?* Er der et par i husstanden efter Danmarks Statistiks kriterier?
- *Husstandsindkomst/100.000*: Den samlede bruttoindkomst divideret med 100.000
- *Beskæftigelse?* Er hovedpersonen i beskæftigelse efter de tidligere definerede kriterier (se side 40)
- *Kontanthjælpsmodtager?* Er hovedpersonen kontanthjælpsmodtager efter de tidligere definerede kriterier (se side 40)

Boligens beliggenhed:

- *Hovedstadsområdet?* Ligger den valgte bolig i hovedstadsområdet, som tidligere defineret (se side 43)
- *Bystørrelse*: Kode for byområdets størrelse i antal beboere. (værdier fra 1 til 13, hvor 1 er Hovedstadsområdet og 13 er landdistrikter)
- *Procent ejerboliger i kommune/10*: Andelen af boliger i kommunen, som er ejerboliger divideret med 10.
- *Procent almene boliger i kommune/10*: Andelen af boliger i kommunen, som er almene divideret med 10.
- *Procent etn. min. i kommune/10*: Andelen af beboere i kommunen, som tilhører etniske minoriteter divideret med 10.
- *Procent arbejdsløse i kommune/10*: Andelen af beboere i kommunen, som er enten førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere eller dagpengemodtagere divideret med 10

Flytningen:

- *I samme by?*: Flytningen er sket indenfor samme byområde.
- *Mellem regioner?* Flytningen er sket fra en region til en anden som defineret tidligere (se side 57)

Den tidligere bolig:

- *Fra almen bolig?* Var den fraflyttede bolig en almen bolig?
- *Pladsforhold i bolig før/10*: antal m² per person i den forrige bolig.

Valg af boligtyper

I disse analyser undersøger vi, om der er større eller mindre sandsynlighed for, at etniske minoriteter flytter til forskellige boligtyper. Først er opbygget en statistisk model, der forklarer tilflytningen til almene boliger, hvor etniske minoriteter ikke indgår som en særskilt variabel, for at få et overblik over, hvad de øvrige uafhængige variable betyder. Dernæst er opbygget 5 modeller, som forklarer tilflytningen til hhv. alle almene boliger, de multietniske boligområder, private udlejningsboliger og andelsboliger, ejerlejligheder og parcelhuse. I alle disse analyser indgår der også en variabel, som fastsætter, om husstanden består af etniske minoriteter eller ej (ikke blandede husstande).

I analysen indgår alle flyttede husstande, som ikke er tilflyttede dvs. flyttet til en bolig, hvor der i forvejen bor andre. Resultaterne af de 6 analyser fremgår af Tabel 53.

Tabel 53. Resultaterne af 6 logistiske regressionsanalyser, som søger at forklare hvilke faktorer, der bestemmer om en husstand er flyttet til en bestemt boligtype.

	Almene boliger		Multietniske omr.	Privat udl. mv.	Ejerlejligheder	Parcelhuse
	Model uden etniske variable	Model med				
Etnisk minoritet?		125 %	408 %	-57 %	61 %	-34 %
Alder/10	8 %	8 %	-2 %*)	-8 %	1 %	16 %
Børn?	73 %	68 %	84 %	-28 %	-55 %	74 %
Par	2 %*)		12 %	-8 %	-8 %	200 %
Husstandsindkomst/100.000)	-27 %	-27 %	-19 %	-15 %	6 %	40 %
Beskæftigelse?	-16 %	-15 %	-7 %*)	18 %	205 %	155 %
Kontanthjælpsmodtager?	60 %	40 %	86 %	12 %	-82 %	-86 %
Hovedstadsområdet	-15 %	-17 %	-71 %	-32 %	67 %	-21 %
Bystørelseskode	-9 %	-8 %	-16 %	-1 %	-21 %	11 %
I samme by?	20 %	19 %		-4 %	-9 %	-11 %
Mellem regioner?	-26 %	-26 %	12 %	4 %	-7 %*)	-4 %*)
Procent ejerboliger i kommune/10	27 %	28 %	-22 %	-26 %	3 %	62 %
Procent almene i kommune/10	76 %	77 %	-19 %	-39 %	-9 %	34 %
Procent etn. min. i kommune/10			357 %	-8 %	37 %	3 %*)
Procent arbejdsløse i kommune/10	-4 %	-4 %	43 %	5 %	5 %*)	5 %
Fra almen bolig?	307 %	288 %	132 %	-55 %	-56 %	-37 %
Pladsforhold i bolig før/10	-3 %	-3 %	-5 %	1 %	2 %	4 %
Nagelkerke R2	0,289	0,3	0,219	0,157	0,163	0,488
Korrekt forudsagte cases %	79,7	79,8	97,7	64,5	94,8	85,6

Note: Tallene i tabellen viser, hvor mange procent sandsynligheden øges for valg af den pågældende boligtype, når de uafhængige variable stiger med én enhed. Alle viste resultater har en statistisk signifikans under 0,01 undtagen de med *) mærkede, som ligger mellem 0,01 og 0,05. Manglende felter er insignifikante.

De nederste rækker i tabellen viser, at modellerne i et rimeligt omfang er i stand til at forklare boligvalgene. Den første model kan fx forklare ca. 80 pct. af de faktiske valg af almene boliger.

Tilflytningen til almene boliger

Den første model for tilflytning til almene boliger viser, som ventet, en stærk negativ sammenhæng med indkomst og beskæftigelse. Der er – alt andet lige – en væsentlig større sandsynlighed for, at familier med børn flytter i almene boliger. Dette må ses i relation til, at det drejer sig om familier med lavere indkomst.

Den geografiske lokalisering spiller ind på forskellig måde, som gensidigt påvirker hinanden. Som man kunne vente flytter husstandene oftere til al-

mene boliger, jo flere der er af dem i kommunen, men det er en kombineret effekt af mange almene boliger og mange ejerboliger, dvs. få private udlejningsboliger mv., som øger tilflytningen til de almene boliger. Når der er taget hensyn til dette, har det stort set ingen betydning, hvordan beboersammensætningen er i kommunen med hensyn til andelen af arbejdsløse og etniske minoriteter. Der er også under hensyntagen til boligsammensætningen relativt færre i Hovedstadsområdet, som flytter til almene boliger (selv om det i faktiske tal er omvendt).

Der er imidlertid også to variable vedrørende den tidligere bolig og flytteafstanden, som har markant betydning for tilflytningen til almene boliger. For det første har husstande, der flytter fra en almen bolig, en meget større sandsynlighed for at flytte til en anden almen bolig (fire gange så stor). Det må hænge sammen med oprykningens retten i den almene sektor (se Skifter Andersen 2004) og de senere års pres på sektoren, som har gjort det svært for udefrakommende at komme ind i boligerne. Dette afspejles også i, at det især er i forbindelse med flytninger inden for den samme by, at man flytter til almene boliger, og sjældnere ved flytning mellem regionerne.

Det fremgår af tabellens anden kolonne, første linie, at etniske minoriteter mere end dobbelt så ofte (øget sandsynlighed på 125 pct.) flytter til almene boliger, når man tager hensyn til de anvendte baggrundsfaktorer.

Sammenligner man i øvrigt med den generelle model i den første kolonne, ses det, at introduktionen af etniske minoriteter som ny variabel i en vis udstrækning ændrer betydningen af nogle af de øvrige. Det gælder især for variablene Kontanthjælp? og Fra almen bolig?. Dette kan forklares ved, at overhyppigheden af tilflytning af kontanthjælpsmodtagere har en sammenhæng med, at mange af dem er etniske minoriteter, og at overrepræsentationen af flytninger mellem almene boliger i en vis udstrækning skyldes, at det er etniske minoriteter, der benytter oprykningens ordning (se Skifter Andersen 2004).

Tilflytningen til de multietniske boligområder

Som tidligere vist er der en væsentligt større sandsynlighed for at etniske minoriteter flytter til de multietniske boligområder. Analysen viser, at de alt andet lige flytter ca. fem gange oftere til disse områder. Men dette er mindre end den faktiske overrepræsentation af etniske minoriteter blandt tilflytterne, der er 7-8 gange større end gennemsnittet, som vist i Tabel 36, side 64. En del af årsagerne til, at etniske minoriteter så ofte flytter til de multietniske boligområder, kan således forklares ved andre variable, som deres indkomst, familieforhold mv. Nedenfor vil vi desuden undersøge, hvad beboersammensætningen i områderne betyder.

Ved sammenligning mellem kolonne 2 og 3 kan man desuden se visse forskelle mellem, hvad der forklarer tilflytningen til hhv. de multietniske boligområder og alle almene boliger. Der er oftere tale om børnefamilier og par, der er kontanthjælpsmodtagere. De findes især i kommuner med en stor andel af etniske minoriteter og mange arbejdsløse. Disse variable slår så stærkt igennem, at andelen af almene boliger og ejerboliger får en negativ betydning – dvs. at de relativt oftere findes i kommuner med færre almene boliger og sjældnere i Hovedstadsområdet. Dette resultat blev også fundet i den tidligere analyse af beboersammensætningen i almene boliger (Skifter Andersen 2005).

Et interessant resultat er, at tilflytning til de multietniske boligområder sker oftere, når man flytter mellem regionerne, samt at flytning indenfor samme by ikke har nogen signifikant betydning. Det har også en relativt mindre betydning, at man flytter fra en anden almen bolig. Disse resultater peger hen imod, at de multietniske boligområder har en anden funktion på boligmarkedet end de øvrige almene boliger. Det er nemmere for udefrakommende, at flytte ind i de multietniske boligområder, og de bruges sjældnere i forbindelse med intern oprykning i boligselskaberne.

Den nederste variabel peger imod, at tilflytterne til multietniske boligområder oftere kommer fra dårligere pladsforhold (m² bolig per person) i den tidligere bolig. Dette kan tyde på, at det især er husstande med et mere akut behov for at få en større bolig, som flytter til de multietniske boligområder.

Tilflytningen til private udlejningsboliger og andelsboliger

Den statistiske analyse vist i fjerde kolonne i Tabel 53 viser, at private udlejningsboliger og andelsboliger er den del af boligmarkedet, hvor etniske minoriteter med mindst sandsynlighed flytter til. Forklaringen kan være, at disse dele af boligmarkedet er meget lukkede og kræver personlige forbindelser og netværk, som de etniske minoriteter ikke har.

Tilflytterne til private udlejningsboliger mv. er relativt oftere i beskæftigelse, men har en mindre indkomst. De har sjældent børn og er lidt oftere enlige. Det er oftest i kommuner med flere private udlejningsboliger mv. (sjældnere almene og ejerboliger), at der, som forventet, sker en indflytning i disse boliger. Tilflytterne kommer sjældent fra almene boliger, og det er relativt set lidt oftere nogen, der har flyttet mellem regionerne.

Tilflytningen til ejerlejligheder

De tidligere analyser viste, at nogle af de etniske minoriteter ofte flytter til ejerlejligheder. Femte kolonne i Tabel 53 viser også, at der er en højere sandsynlighed for, at etniske minoriteter flytter til ejerlejligheder. Selvom denne del af boligmarkedet er væsentligt dyrere at bo i end private udlejningsboliger mv., så er adgangen til disse boliger tilsyneladende lettere for etniske minoriteter.

Tilflytterne til ejerlejligheder har en stor sandsynlighed for at være i beskæftigelse og en lidt højere indkomst. De har meget sjældent børn og er lidt oftere enlige. De findes væsentligt oftere i Hovedstadsområdet og sjældent i de mindre byer. Det er samtidigt ofte kommuner med mange etniske minoriteter. Indflytterne kommer sjældent fra almene boliger.

Tilflytningen til parcelhuse

Etniske minoriteter flytter sjældnere til parcelhuse, men oftere end til private udlejningsboliger mv. Sammenligner man med den faktiske andel af etniske minoriteter, som flytter i parcelhuse (se fx i Tabel 36, side 64), så ser man at en del af forklaringen på denne lave andel er lavere indkomst, geografisk lokalisering og andre variable. Men der er også, når man tager hensyn til dette, en mere end 30 pct. lavere sandsynlighed for at etniske minoriteter vælger parcelhuse.

Tilflytterne til parcelhuse er først og fremmest par med børn, i beskæftigelse og med høj husstandsindkomst. De vælges især udenfor Hovedstadsområdet og i de mindre byer med mange ejerboliger. Indflytterne kommer sjældent fra almene boliger, men dog ikke helt så sjældent som for tilflytterne til private udlejningsboliger mv. og ejerlejligheder.

Sammenhængen mellem grad af integration og boligvalg

Som beskrevet ovenfor har vi en række variable i databasen, som kan bruges til at karakterisere etniske minoriteters tilhørsforhold til Danmark, og som kan bruges som indikatorer for graden af integration i det danske samfund. Det er, om de er efterkommere, dvs. født i Danmark, om de har dansk statsborgerskab, hvor mange år de har boet her, og om de kommer fra flygtningelands, og dermed måske ikke selv har valgt at udvandre.

I de efterfølgende statistiske analyser anvendes kun flyttende etniske minoriteter og kun de, der ikke er tilflyttet en eksisterende husstand. Der ses på, i hvilken udstrækning integrationsvariablene kan forklare valget af boligtype i sammenhæng med de øvrige anvendte forklaringsvariable.

Tabel 54. Resultaterne af 6 logistiske regressionsanalyser, som søger at forklare hvilke faktorer, der bestemmer, om en **etnisk minoritets husstand** er flyttet til en bestemt boligtype.

	Almene boliger		Multietni- ske omr.	Privat udl. mv.	Ejerlejligh- heder	Parcel- huse
	Model uden et- niske variable	Model med				
Statsborgerskab?		-19 %	-9 %*)		19 %*)	132 %
Efterkommer?		-33 %		26 %*)	109 %	148 %
Fra flygtningelande?		37 %	22 %	-19 %	-26 %	-19 %*)
Opholdstid/10 år						
Alder/10	13 %	11 %		-5 %*)	-16 %	45 %
Børn?	52 %	49 %	49 %	-22 %	-39 %	180 %
Par	56 %	53 %	61 %		31 %	102 %
Husstandsindkomst/100.000)	-24 %	-23 %	-13 %	-10 %	20 %	62 %
Beskæftigelse?	-20 %	-19 %	-20 %	25 %	158 %	147 %
Kontanthjælpsmodtager?	52 %	36 %	20 %	20 %	-89 %	-86 %
Hovedstadsområdet	-55 %	-52 %	-85 %	60 %	176 %	-30 %
Bystørelseskode	-8 %	-8 %	-19 %	9 %	-19 %	15 %
I samme by?	32 %	34 %	16 %	-27 %*)	-34 %	
Mellem regioner?	-27 %	-25 %	40 %		-36 %*)	
Procent ejerboliger i kommune/10			-33 %	-17 %	18 %	48 %
Procent almene i kommune/10	37 %	40 %	-33 %	-43 %	-13 %	36 %
Procent etniske minoriteter. min. i kommune/10			395 %	-34 %	55 %	
Procent arbejdsløse i kommune/10			69 %	14 %*)		21 %*)
Fra almen bolig?	201 %	197 %	122 %	-65 %	-42 %	
Pladsforhold i bolig før/10	-4 %	-3 %	-8 %	5 %	5 %*)	7 %
Nagelkerke R2	0,253	0,26	0,19	0,225	0,26	0,466
Korrekt forudsagte cases %	68,6	68,9	83	76,6	94,3	94,1

Note: Tallene i tabellen viser, hvor mange procent sandsynligheden øges for valg af den pågældende boligtype, når de uafhængige variable stiger med én enhed. Alle viste resultater har en statistisk signifikans under 0,01 undtagen de med *) mærkede, som ligger mellem 0,01 og 0,05.

I Tabel 54 ses resultaterne af seks analyser af, hvad der forklarer etniske minoriteters tilflytning til forskellige boligtyper.

Som tidligere er der først en model for tilflytning til almene boliger uden etniske variable (første kolonne). Ved at sammenligne denne med første kolonne i Tabel 53 ses nogle forskelle på, hvad der forklarer etniske minoriteters boligvalg og alle flytningers. For etniske minoriteter er der en lagt større sandsynlighed blandt par for at flytte til almene boliger, dvs. færre enlige. Der er også næsten samme negative sammenhæng med højere indkomst og beskæftigelse, dvs. at tilflyttede etniske minoriteter til almene boliger især er husstande, hvor hovedpersonen er udenfor arbejdsmarkedet, husstandsindkomsten er lav, og der er mange kontanthjælpsmodtagere. De flytter især ind i almene boliger i de kommuner, som har mange almene boliger, alt andet lige relativt oftere udenfor Hovedstadsområdet. De flytter endnu oftere til almene boliger indenfor samme by, men kommer lidt sjældnere end alle flytninger fra en anden almen bolig. Der er dog stadig en væsentlig større sandsynlighed for at vælge en ny almen bolig, når de etniske minoriteter flytter fra en anden almen.

Tilflytning til almene boliger

I anden kolonne i tabellen ses det, at integrationsvariablene har en væsentlig betydning for boligvalget vedrørende almene boliger. Efterkommerne og de, der har dansk statsborgerskab, bosætter sig alt andet lige sjældnere i almene boliger end de øvrige etniske minoriteter. Indvandrere fra flygtninge-

landene gør det derimod noget oftere. Opholdstiden er ikke kommet ud som en signifikant variable, men dette skyldes delvist, at den har en stærk korrelation med flygtningevARIABLEN, idet flygtninge ofte er de sidst tilkomne indvandrere. En analyse af interaktionen mellem disse to variable har dog ikke vist signifikans.

Tilflytning til de multi-etniske boligområder

Når man ser på de multi-etniske boligområder har integrationsvariablene imidlertid ikke samme stærke betydning. Der er dog fortsat en mindre sandsynlighed for at de, der har dansk statsborgerskab, flytter til områderne, og en større for at flytningene gør det, men niveauet er lavere.

Etniske tilflyttere til de multi-etniske boligområder er lidt bedre stillede end tilflytterne til alle almene boliger. Større indkomst har en mindre negativ betydning og kontanthjælp en mindre positiv. Sammenligner man med de faktorer, som forklarer alle flyttede husstands valg af multi-etniske boligområder (Tabel 53), så ses det, at større indkomst ikke har så stor en negativ betydning for, at etniske minoriteter vælger områderne, men til gengæld at beskæftigelse betyder, at de relativt sjældnere gør det.

Nogle af de variable, som beskriver den geografiske placeringens betydning for etniske minoriteters boligvalg er væsentlig anderledes for de multi-etniske boligområder end for almene boliger som helhed, hvilket afspejler, at disse områder ligger i særlige kommuner, der generelt har mange etniske minoriteter og arbejdsløse. Analysen viser også, som vist i Tabel 41, at tilflytterne til de multi-etniske boligområder oftere kommer fra andre regioner og sjældnere fra samme by og fra en almen bolig.

Tilflytning til private udlejningsboliger og andelsboliger

I forhold til indflytning i private udlejningsboliger mv. er der en større sandsynlighed for at etniske minoriteter flytter ind, hvis de er efterkommere, en mindre hvis de er fra flygtningelandene. Statsborgerskab og opholdstid har ikke signifikant betydning.

Tilflytning til ejerlejligheder

Etniske minoriteter med statsborgerskab og især efterkommere har en relativt større sandsynlighed for at flytte i ejerlejligheder. Flygtninge en mindre sandsynlighed. I forhold til de private udlejningsboliger mv. er der den forskel at etniske minoriteter, som flytter i ejerlejligheder hyppigt gør det i kommuner med mange etniske minoriteter og enten i Hovedstadsområdet eller mindre byer.

Tilflytning til parcelhuse

Også ved tilflytning til parcelhuse har de forventet mere integrerede husstande en væsentligt større hyppighed for indflytning. Alt andet lige er der mere end dobbelt så stor sandsynlighed for at etniske minoriteter med dansk statsborgerskab flytter til parcelhuse og 2,5 gange så stor for efterkommere. Tilflytterne til parcelhuse er relativt ældre, er oftere par med børn i beskæftigelse med højere indkomst. Det er oftere i mindre kommuner med mange ejerboliger – sjældnere i Hovedstadsområdet.

Forskelle mellem etniske gruppers boligvalg

På samme måde som ovenfor er gennemført statistiske analyser af, hvilken betydning den etniske baggrund, dvs. hvilke landegrupper man tilhører, har for sandsynligheden for, at husstanden flytter til en bestemt boligtype. Analysen er baseret på alle flyttende husstande, som ikke er tilflytning.

Tabel 55. Resultaterne af 5 logistiske regressionsanalyser, som søger at forklare, hvilken betydning **etnisk baggrund** (landegrupper) har for, om en husstand er flyttet til en bestemt boligtype.

	Almene bo- liger	Multietniske omr.	Privat udl. mv.	Ejerlejlighede	Parcelhuse
Tyrkiet	105 %	422 %	-57 %	172 %	-41 %
Pakistan	66 %	273 %	-55 %	185 %	
Arabiske lande	229 %	616 %	-53 %	-16 %	-67 %
Iran	114 %	176 %	-59 %	78 %	-22 %
Afghanistan	182 %	259 %			-91 %
Somalia	361 %	598 %	-70 %	-76 %	-94 %
Balkan og Østeuropa	136 %	389 %	-45 %	31 %	-41 %
Andre asiatiske lande	54 %	280 %	-42 %	27 %	-18 %
Andre afrikanske lande	144 %	349 %	-41 %		-62 %
Alder/10	8 %	-3 %	-11 %		28 %
Børn?	60 %	75 %	-33 %	-47 %	104 %
Par	-8 %		-13 %	3 %	393 %
Husstandsindkomst/100.000)	-22 %	-14 %	-14 %	1 %	15 %
Beskæftigelse?	-15 %	-6 %	3 %	171 %	251 %
Kontanthjælpsmodtager?	40 %	61 %	8 %	-77 %	-74 %
Hovedstadsområdet	-14 %	-72 %	-28 %	36 %	-16 %
Bystørelseskode	-11 %	-17 %	-3 %	-22 %	12 %
I samme by?		-11 %	-20 %		12 %
Mellem regioner?	-30 %		-4 %	-4 %	4 %
Procent ejerboliger i kommune/10	27 %	-23 %	-29 %	3 %	61 %
Procent almene i kommune/10	73 %	-22 %	-39 %	-8 %	36 %
Procent etn. min. i kommune/10		357 %	-7 %	37 %	
Procent arbejdsløse i kommune/10		42 %	4 %		
Fra almen bolig?	563 %	265 %	-63 %	-67 %	-63 %
Pladsforhold i bolig før/10	-2 %	-4 %	-1 %	2 %	5 %
Nagelkerke R2	0,366	0,26	0,206	0,146	0,514
Korrekt forudsagte cases %	82,7	97,6	68	94,4	83,9

Note: Tallene i tabellen viser, hvor mange procent sandsynligheden øges for valg af den pågældende boligtype, når de uafhængige variable stiger med én enhed. Alle viste resultater har en statistisk signifikans under 0,05.

Denne analyse, hvor der er filtreret for forskelle i familieforhold, beskæftigelse, geografisk beliggenhed mv. viser samme forskelle mellem de etniske landegrupper, som den tidligere analyse af deres faktiske boligvalg i Tabel 19.

Ser man på tilflytningen til både alle de almene boliger og til de multietniske boligområder, så har alle de etniske grupper en stor oversandsynlighed for tilflytning, men der er store forskelle mellem grupperne. Det er som tidligere især somalierne og araberne, der har en stor sandsynlighed for tilflytning, men også afghanere og afrikanere ligger højt. Den laveste sandsynlighed i almene boliger har asiater og pakistanere, men i de multietniske boligområder ligger disse grupper også ret højt.

For private udlejningsboliger mv. er der en stærkt reduceret sandsynlighed for tilflytning af næsten alle grupperne – især somalierne. For afghanerne er der ikke en signifikant forskel i forhold til gennemsnittet. Analysen bekræfter således, at det gælder for alle grupper, at væsentligt færre etniske minoriteter flytter til denne del af boligmarkedet.

Der er store forskelle mellem grupperne med hensyn til indflytningen i ejerlejligheder. Tyrkerne og pakistanerne har en væsentligt større sandsynlighed for indflytning i disse boliger end danskere har. Også iranere, østeuropæere og asiater søger oftere til ejerlejligheder. Derimod er der en mindre sandsynlighed for at araberne og især somalierne gør det.

Tabellen viser også, at etniske minoriteter flytter til parcelhuse i langt mindre omfang end deres indkomst mv. burde medføre. Alle grupperne har en mindsket sandsynlighed for at flytte til parcelhuse, men der er igen store forskelle. Det er nogle af de samme grupper, som igen adskiller sig mest, nemlig somalier, afghanere, arabere og afrikanere, der har en ekstremt lav sandsynlighed. Tættest på det danske gennemsnit er asiaterne og pakistannerne, for hvem der ikke er en signifikant forskel i forhold til gennemsnittet.

I hvor høj grad flytter etniske minoriteter til almene boligområder med mange landsmænd?

I en tidligere undersøgelse af beboersammensætningen og –udviklingen i almene boligområder (Skifter Andersen 2005) blev det påvist, at der var en sammenhæng mellem tilvæksten i andelen af forskellige etniske landegrupper i perioden 1998-2003 i områderne og andelen af gruppen, som boede der i 1998. Dette skete samtidigt med, at der var en negativ sammenhæng mellem den samlede andel af etniske minoriteter og væksten i disse. Analysen tydede således på, at mens tilvæksten af hele gruppen af etniske minoriteter blev mere spredt, så blev de enkelte landegrupper mere koncentreret. Denne udvikling er imidlertid en følge af både til- og fraflytningen fra områderne. I det følgende ser vi på sammenhængen mellem tilflytningen til områderne og andelen af beboerne, som tilhører samme etniske gruppe.

Analysen er gennemført som en række logistiske regressioner af, hvilke almene boliger husstande fra forskellige etniske landegrupper vælger at flytte til. Populationen er alle etniske minoriteter, som er flyttet til almene boliger, og analyserne forsøger at forklare, om den tilflyttede husstand er fra en bestemt etnisk gruppe. En af egenskaberne ved boligområdet er andelen af beboerne i området, som tilhører samme landegrupper. Variable for boligområdet er andelen af arbejdsløse i området ($/10$), dets størrelse i antal boliger/100, andelen af store boliger > 90 m², og andelen af små boliger < 60 m². Der er derudover benyttet de samme forklaringsvariable, som i de ovenstående analyser.

Det ses for alle de etniske grupper i Tabel 56, at sandsynligheden for, at indflyttere i almene boligområder tilhører en bestemt etnisk gruppe, stiger med andelen af beboerne i området, som tilhører samme gruppe. Der er således en tendens til, at de etniske minoriteter flytter til boligområder med landsmænd. Men effekten er ikke specielt stor. Hvis andelen af tyrkere fx er 10 pct, større i et område, så er der kun 5 pct. større sandsynlighed for, at den etniske minoritetshusstand, der flytter ind, er tyrkere. De grupper, hvor sammenhængen er størst er iranere, pakistanere og afrikanere – alle grupper, som de foregående analyser har vist, relativt sjældent bor i almene boliger og især i de multietniske boligområder (se Tabel 20).

Tabel 56. Resultaterne af 8 logistiske regressionsanalyser, som søger at forklare hvilke faktorer, der bestemmer, om en etniske minoriteter, som flytter til almene boliger, er fra en bestemt landegruppe.

	Tyrkiet	Pakistan	Arabiske lande	Iran	Somalia	Balkan og Østeuropa	Andre asiatiske lande	Andre afrikanske lande
Andel af gruppen i området % / 10	5 %	8 %	4 %	8 %	7 %	6 %	4 %	8 %
Andel arbejdsløse do % / 10	1 %	1 %	-1 %	-1 %	1 %			
Områdets størrelse 100 boliger				24 %	32 %		18 %	27 %
Andel boliger > 90 m ² % / 10								
Andel boliger < 60 m ² % / 10								
Boligareal/person / 10	1 %	-3 %	1 %	1 %	-3 %		-1 %	
Hovedpers. Alder / 10	-25 %		-8 %	21 %		23 %	12 %	-10 %
Børn?		-43 %	27 %		24 %	-20 %	-17 %	
Par?	40 %	36 %	65 %		-55 %		-34 %	-69 %
Storhusstand?			71 %		62 %	-40 %	-31 %	-71 %
Husstandsindkomst / 100.000			-14 %		-13 %	28 %		21 %
I beskæftigelse?	29 %		-17 %	-23 %	-32 %		43 %	
På kontanthjælp?	-54 %	-64 %	67 %		87 %	-34 %	-48 %	-38 %
Hovedstadsregionen?		305 %	32 %			-37 %	-56 %	54 %
Bystørrelse	-6 %	-19 %		-15 %		-13 %		
Flytning i samme by								
Flytning mellem regioner?							50 %	
Andel ejerboliger kommune % / 10		18 %			-11 %		-17 %	
Andel almene i kommune % / 10								
Andel etniske minoriteter do % / 10	-15 %	37 %			-33 %		34 %	
Andel arbejdsløse do % / 10				-28 %		31 %		-27 %
Kommer fra almen bolig?		-43 %	28 %		26 %		-17 %	-33 %
Boligareal/person / 10 før flytning	-6 %	-13 %		9 %	-18 %	6 %		8 %
Nagelkerke R2	0,25	0,26	0,22	0,18	0,30	0,33	0,16	0,15
Korrekt forudsagte cases %	87	97	77	93	91	87	87	96
Modeller med 'Antal/100 af gruppe i området' som variabel	8 %	24 %	5 %	206 %	47 %	84 %	28 %	294 %
Modeller med variabelen: 'Antal landsmænd > 50 personer?'	240 %	156 %	148 %	189 %	373 %	305 %	139 %	114 %

Note: Tallene i tabellen viser, hvor mange procent sandsynligheden øges for, at indflytteren tilhører den pågældende landegruppe, når de uafhængige variable stiger med én enhed. Alle viste resultater har en statistisk signifikans under 0,05.

En forklaring kunne være, at det ikke er andelen af den enkelte gruppe i området, der har afgørende betydning, men derimod det faktiske antal, hvor der skal et vist antal beboere til af en bestemt etnisk gruppe til for at skabe et etnisk miljø, der virker tiltrækkende på tilflyttere fra samme gruppe.

Vi har derfor også gennemført de samme analyser med en anden variabel end andelen af gruppen i området, nemlig det faktiske antal i området (/100). Fra disse analyser er i næstnederste række i tabellen bragt effekten af denne variabel. Det ses, at denne variabel i nogle tilfælde har en langt større effekt på tilflytningen, men igen for de mindste landegrupper, mens den ikke er specielt høj for tyrkere og arabere.

Forklaringen kan være, at disse grupper i langt flere boligområder har en størrelse, som gør, at de danner et etnisk miljø, der er bæredygtigt, hvor det ikke betyder noget, når antallet er kommet over et vist niveau. Disse grupper har således langt flere områder at vælge imellem, hvis de gerne vil bo sammen med landsmænd. For de små grupper, derimod er det langt færre områder, der har et etnisk miljø, hvorfor der er en langt større effekt. Det gælder især for iranere, somalier og afrikanere.

Der er derfor gennemført yderligere en række analyser, hvor den forklarende variabel er, om der er flere end 50 personer fra samme landegruppe i boligområdet eller ej. Resultatet af disse analyser for denne variabel alene ses nederst i tabellen. Det ses, at den har en meget stærk effekt på sandsynligheden for tilflytning af de forskellige grupper. Der er således mere end tre gange så stor sandsynlighed for at tilflyttere er tyrkere, hvis der er mere end 50 tyrkere i boligområdet i forvejen. Alle grupperne har en mere end dobbelt så stor sandsynlighed, men det er især somalierne og balkan/østeuropæerne skiller sig ud og flytter ofte til boligområder med deres egne.

De øvrige egenskaber ved boligområdet har relativt lille betydning. Nogle grupper (iranere, somalier, asiater og afrikanere) søger oftere mod de større boligområder, hvilket kan hænge sammen med den ovenfor diskuterede betydning af størrelsen af de etniske miljøer.

Forskelle mellem til- og fraflytterne fra almene boligområder

Vi har tidligere vist, at der er stor forskel på til- og fraflytterne fra de multi-etniske boligområder og vil nu se på hvilke faktorer, der statistisk set karakteriserer forskellene mellem indflyttere og fraflyttere.

Analysen er baseret på alle til- og fraflyttere i de multi-etniske boligområder undtagen de internt flyttede. I analysen undersøges, hvilken betydning forskellige faktorer har for, at husstanden er en tilflytter frem for en fraflytter.

Tabel 57. Resultat af logistisk analyse af forskellen mellem tilflyttere og fraflyttere fra multi-etniske boligområder - øget sandsynlighed for at der er tale om en tilflytter ved en ændring på én enhed.

	Øget sandsynlighed
Statsborgerskab?	-37 %
Efterkommer?	-28 %*)
Fra flygtningelande?	22 %
Alder/10	-10 %
Børn?	14 %
Husstandsindkomst/100.000)	-14 %
Kontanthjælpsmodtager?	34 %
Pladsforhold i bolig før/10	2 %*)
Beskæftigelse?	-20 %**)
Nagelkerke R2	0,038
Korrekt forudsagte cases %	57

Note: Alle viste resultater har en statistisk signifikans under 0,05, bortset fra *) , der ligger mellem 0,05 og 0,1. **) Beskæftigelse har en stærk korrelation med indkomst, hvorfor de ikke er signifikante samtidig. Det viste resultat er en kørsel uden indkomst.

Den opbyggede model har ikke en specielt stor statistisk forklaringskraft, som det fremgår af de to nederste rækker. Analysen viser de samme tendenser, som tidligere analyser. De mere integrerede etniske minoriteter, som er født i landet eller har statsborgerskab optræder sjældnere blandt tilflytterne og hyppigere blandt fraflytterne, mens det omvendte gælder for flygtningefamilier. Tilflytterne har desuden lavere indkomst og færre er i beskæftigelse. Der er langt flere af dem som er kontanthjælpsmodtagere. Endelig er de oftere yngre og har flere børn.

Litteratur

AKF/SBi (2001). *Det danske boligmarked – udvikling i boligforsyning og boligønsker*. Rapport udarbejdet for Byforum af Statens Byggeforskningsinstitut og Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut. Hørsholm: Byforum.

Børresen, S. K. (In press). *Etniske minoriteters bosætning og boligvalg. Hvad viser forskningen?*. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.

Christie, N. (1990). *Til forsvar for ghettoen*. København: Munksgård.

Damm, A. P. (2005). *Immigrants' Location Preferences: Exploiting a Natural Experiment*. Working Paper 05-2. Department of Economics Aarhus School of Business.

Hummelgaard, H. et. al. (1995). *Etniske minoriteter, integration og mobilitet*. København: akf forlaget.

Husted, L. og Jensen, K. B. (2003). *Flytninger blandt flygtninge under integrationsloven*. København: akf forlaget.

NIRAS Konsulenterne (2005). *Kortlægning af flyttemønstre blandt indvandrere og efterkommere i Danmark i perioden 1995-2004*.

Olsen, L. (2005). *Det delte Danmark*. København: Gyldendal.

Skifter Andersen, H. (1999). *Virkninger af Byudvalgets indsats i almene boligafdelinger* (SBI-rapport 321). Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.

Skifter Andersen, H. (2002). *Excluded places. On the interaction between segregation, urban decay and deprived neighbourhoods*. Housing, Theory and Society, vol. 19, no.4.

Skifter Andersen, H. (2003). *Urban Sores. On the interaction between segregation, urban decay and deprived neighbourhoods*. Aldershot: Ashgate Publishers.

Skifter Andersen, H. (2004) *Virkninger af oprykningsretten i almene boliger*. København: Erhvervs- og Boligstyrelsen.

Skifter Andersen, H. (2005). *Den sociale og etniske udvikling i almene boligafdelinger* (SBI 2005:10). Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut .

Ærø, T. (2001). *Boligpræferencer, boligvalg og livsstil*. Ph.d-afhandling. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.

Bilag 1 De anvendte databaser

Der er anvendt to databaser i undersøgelsen:

- 1 Person-, husstands- og boligdata for flyttende personer i 2002, hhv. ved starten og slutningen af året
- 2 Person-, husstands- og boligdata for en stikprøve på 20 pct. af alle boliger pr. 1.1.2004

Persondata

- Alder
- Køn
- Civilstand CIVST
- Civilstandsdato CIVDTO
- Ægteskabets ell. reg. p.skabs varighed AEGTVAR
- Fødested FOEDREG
- Statsborgerskab STATKODE
- dato for statsborgerskab STATDTO
- indvandringsdato INDDTO
- Danskerer/indvandrere IETYPE
- Oprindelsesland IELAND
- Uddannelseskode for højeste afsluttede uddannelse
- Indflytningsdato til adressen ADRDTO
- Arbejdsstilling SOCIO
- D-familietype DTYPE
- Fælleshusstandsart FHART
- Forældremarkering FMMARK
- Fagkode for væsentligste lønmodtagerbeskæftigelse i 2003 DISCO
- Uddannelseskode for igangværende uddannelse IGUDD
- Bruttoindkomst for 2003 BRUTTO
- Samlet udbetalt beløb for alle indkomsterstøttende ydelser 2003 (overførselsindkomst) BELTOT
- Dominerende ydelse 2003 (overførselsindkomst) DOMYD

Husstandsdata

- Antal personer på adressen (ANTPERSH)
- Bolighusstandstype (HUSTTYPE)
- Antal D-familier (DFAM)
- Alder for ældste person på adressen ALDALDPH
- Alder for yngste person på adressen ALDYNGPH
- Ældste barns alder ALDBARK
- Antal børn i husstanden ANTBORNH

Boligdata

- Kommunekode
- Bykode
- Sognekode SOGNKOD
- Bystørrelseskode BYSTKODE
- Salgspris for ejerboliger solgt i 2002
- Ejendomsvurdering for ejerboliger
- Grundvurdering for ejerboliger

- BBR-data: BBR Felt 101, 102, 126, 207, 209, 210, 211, 212, 216, 219, 220, 221, 222, 223, 229, 241, 242, 243, 244, 245, 307, 308, 312, 314, 318, 319, 392, 306, 32395

I denne rapport belyses etniske minoriteters flytninger og boligvalg på grundlag af registeroplysninger. Rapporten belyser bl.a., i hvor høj grad etniske minoriteters flytning til almene boligområder - og især til de multietniske boligområder med en stor andel af indvandrere - kan forklares ud fra deres familieforhold, beskæftigelse og indkomst eller andre forklaringsvariable. For eksempel andelen af landsmænd i de områder, de flytter til, samt hvor integrerede de flyttende er. I rapporten belyses også, i hvor høj grad de flytter fra land til by.

1. udgave, 2006

ISBN 87-563-1260-1